

ИСТОРИЧАР ПРЕДРАГ ЛОЗО
Одсудна одбрана је суштина борбе Војске Р. Српске

ДУШАН БАСТАШИЋ, ПРЕДСЈЕДНИК УГ ЈАДОВНО 1941.
Шта могу, а неће моћи да науче српски ученици у Хрватској из карте коју им сервира СНВ?

КУЛТУРА СЈЕЋАЊА ИНИЦИЈАТИВА НАРОДНОГ ПОСЛАНИКА МИОДРАГА ЛИНТЕ

У скупштинској процедури два приједлога о геноциду над Србима у Независној Држави Хрватској

» Народни посланик Миодраг Линта упутио је у скупштинску процедуру Приједлог Резолуције о геноциду над Србима, Јеврејима и Ромима у Независној Држави Хрватској (1941-1945)

» Претходно је 26. новембра у скупштинску процедуру упутио и Приједлог Закона о Меморијалном центру геноцида над Србима у Независној Држави Хрватској (1941-1945)

» Ове приједлоге су јавно подржали академици Василије Крестић и Љубодраг Димић

ОПШИРНИЈЕ НА СТРАНАМА 4, 5, 6 И 7.

ДУБРОВАЧКА РЕПУБЛИКА ИСКОРИСТИЛА СРПСКЕ ПОДЈЕЛЕ

Како су Срби остали без излаза на Јадранско море?

НАГРАДА ЗА ДОПРИНОС ЈАЧАЊУ ВЕЗА МАТИЦЕ И СРБА У РЕГИОНУ И ДИЈАСПОРИ

ЗАСЛУЖЕНО: Признање Мајка Србија уручено чувару војничког гробља Зејтинлик

» У ПРАВИМ РУКАМА: Арно Гујон, Борђе Михаиловић и Никола Селаковић

• Народни посланик Миодраг Линта упутио је 13. децембра 2021. године у скупштинску процедуру Приједлог Резолуције о геноциду над Србима, Јеврејима и Ромима у Независној Држави Хрватској (1941–1945)

• Линта је претходно 26. новембра у скупштинску процедуру упутио Приједлог Закона о Меморијалном центру геноцида над Србима у Независној Држави Хрватској (1941–1945). Прилику за образложење је добио 14. децембра. Народна скупштина броји 250 посланика. Од 165 тада присутних, Линтин приједлог је подржало свега 13 посланика

• Оба поменута документа налазе се на званичном сајту Народне скупштине www.parlament.gov.rs.
• Линтине приједлоге су писмом јавно подржали академици Василије Крестић и Љубодраг Димић, а могу се у цијелости прочитати на сајту Савеза Срба из региона www.ssr.org.rs

ПРИЈЕДЛОГ РЕЗОЛУЦИЈЕ О ГЕНОЦИДУ НАД СРБИМА, ЈЕВРЕЈИМА И РОМИМА У НЕЗАВИСНОЈ ДРЖАВИ ХРВАТСКОЈ

» Предсједник Савеза Срба из региона и народни посланик Миодраг Линта званично је затражио од Народне скупштине Републике Србије да усвоји Резолуцију о геноциду над Србима, Јеврејима и Ромима у Независној Држави Хрватској (1941–1945), као и Закон о Меморијалном центру геноцида над Србима у Независној Држави Хрватској (1941–1945).

» Приједлог текстова преносимо у цјелини

Имајући у виду да се 2021. навршава 80 година од напада нацистичке Немачке на Краљевину Југославију, као и 80 година од оснивања Независне Државе Хрватске (у даљем тексту: НДХ) и почетка геноцида над Србима, Јеврејима и Ромима;

• Наглашавајући да је усташко „коначно рјешење” српског питања већ 17. априла 1941. године добило подлогу „у законским одредбама за заштиту народа и државе” и законској одредби о забрани ћирилице донијетој 25. априла 1941, а прогон и уништење Јевреја је озакоњено 13. априла 1941. године законском одредбом о расној припадности;

• Посебно подвлачећи да је усташки геноцид у НДХ вршен на најбрталније и најсвирије начине, углавном „ручно”, користећи 57 метода убијања (ножеви, маљеве, сјекире, специјална сјечива од којих је најпознатији „србосјек” и др.);

• Сматрајући да историјски доказан геноцид над Србима, Јеврејима и Ромима није био предмет стварне политичке и моралне осуде у југословенској држави;

• Констатујући да се у Републици Хрватској намјерно и систематски затире сјећање на геноцид који је НДХ починила над Србима, Јеврејима и Ромима;

• Узимајући у обзир да се хрватски народ није суочио са мрачном прошлошћу и није прихватио одговорност за почињени геноцид на начин да Хрватски сабор доноси Декларацију о осуди геноцида над Србима, Јеврејима и Ромима у НДХ;

• Констатујући да Католичка црква у Хрватској и БиХ никад није суштински признала активно учешће у геноциду над Србима, Јеврејима и Ромима, није осудила злочин геноцида, извинила се и затражила опроштај за почињене гријехе и злочине;

• Будући да Анти Павелићу и његовим најближим сарадницима по окончању рата није суђено, што би допринијело суочавању хрватског народа са злочиним геноцида;

• Указујући да се у значајном дијелу хрватске јавности, јавних гласила и историо-

графије не само прећуткују него и радикално умањују жртве геноцида у НДХ, нарочито у Јасеновцу;

• Узимајући у обзир чињеницу да се усташе као починиоци геноцида данас у Хрватској, од стране утицајних политичких, вјерских и интелектуалних фактора, представљају као борци за слободу и национално ослобођење, а НДХ као права и истинска држава хрватског народа;

• С обзиром на то да власти Социјалистичке Републике Хрватске, као и данашње Републике Хрватске, нису понудиле обештећење жртвама геноцида и њиховим потомцима;

• Имајући у виду да многа стратишта на којима су жртве усташког геноцида мучене, масакриране и побијене нису на достојан начин обиљежена и заштићена;

Полазећи од чињенице да жртве усташког геноцида са многих стратишта нису ексхумиране и сахрањене у складу са обичајима;

• Указујући да историја Холокауста и геноцида у Другом свјетском рату није потпуна без систематског изучавања усташке идеологије и усташког „коначног рјешења” у школама, едукације путем научних и јавних скупова и медија;

• Обавезујући се да усташки геноцид постане дио колективног сјећања и цивилизацијске опомене на опасности које доноси усташка идеологија и мржња по етничком и вјерском основу;

• Полазећи од Европске конвенције о незаустављивости кривичних дјела против човјечности и ратних злочина сачињена 1974. године у Стразбуру у којој је геноцид изузет од принципа застаривања;

НАРОДНА СКУПШТИНА РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ ЗАКЉУЧУЈЕ:

• да су злочини усташа над Србима, Јеврејима и Ромима током Другог свјетског рата у НДХ смишљен, планиран и почињен геноцид како је

дефинисано Конвенцијом о спречавању и кажњавању геноцида, усвојеном од стране Генералне скупштине Уједињених нација 9. децембра 1948. године;

- да је злочин геноцида у НДХ по својој суштини и карактеру раван Холокаусту;
- да је злочин геноцида извршен кроз систем концентрационих логора смрти, као и масовним покољима изван њих и појединачним убиствима;
- да је НДХ била једина земља током Другог свјетског рата у којој су постојали концентрациони логори за дјecu;
- да је саставни дио геноцида било принудно превођење Срба у римокатоличку вјеру, као и масовно протјеривање;
- да је Римокатоличка црква у НДХ не само отворено подржавала усташки режим и његове методе рјешавања „српског питања”, већ и активно учествовала у њиховом спровођењу;

НАРОДНА СКУПШТИНА РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ ТРАЖИ:

- да Република Хрватска, као држава хрватског народа, одлуком свог парламента, призна геноцид који је НДХ починила над Србима, Јеврејима и Ромима и прихвати историјску, моралну и сваку другу одговорност за то;
- да Република Хрватска, као и Босна и Херцеговина, на достојан начин обиљеже и одржавају сва мјеста злочина, омогућавајући да се на њима одаје почаст и чува сјећање на жртве;
- да Република Хрватска и Босна и Херцеговина спроведу или омогуће ексхумацију посмртних остатака жртава и њихову достојну сахрану;
- да Република Хрватска и Босна и Херцеговина у разумном року дају материјалну одштету преживјелим логорашима и породицама убијених;

- да Република Хрватска и Босна и Херцеговина у разумном року врате имовину породицама жртава геноцида и српским, јеврејским и ромским организацијама;
- да Република Хрватска забрани употребу усташких симбола, слогана и пјесама, одржавање миса Анти Павелићу и његовим сарадницима, подизање споменика убијеним усташама и штампање и промоцију књига у којима се негира постојање концентрационих логора и геноцид над Србима, Јеврејима и Ромима;
- да Република Хрватска новом музејском поставком у Јасеновцу покаже цјеловиту истину о геноциду који су усташе починиле над Србима, Јеврејима и Ромима у том логорском систему и документује средства и начине убијања и мучења логораша;
- да Република Хрватска донесе одлуку да се садашњи Хрватски дом у мјесту Глина на Банији врати првобитној намјени Спомен музеја са изложеном музејском и архивском грађом о злочинима геноцида у глином крају, те поново постави спомен-обиљежје и спомен плочу у знак сјећања на српске цивиле, побијене током маја и крајем јула и почетком августа 1941. године.

НАРОДНА СКУПШТИНА РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ УТВРЂУЈЕ ОБАВЕЗУ:

- да Влада у року од три мјесеца послје усвајања ове Резолуције одреди 10. април за Дан сјећања на геноцид над Србима у НДХ.
- Да Влада са надлежним органима изради план и програм обиљежавања Дана сјећања на геноцид над Србима у НДХ.
- да Влада започне правну, политичку и дипломатску борбу за међународно признање геноцида над Србима у НДХ.

За Дан сјећања на геноцид над Србима одређује се Дан оснивања Независне Државе Хрватске – 10. април. Главни разлог је сте чињеница да је оснивањем НДХ започела реализација дуго припреманог Плана истребљења и уништења српског народа огњем и мачем на читавом подручју данашње Хрватске, БиХ и Срема све до Земуна с циљем стварања Велике Хрватске без Срба.

Сваког 10. априла грађани Србије двоиминутним стајањем у тишини одају почаст српским жртвама у НДХ. У свим основним и средњим школама у Србији на тај дан организује се посебан школски час у циљу упознавања ученика с извршеним геноцидом над Србима у НДХ. Радио и телевизијске станице емитују програме о сјећању на геноцид над Србима у НДХ.

Народна скупштина Републике Србије апелује на државне потписнице Конвенције о спречавању и кажњавању геноцида и међународне организације да у својим парламентарима донесу резолуције којима се масовно истребљење Срба од стране усташког режима у НДХ признаје као геноцид.

ОДРЖАНА КОНФЕРЕНЦИЈА О ЗАШТИТИ ИМОВИНЕ У ФБИХ

Наставак борбе за очување српске земље у Федерацији

У Новом Саду је одржана конференција на тему заштите имовинских права Срба у Федерацији БиХ (ФБиХ), коју је организовао покрајински Фонд за избјегла, расељена лица и за сарадњу са Србима у региону.

Директор Фонда Душко Ђутило истакао је изузетан значај теме заштите имовине Срба у ФБиХ.

– Конференција је посвећена разговору са удружењима Срба на територији Србије чији чланови воде поријекло из Републике Српске и ФБиХ, како би се они упознали о процесу регистрације имовине, али и са свим другим питањима кад се ради о њеној заштити – рекао је Ђутило медијима прије почетка конференције одржане у Великој сали Скупштине АП Војводине.

Он је навео да скупу присуствује велики број представника институција из Српске и Србије који су помогли да се тема заштите имовине Срба у ФБиХ нађе у жици јавности: Ђутило је констатовао да се мора брзо радити на процедурама заштите имовине Срба, јер уколико се на вријеме не реагује, врло лако се без ње може и остати.

Вршилац дужности директора Управе за сарадњу са дијаспором и Србима у региону у Министарству спољних послова Републике Србије Арно Гујон рекао је да се у ФБиХ тренутно води процес усклађивања земљишних књига и катастра.

– Током тог процеса по-

» Душко Ђутило, Арно Гујон и Млађен Цицковић

стоји ризик да носиоци права остану без имовине, а да о томе нису чак ни обавијештени. То се дешава јер информације о току процеса не достављају лично заинтересованом лицу, него то објаву у дневним новинама или службеном листу – истакао је Арно.

Зато је, према његовим ријечима, прије два мјесеца покренута кампања информисања Срба о овим процесима.

– Циљ је да кад Срби са знају шта се дешава с њиховом имовином ступе у контакт са надлежним институцијама како би се зауставило њено одузимање. У кампањи смо дошли до имена бројних Срба из дијаспоре чија је имовина остала у ФБиХ. За два мјесеца јавило нам се више од 3.200 људи из дијаспо-

ре чија је имовина остала у том ентитету – рекао је Гујон.

Шеф Представништва Републике Српске у Србији Млађен Цицковић рекао је да су имовинска права свуда у свијету неприкосновена, осим у ФБиХ.

– У ФБиХ никако да продре чињеница да сваки појединац има неприкосновено право на своју имовину. У ФБиХ у процесу усклађивања земљишних књига и катастра су се определијели за један модел који је просто невјероватан кад су у питању корисници права на имовину – рекао је Цицковић.

Он је објаснио да процес усклађивања земљишних књига и катастра у ФБиХ тече потпуно нетранспарентно.

– Они позив на преглед и увид земљишта не шаљу лично, него преко Службеног гла-

шника ФБиХ и локалних медија, који нису доступни избјеглим и расељеним лицима из ФБиХ. Зато је Влада Републике Српске задужила Републичку управу за геодетске и имовинско-правне послове да обезбиједи бесплатну стручну и правну помоћ избјеглим и расељеним лицима из ФБиХ у вези са њиховом имовином – рекао је Цицковић.

Он је подсетио да канцеларије за правну помоћ постоје у Бањалуци, Бијељини, Мркоњић Граду, Невесињу, Источно Сарајеву и Зворнику, а грађани се могу јавити у било коју подручну јединицу РУГИПП-а, оставити своје податке и контактираће их правници.

Представницима медија обратили су се и Владимир Цуцић, комесар за избјеглице и миграције Србије, Милимир Вујадиновић, председник Одбора за дијаспору и Србе у региону Народне скупштине Србије и Ђорђе Радановић, координатор рада канцеларија за стручну правну помоћ избјеглим, расељеним и другим лицима из ФБиХ.

Заједничка кампања Републике Српске и Србије на очувању имовине Срба у Федерацији БиХ има за циљ да обавијести што више њих у Србији, Српској, као и широм свијета о поступку усклађивања података о непокретностима катастра и земљишних књига.

Процењује се да 400.000 Срба поседује имовину у Федерацији БиХ.

ДАРКО МЛАДИЋ: ПРИЧА О МУРАЛУ ИЗРЕЖИРАНА ДА БИ СЕ ДЕСТАБИЛИЗОВАЛЕ РЕПУБЛИКА СРПСКЕ И СРБИЈА

Дарко Младић, син генерала Ратка Младића, рекао је за РТС да је уништавање мурала посвећеног генералу у Београду и протест организован под називом *Мурал мора пасти*, изрежирана представа координисана са политикама које иду споља према Србији и Републици Српској.

Младић је рекао да не зна ко је конкретно насликао мурал, додајући да је он вјероватно настао као реакција на неправедну пресуду генералу Младићу.

Истакао је да активистима који се противе муралу очито смета што је он насликан у центру „круга двојке“ који сматрају својом територијом и одакле, како је рекао, дјелују против интереса Србије.

– Ово мало личи на кампању Клинтонове администрације 1994. године када је већ била донесена одлука да ће војно интервенисати, али им је требала подршка јеврејског лобија па су организовали демонстрације у Њујорку и Вашингтону на којима су Србе означавали као фашисте и добили ту подршку – рекао је Дарко Младић у емисији *Други угао*.

Он је истакао да је очигледно да страни центри, од када је Валентин Инчко наметнуо спорни закон у БиХ, полако и контролисано дестабилизују ситуацију, те да је и прича у вези са муралом дио изрежираних инцидента које су планирали.

– Занимљиво, кад се у Београду сруши мурал, одједном падају мурал у Загребу, Сарајеву, Новом Пазару... – рекао је Младић.

Младић сматра да је ријеч о иницијативи која долази споља, а која је дијелом финансирана из Сарајева и има политичку димензију.

Професор Витомир Поповић рекао је да је ријеч о „групи људи, представницима различитих врста грађанских савеза или невладиних организација које финансирају ментори са Запада“ која ће наставити са својим активностима, али да они не могу да угрозе националне интересе.

Професор Предраг Ђеранић, декан Факултета безбједносних наука у Бањалуци, рекао је да иза свега стоји намјера да се генерал Младић и српски народ прикажу као фашисти, што је срамно и недопустиво.

– Мурал је осликан у јуну ове године и није никоме смеао све до 9. новембра – Међународног дана борбе против фашизма, када је најављена акција, а затим су активисти почели да гађају мурал јајима, са јасном поруком. Поређење српског народа који је толико страдао од фашизма са нацистима и фашистима је срамно. Шта се жели рећи – да су генерал Младић и сви његови војници и српски народ геноцидаши, фашисти? То је срамно – истакао је Ђеранић. РТС

МОСТАР ПОСТАЈЕ ГРАД ДВА НАРОДА: СРБИ ПОДРЖАЛИ ХДЗ И ДОБИЛИ - НИШТА!

У Мостару су ХДЗ БиХ и СДА подијелили међусобно 31 директорску фотељу у јавним установама, док Србима није припало чак ниједно мјесто извршног директора.

Поред директорских фотеља, за Србе су упитна и мјеста у надзорним одборима. Градоначелник Мостара, Марио Кордић (ХДЗ БиХ) изјавио је да приликом именовања није гледао националност и страначку припадност кандидата! Иако су Срби у Мостару на изборима прије годину дана по први пута изабрали аутохтоног представника Велибора Миљковића, члана СНСД, и прекинули праксу да српске вијећнике бирају ХДЗ БиХ и СДА, ипак положај Срба се не поправља.

Из градског буџета од 91 милиона КМ, српској заједници припало је 200.000 марака, што најбоље показује какву будућност Србима желе комшије Хрвати и Бошњаци. – Очигледно је била грешка што смо стали на страну ХДЗ БиХ и, а како се ствари развијају положај Срба је све горе и горе – истиче Душан Голо, председник Координације Срба у Мостару.

Велибор Миљковић, потпредседник Градског вијећа Мостара и српски вијећник, каже да владајућа коалиција ХДЗ БиХ и СДА у Мостару грубо крше права српског народа.

– Одлукама и именованима ХДЗ и СДА директно угрожавају српска егзистенцијална права. То значи и уништавање националног идентитета Срба у Мостару. Ако наставе да вуку овакве потезе највећи губитник биће српски народ, а Мостар ће постати град само два народа – поручио је Миљковић.

ПРОШИРЕНИ КАПАЦИТЕТИ КАМПА ЛИПА

МИГРАНТИ ДОБИЛИ БОЉИ СМЈЕШТАЈ, ДОК СРПСКИ ПОВРАТНИЦИ НЕМАЈУ НИ СТРУЈУ

У Липи између Бихаћа и Босанског Петровца, отворен је нови приврени прихватни центар за мигранте. За разлику од претходног шаторског који је имао капацитет за боравак 500 миграната, нови центар може да прими хиљаду више. Формирање центра финансирала је Европска унија са својим партнерима. Мигранти су несумњиво добили достојно мјесто за боравак.

Међутим, за разлику од њих, српски повратници, само неколико километара даље, ни након 20 година од повратка на огњишта, у 21. вијеку немају ни струју.

Локација Липа иста, али нови кров над главом. Стамбени контејнери, модерни и квалитетни, ново су мјесто боравка за мигранте.

Отварањем кампа Липа, мигранти су удаљени из центра Бихаћа, за шта су се локалне власти бориле на све начине. Сад потез формирања мигрантског кампа виде и као добру инвестицију за будућност.

Из Липе је поручено да је мигрантска ситуација у БиХ стабилна, а капацитети за смјештај обезбијеђени. Тренутно је у БиХ 2.500 миграната.

– Требамо све учинити у правцу очувања достојанства миграната на њиховом путу и у правцу очувања грађана и грађанки Унско-санског кантона и наше

имовине – каже Мустафа Ружњић, премијер Унско-санског кантона.

У Унско-санском кантону живе и српски повратници, удаљени само неколико километара од Липе. Међутим, њихово достојанство већ деценијама није тема разговора у Федерацији. Они немају услове живота прилагођене 21. вијеку. Тешко за повјеровати, али струја је за њих луксуз. Однос према странцима, насупротив оног према њима, који су се вратили на огњишта још прије 20 година, додатно их вршијећа.

– Они су добили струју ми немамо ништа, вечером поред свијеће свако вече, ето какав је живот наш. А они су добили све и воду и струју имају, још се насељавају све више и више – истиче Бранко Зорић из села Пркоси.

Председник Центра за подршку повратницима Немања Давидовић каже да је то до сада највећи ударац на српске повратнике Унско-санског кантона, готово на Бихаћ и Босански Петровац.

– Ово је сад већ једна идеја која доживљава процват реализације, већ сада је јасно да овдје није ријеч само о самом пролазу миграната, већ је у питању чак и насилно насељавање миграната у простор у којем не желе да буду – каже Давидовић.

Апсурдима никад краја. За разлику од српских повратника, који свакодневно покушавају да опстану на родним огњиштима, мигранти без обзира на модеран кров над главом, не крију да не желе ту да остану. Њихов циљ је јасан – стићи до земаља Европске уније. РТС

ВИШЕ НИКОМЕ НИЈЕ ПОТРЕБАН ЛАЖНИ МИТ О ЧАСНОМ САМОУБИСТВУ ОФИЦИРА „ЗЛОЧИНАЧКЕ” ЈНА

Злоупотреба самоубиства адмирала Баровића

ПИШЕ: ЂОРЂЕ ПРАЖИЋ

Већ тридесет година у приземне политичке сврхе, траје пропаганда злоупотреба самоубиства контраадмирала Владимира Баровића, једног од омиљених и поштованих официра у ЈРМ.

Контраадмирал Владимир Баровић извршио је самоубиство 29. септембра 1991. године, у канцеларији Команде Војнопоморског упоришта Вис. Тих дана требао је да прими дужност начелника штаба Команде Војнопоморске области (КВПО) а на Вис је дошао са дужности команданта 5. Војнопоморског сектора (ВПС) Пула. Претходни начелник штаба КВПО контраадмирал Фридрих Морети је на власти захтјев отишао у пензију, а у отвореном писму у дневном листу *Слободна Далмација* оптужио је ЈРМ (ЈНА) за агресију и злочин према Хрватској. Контраадмирал Баровић је имао добар професионални углед међу припадницима ЈРМ. У свом опроштајном писму написао је следеће: *На крају света* (наслов) „Дошло је вријеме да човек не може да се бори за своје идеје (ријеч „идеје” је

била два пута прецртана и замијењена је са ријечју „људе”) људе. Желим да будем сахрањен на о. Вису.” Контраадмирал Баровић (у потпису). Међутим, хрватска пропаганда је искористила овај трагичан догађај у дневним новинама *Слободна Далмација* објавили су лажни садржај писма који је оптуживао ЈНА, посебно војни врх.

Ту су изнесене чињенице које су у том тренутку веома негативно дјеловале на припаднике ЈРМ, који су били у блокираним и опкољеним касарнама. У то вријеме припадници ЈРМ у сплитском, шибенском и задарском гарнизону су били у веома неповољној ситуацији. Тешко је било објаснити морнарицима – војницима и младим старјешинама циљ одбране касарне у окружењу, када је на безбједном мјесту у касарни на Вису будући начелник штаба Команде ВПО извршио самоубиство.

Између осталог, у лажном опроштајном

писму су наведени следећи наводни Баровићевии ставови:

„Агресија ЈНА против Хрватске представља дјело супротно црногорској части”.

„Ништа није могао учинити како би официри и морнаре ЈРМ у Пули, одвојио од прљавог рата против Хрватске”.

„Неслагање са високим официрима команде ЈНА, а посебно са плановима генерала Благоја Ацића и Вељка Кадијевића”.

„У писму је изразио жељу да буде сахрањен на острву Вису”.

Острво Вис је међу припадницима ЈРМ имао симбол „Тврђаве Јадрана”, а посебно се потенцирала његова улога у Народноослободилачкој борби током Другог свјетског рата. Уочи напуштања Виса од стране ЈРМ, 1. јуна 1992. године, ексхумирано је тијело контраадмирала Баровића и сахрањено у Херцег Новом у Боки Которској.

Хрватска пропаганда је максимално искористила лажно опроштајно писмо покојног адмирала Баровића у пропагандним нападима на ЈРМ (ЈНА).

Његов трагични случај се злоупотребљава од стране хрватске и црногорске пропа-

ганде у сатанизацији ЈНА (тзв. великосрпски агресор) и српског народа (тзв. кривци за злочине и рат деведесетих) до данашњих дана. Врхунац злоупотребе се догодио за Дан државности Црне Горе 2016. године, када је њен председник Филип Вујановић одликовао контраадмирала Баровића, Црногорца (Баровић се увијек изјашњавао као Србин, и српска националност му пише у Књизи рођених) родом из Бањалуке, због тога што није хтјио да бомбардује градове на хрватској обали у току 1991. године.

У сваком сукобу најприје погине истина. Тако је било и у ратовима деведесетих. Контраадмирал Баровић, и да је примио нову дужност, не би могао да наређује или спречава борбена дејства по хрватским градовима, која иначе никада нису ни била планирана. Планирана су само одбрамбена дејства војних објеката, да би се спрјечило њихово узимање од стране хрватских снага, сходно намјерама из хрватског плана *Заробити војарне* од 27. 12. 1990. године.

Праву истину о узроку самоубиства, Баровић је однио у гроб. Њему блиска особа из ванармијске структуре, можда зна или наслуђује повод за тај трагични чин, јер је цијело вече са њим разговарала и покушала да га одврати од суицидних намјера. Све остале приче су само наклапања и морбидна злоупотреба једног трагичног случаја.

Хрватска и Црна Гора су оствариле своје политичке циљеве, и није им више потребан лажни мит о наводном часном самоубиству адмирала „злочиначке” ЈНА.

Можда се ипак оптужба о „великосрпском пројекту” и „великосрпској агресији”, налази на слабијим темељима, па је треба стално ојачавати и доказивати старим и новим лажима.

Пустимо контраадмирала Владимира Баровића да почива у вјечном миру.

КЊИГА РАТНОГ СИРОЧЕТА ОД 1942, ПОСЛИЈЕ 30 ГОДИНА ДОСПЈЕЛА У ЈАВНОСТ

Усташе Радомиру Гламочанину поклале свих 49 чланова породице

● **Мили и рођени моји, који сте живи и ви који то већ одавно нисте. Посвећујем вам ову књигу свједочанстава и докумената о усташким геноцидним злочинима над мојим и вашим прецима, с једином и посљедњом молбом да чувате и сачувате успомене на ове наше мученике и да сјећања на њих задржите дуго, дуго, у непрекидном памћењу.**

Док је 1991. године исписивао ову посвету на рукопису своје тек завршене књиге *Јаук и ехо јаука српског народа у НДХ 1941–1945*. Радомир Гламочанин (1925), ратно сироче из села Дракулића код Бањалуке, а доцније успјешан и по добру упамћен дугогодишњи директор ФАДИП-а из Бечеја, осјетио је неописиво олакшање – није то обична књига већ споменик, саздан од сјећања и докумената на мученичку смрт 49 чланова његове породице, али и осталих мјештана бањалучких села Дракулић, Шарговац и Мотике, које су

усташе звјерски поубијале 7. и 8. фебруара 1942. године. Књигу документованих свједочења о покољу српског становништва на том малом простору, када је побијено и поклано 2.276 мушкараца, жена и дјецe, Радомир је у својој режији успио да одштапа свега у неколико примјерака и да их подијели пријатељима. Са осјећањем да сјенима својих милих и рођених оставља незавршен „споменик” јер истину о њиховом страдању није успио да пошаље у све најважније институције укључујући и Уједињене нације, упокојио се у Новом Саду 2019. године.

ЈАУК И ЕХО ЈАУКА

Истина, међутим, има своје путеве, те је ових дана Архив Војводине у Новом Саду објавио рукопис Радомира Гламочанина под насловом *Јаук и ехо јаука*, додавши ауторовом тексту и дио докумената из аутентичног њемачког досијеа Славка Одића који садржи оригиналне документе њемачких служби о усташким звјерствима над

» Радомир Гламочанин 20. марта 1945. на Сремском фронту / Фото Архив Војводине

Србима, Јеврејима и Ромима 1941. и 1942. године у Јасеновцу, Старој Градишци и на другим подручјима НДХ. Досије је, подсјетимо, објављен прије двије године захваљујући сарадњи Архива Војводине и *Вечерњих новостии*.

За потресну причу о Радомиру Гламочанину, 20-годишњаку који се 1945. вратио у своје село из Ваљева не знајући да већ три године нема

породицу, и када је у родној кући уместо своје мајке и сестрице угледао крвави под и зидове, др Небојша Кузманоувић, директор Архива Војводине, чуо је од свог пријатеља Зорана Суботичког.

— Поменуо је Радомира рукопис, почели смо да трагамо за њим и захваљујући проф. Душану Берићу нашли смо га у Бањалуци. Рукопис је био припремљен за штампу и на томе се, изгледа, стало, незнано из којих разлога. А ово је више од књиге јер у њој су наведена породична имена свих српских породица које су усташе побиле маљевима и сјекирама, као и имена поклане дјеце, укупно 551, старости од једног мјесеца до 13 година. Књига садржи и имена свједока и злочинаца. Наставићемо тамо гдје је Радомир стао, књигу ћемо превести на енглески језик и послати на многе адресе, укључују-

ћи Уједињене нације и Ватикан – најављује Кузманоувић.

ИСТИНУ САЗНАО У ЈУЛУ 1945.

У поглављу о страдању своје породице Радомир открива да је по успостављању НДХ 1941. послат у избјеглиштво у Ваљеву, а да се по ослобађању тог града прикључио партизанима. Рађен је два пута – током ослобођења Београда и на Сремском фронту у селу Вашице код Шида. Пуну истину о породици сазнао је јула 1945. године. Командант му је дао десетодневни допуст да посјети породицу.

Али, када је стигао пред кућу у којој је провео најбоље дане свог детињства, запazio је да су прозори без стакала, а да су врата отворена као кад домаћини очекују свог најмилијег госта. Срце му је заиграло од радости, а затим се следно угле-

давши с прага крваве трагове. Онесвијестио се. Преживјели мјештани осталих села касније су му испричали цијелу црну причу.

Усташе, предвођене сатником Јосипом Мошковим и фратром Мирославом Филиповићем Мајсторовићем из самостана Петрићевац код Бањалуке дошли су у село Дракулић и отпочели да сакупљају српско становништво. Радомирова мајка је са седмогодишњом кћеркицом Миленом покушала да се искраде из куће, али они су је зауставили. Мајку су одмах ударили сјекиром у главу. Пала је у снијег обливена крвљу, а уплашено дијете кроз плач је покушавала да подигне.

— Нису имале милости ни према њој. Ударили су је сјекиром по врату и глави. Оставили су их тако у наносима снијега на 20 испод нуле. Пошто су жители села тог истог дана поклани и побијани њих двије није имао ко да сахрани четри дана, док тадашња власт није послала затворенике српске, јеврејске и ромске националности из затвора Црна кућа да то учине. До њиховог доласка тијела наших мученика, растргана и унакажена, разносила су пси по брежуљцима и пољанама – један је од мноштва потресних записа у Радомировој књизи.

— Мени и сестри тек када смо поодрасли испричао је цијелу истину о томе зашто немамо баку и дједу и осталу фамилију с његове стране, већ само са мамине – каже за *Новостии*, његов син Владимир.

ЈЕЛЕНА СИМИЋ / НОВОСТИ

» Једина слике Радомирове сестре Милене (7) коју су убиле усташе

ПРИЧЕ ИЗ КАМЕНОГ ГНИЈЕЗДА

НА ЗАЧЕЉУ КОЛОНЕ

ПИСАЧ: БОРО ГРАХОВАЦ

Када год чујем крајишку пјесму асоцира ме на непрегледну колону изгнаника који у страху, јад и биједи, хаосу и метежу грабе према Србији. Иако сам много пута слушао поносне и мелодичне крајишке пјесме и сам покушавао да са Личанима или Далматинцима запјевам, данас не знам ниједну њихову пјесму. Све ми се претворе у плач нејаке дјеце и јаук изнемоглих старца.

Мјесто шарске шатре под којом трешти музика, одлијежу крајишке пјесме и салијева се пиво у неизмјерним количинама, ја видим најлонима и шаторским крилима наткривене тракторске приколице под којима окамењене мајке доје изгладњелу дјецу, док их изнемогле бабе умивају посљедњим залихама умлачене воде, да би их колико-толико расхладиле и одбраниле од врелог илинског сунца. У гомили на брзину набацих рутина тресе се до јуче поносни Крајишник, а данас јадан, чемеран и биједан старац који у овоме моменту не зна шта га је снашло, ни куда иде.

У тешкој тампазији прикупља и грли уплаквану унучад и пази да му које не испадне из тракторске приколице. Воланом трактора ИМТ-539 управља млад човек, обучен у војничку маскирну кошуљу и Левис фармерице, док су му на ногама некакве незавезане цокуле које је на брзину обуо, а које су му некада служиле за рад у шуми или на грађевини. За одлазак у свијет, а нарочито за одлазак у столовни Београд и мајку Србију, сигурно нису служиле (када би одлазили у Загреб, а нарочито у Београд они су се господски облачили).

Када неко запјева „А ој моји црни доратови / сјутра ћемо у Босански Нови“ (то је једина крајишка пјесма коју сам запамтио), сјетим се најтужније сцене од свих сцена којих сам се нагледао за вријеме нашег ратовања.

Неколика дана по Илиндану 1995. године, у вријеме изгона Срба из Републике Српске Крајине, добио сам наређење да са пет камиона – шлепера из Бијељине до Билеће, за Базу Херцеговачког корпуса, превезем одређена материјална средства која су неопходна за даљу борбу. Кренули смо из Билеће у раним јутарњим часовима и у касним поподневним часовима здраво стигли до пред Бијељину. Ту нас заустави полиција и нареди нам да се склонимо са пута и да на успутном проширењу чекамо до даљег, док не прође колона. Односно, док не прође крај колоне изгнаника и погорјелаца чије је чело већ заобишло Београд и стигло до Новог Сада. Поступили смо по наређење, изашли из камиона и поред пута стајали више од два сата, као што се стоји на погребу или као што стојимо када погребна поворка нама непознатог покојника пролази кроз наш сокак. Нико нам није рекао да морамо да стојимо, могли смо

Када неко запјева *А ој моји црни доратови / сјутра ћемо у Босански Нови, сјетим се најтужније од свих сцена којих сам се нагледао за вријеме нашег ратовања*

да сједимо или да спавамо у камионима, могли смо отићи у оближњу кладовину, могли смо потражити кафану, могли смо било шта друго радити, али нисмо. Од нашег стајања прогнаницима није било никакве користи, чак смо им можда и сметали, али ми смо стајали и „оплакивали“ нешто нама драго изненада и, на тугу и жалост, заувјек изгубљено. Као војници били смо убијени да ћемо повратити изгубљене територије (војник не смије сумњати у пораз, мора вјеровати у побједу), али су нам нека виша сила и страшни удес који је пролазио испред нас говорили да ћутимо и стојимо. Што би рекао цетињски пустињак, преосвећени владика Раде: „Људи трпе, а жене наричу“.

Пролазили су аутобуси, камиони, стојадени, ладе, феи, трактори (кажу да су они у мерцедесима, на челу колоне, прошли много раније, прије годину дана и више). Прорјеђивала се колона и бивала све тања и слабија, што је наговјештавало да јој је ту негде крај. Полицијци су се преко „моторола“ дозивали, питали колеге који су тамо негде око Бијељине или ко зна гдје на Коридору живота до Бањалуке, „Колико их још има?“ и нама саопштавали да „само што нису прошли“ и извињавали се што нису толико дуго да чекамо.

– Пут према Србији мора бити слободан. Тако су нам наредили. Као да се извињава, објашњава ми вођа патроле. Пред сами мрак, када смо се моја јединица и полицијци спремали да кренемо у својим планираним правцима, на зачељу колоне унесрећених, попаљених и протјераних Крајишника појавише се запрежна кола са гуменим точковима која су вукла два, до јуче добро његована и домаћински пажена, црна дората. То су они кршни коњи који имају боју дланке између црне и смеђе, између вранца и дората, а опет више вуку на доратасту па их зову црни. Опустене цугле са намакнутим управљачким крајем на колски ступац висиле су немарно. Сви уочисмо да коњима нико не управља. Коњи иду сами. Када се с нама изравнаше, угледасмо двоје старца, бабу и дједа који су имали најмање седамдесет пет, ако не и осамдесет година, како спавају на голој подници кола, без простирке и без покривача. На задњем дијелу поднице лежало је, види се, неспретно и на брзину увезан осредњи дењак у коме је било највјероватније све покућство које је ово двоје старих људи успјело да покупи и понесе приликом спасавања глава.

– Јесу ли живи? – упита неко.

– Јесу! Спавају – одговори полицајац који се, највјероватније, из професионалне навике наднесе над лаганом мислећа кола.

Све могуће зло овога свијета сручило се на душе и тијела ових занеможалих старца. Страх, бол, туга, несаница, глад, жеђ, умор оборили су их на подницу кола, а њихова судбина и правац кретања препуштени су коњима да их они воде и о њима одлучују. Двије душе у два умирућа скелета лутају дугим друмовима кроз попаљене српске земље.

У том моменту, сјетих се како је војвода Живојин Мишић у Заповијести за пробој Солунског фронта узвикнуо: „Напријед у Отаџбину до посљедњег атома људске и коњске снаге!“ Да! А данас, пред мојим очима Срби пречани боре се до посљедњег атома људске и коњске снаге да спасу голе животе од оних које је српска војска ослободила и као браћу у братски загрљај приљубила.

Коњи нас и не погледаше. Види се да су племенити, расни, снажни, са великим копитама, јаким прсима и широким сапима. Лаганом копито пред копито, са видним знацима умора, кљусају и иду према Дрини. Ко зна колико дана путују? Да ли су пошли из Далмације или из Лике? Са Кордуна или са Баније? Постављају се питања на која нико нема одговора. А коњи нити заостају нити се обзиру на нас људе, на наша питања, нити на наше камионе и друга возила која су се склонила да их пропусте. Не заустављају се да попасу залагај траве на успутној ливади или да попију гутљај воде из рјечице која туда протиче. Не! Сами, без кочијаша или било кога другог који би их усмјеравао, одоше према Србији. Одвукоше свога господара који се, вјерујем, њима поносио на неким од вашара у Книну, Госпићу, Глини, Кореници или у Босанском Новом. Можда је баш овај домаћин први поносно запјевао ону пјесму „А ој моји црни доратови“...

Коњи су паметне животиње, кажу, куда једном прођу запамте пут и никада га више за живота неће заборавити. Исто тако веле гдје се једном напију добре воде увијек ће свраћати на тај извор или ријеку. Вјерујем да је тако, али не вјерујем да је овај домаћин икада прије са овим коњима путовао за Србију, нити вјерујем да су његови коњи пили воде из ријеке Дрине. Како онда знају гдје је Србија и гдје је Дрина? Знају.

– Одвукоше их коњи у Србију. Тужно рече један од мојих војника возача.

– Умрачиће им се прије Дрине, сажаливо додаде други.

– Никада више њима неће сванути, улазећи у камион добаца најстарији и најискуснији возач који је на точковима прешао читаву Европу, Блиски исток и пола Азије и који се нагледао свијета и његовог зла, јада и чемера више него сви ми заједно који смо се ту затекли.

ТРИ ДЕЦЕНИЈЕ ОД СТРАДАЊА СРБА ИЗ КИПА И КЛИСЕ

Навршило се 30 година од страдања Срба из западно-славонских села Кип и Клиса у новембру 1991. године, које су припадници хрватске војне полиције мучили и на крају убили. У периоду од 12. до 18. новембра 1991. године, припадници хрватске војне полиције у селима Кип, код Дарувара, под сумњом да скривају оружје војног поријекла, и Клиса, код Пакраца, ради „измјештања“ становништва, похапсили су 24 српска цивила. Они су одведени у Марино Село, гдје су их затворили и држали у подруму импровизованог затвора Рибарска колиба, и психички и физички малтретирани, саопштио је Документационо-информациони центар Веритас. Само су шесторица преживјела мучења, док су осамнаесторица ликвидирани, с тим да се за тијелима петорице још трага.

За ликвидацију ових српских цивила пред Жупанијским судом у Осиеку у јуну 2011. године од шесторице оптужених припадника војне полиције /зенге/ осуђена су двојица Томица Полето на 15 година и Жељко Тутић на 12 година затвора. Суд је тројицу оптужених, у недостатку доказа, ослободио оптужбе, а против једног је оптужбу одбио због застаре кривичног гоњења. Пресуду је потврдио Врховни суд Хрватске у децембру исте године. У периоду од 8. октобра 1991. до 29. марта 1992. године у логорима Рибарска колиба у Марини Селу и Стара циглана у Пакрачкој Пољани, које је основала јединица за посебне намјене МУП-а Хрватске под командом Томислава Мерчепа, ликвидирани су, према Веритасовим подацима, више од 100 жртава, углавном српских цивила. Послије хапшења, без судског налога, Срби су довођени у ове логоре, појединачно или у мањим групама, гдје су задржавани неколико дана и послје страхоте тортуре, уколико нису подлегли мукама, извођени на стратишта и ликвидирани. Жупанијски суд у Загребу је 2005. године правоснажно осудио петорицу припадника МУП-а Хрватске, и то Муниба Суљића, Синушу Римца, Игора Миколу, Миру Бајрамовића и Бранка Шарифа на казне затвора од три до 12 година.

Жупанијски суд у Загребу је у мају 2016. године неправоснажно осудио и Томислава Мерчепа, тадашњег команданта резервне јединице МУП-а Хрватске и савјетника у том МУП-у на пет година и шест мјесеци затвора. Врховни суд је, пресудом из фебруара 2017, преиначио првостепену пресуду тако што је оптуженом повећао казну на седам година затвора, коју је умјесто у затворској ћелији, повремено „издржавао“ у елитној бањи Крапинске топилице. У марту прошле године хрватски Врховни суд донио је одлуку да се осуђени Томислав Мерчеп пусти на условну слободу након издржана три четвртине затворске казне. Он је пуштен због „знатно погоршаног здравственог стања, раније кривичне неосуђиваности, потпуног придржавања кућног реда“ и што је дотадашњим издржавањем казне „у цијелости остварена сврха кажњавања“. Нешто касније је и умро. Због хрватског терора ово подручје је напустило 52.320 Срба, од којих се велика већина више никада није ни вратила, а уништено је или оштећено и 27 православних храмова.

ПОМЕН ЗА УБИЈЕНЕ СРБЕ ИЗ БАРИЦЕ ДОЊЕ

У бродској мјесној заједници Барица Доња испред спомен-обилежја служен је парастос жртвама усташког терора из 1941. године и погинулим борцима и цивилним жртвама из посљедњег одбрамбено-отаџбинског рата. На спомен-обилежју уклесана су имена 124 становника из Барице убијена 1941. године, а на споменику из посљедњег одбрамбено-отаџбинског рата имена пет погинулих бораца Војске Републике Српске и три цивилне жртве.

Предсједник Скупштине Борачке организације Брод Радослав Кокић позвао је све који посједују било какав податак, сазнање за претка или рођака који је страдао у Другом свјетском рату да о томе обавијесте Борачку организацију.

– Формираће се комисија за сачињавање спискова и докумената из тог периода, уредити идејно рјешење, а највише полагање наду да ће ученици наших школа, уз подршку наставника, посјећивати спомен-собе, да ће се ту држати и историјски часови, како би новије генерације боље знале прошлост и да им то буде водила да граде мир и чувају слободу и да никада више не буде ратова на нашим просторима – рекао је Кокић. Цвијеће испред спомен-обилежја положила је међу првима Анђелка Милановић, мајка чији је син Јован погинуо у одбрамбено-отаџбинском рату, док су јој тројица синова, бораца остали трајни инвалиди. Спомен жртвама из Другог свјетског рата у Барици Доњој оружане снаге Хрватске срушиле су 1992. године. Део подацима којим располаже Борачка организација, 26. августа 1941. године из Барице и околних села усташе су на превару повеле у логор у Славонску Пожегу више стотина Срба, од којих је око 50 ликвидирани на савском мосту, а „плава гробница“ постала је и ријека Сава. **СРНА**

БОРС ПРОСЛАВИО КРСНУ СЛАВУ: ЦЕНТРАЛНА ПРОСЛАВА МИТРОВДАН ОДРЖАНА У СРПЦУ

Полагањем вијенаца и прислуживањем свијећа у општинским и градским борачким организацијама широм Српске обиљежена је крсна слава БОРС – Митровдан. Централна прослава Митровдана одржана је у Српцу. Предсједник Скупштине Борачке организације општине Соколац Жељко Лалић истакао је да се многи нису помирили с тим да Република Српска треба да постоји, због чега се Српска и даље мора чувати и бранити. Начелник општине Соколац Милован Бјелица честитао је крсну славу Митровдан предсједнику БОРС-а генералу Миломиру Савчићу и свим борачким категоријама, истичући велики допринос српских бораца у одбрани Републике Српске и српског народа на подручјима гдје су Срби живјели од 1992. до 1995. године, када је 21. новембра и верификована Република Српска и међународно призната у Дејтону, а мјесец дана потом и оверена у Паризу.

Представници требињске Борачке организације, града Требиња, Удружења дјеце погинулих бораца *Насљеђе* и Полицијске управе Требиње положили су свијеће код споменика браниоцима Требиња од 1992. до 1996. године, поводом Митровдана – крсне славе Борачке организације Републике Српске.

Потпредсједник Борачке организације Требиње Максим Мракић каже да је најмање што се може на данашњи дан сјетити се сабораца који су животе дали за одбрану Републике Српске да бисмо данас живјели у миру. Он је поручио да одавање поште и служење помена најмање што се може учинити за борце, те истакао да положај бораца у цијелој Републици Српској, па тако и у Требињу, није на завидном нивоу. Борачка организација општине Брод обиљежила је данас крсну славу служењем свете литургије у Храму Покрова Пресвете Богородице, освештањем славског жита и ломљењем славског колача.

МАНДИЋ: ИЗВИНИЋУ СЕ СВАКОМЕ КО ДОКАЖЕ ДА НА КАЗАНИМА НИЈЕ УБИЈЕНО 1.000 СРБА

Предсједник Удружења породица несталих лица Сарајевско-романијске регије Милан Мандић рекао је *Срни* да је на локацији Казани на Требевићу убијено 1.000 Срба, наводећи да ће се извинити свима који аргументовано докажу да то није истина.

Поводом одлуке Градског вијећа Сарајева да се подигне споменик жртвама на Казанима, Мандић је истакао да га интересује кога је градоначелник Сарајева Бењамина Карић питала да постави „онакву казу од споменика, на којем се не помињу починиоци убистава“ – припадници такозване Армије БиХ.

– Ја сам се 2016. године на Казанима договорио са Бакиром Изетбеговићем какво ће бити обиљежје. Рекао сам да на њему мора бити крст, исписана имена бар оних 28 побијених Срба који су ту пронађени и да идејно рјешење мора доћи из Републике Српске – рекао је Мандић. Према његовим ријечима, чланови Удружења на чијем је челу, упркос ненадокнадивим губицима, желе да са својим комшијама успоставе нормалне односе.

Из јаме на Казанима након рата, у више експедиција, извађени су посмртни остаци 28 жртава, од којих је 21 идентификовано, а према подацима Института за нестала лица БиХ, ријеч је о шест жртава женског пола и 15 мушкараца, доби од 27 до 66 година. Коначан број убијених на Казанима до данас није званично утврђен. За убиства почињена на Казанима и непријављивање кривичног дјела и починилаца током и непосредно након рата осуђено је 14 припадника Десете брдске бригаде такозване Армије БиХ. Командант ове јединице Мушан Топаловић Цацо убијен је у Сарајеву 26. октобра 1993. године током акције хапшења. **СРНА**

ЈАВНО ПРИЗНАЈУ ДА ЈЕ ГЕНОЦИДНА НДХ ИЗРАЗ ВИЈЕКОВНЕ ТЕЖЊЕ ХРВАТСКОГ НАРОДА

Обнавља се меморијално усташко гробље у Загребу

На загребачком гробљу Мирогој биће обновљено меморијално усташко гробље, на коме су сахрањени и домобрани, одлучио је Одбор за ратне ветеране Хрватског сабора, на приједлог три усташка удружења. Тако ће се, једни поред других, наћи кости готово 900 српске дјеце убијене на Козару и њихове убице. Невине жртве и њихови целати.

За ову скандалозну, застрашујућу одлуку гласали су сви чланови Одбора из ХДЗ-а, представник Социјал-демократске партије био је, наводно, спријечен да дође, а против је гласала само Катрина Пеовић из лијево оријентисане *Радничке фронтне*.

На њен приједлог, из закључка је, каже, макар склоњен израз „хрватска војска“, којим се усташе и домобрани претварају у формацију која није била колаборационистичка, а шта ће писати на споменицима, може само да се претпостави.

У СЛАВУ УСТАША НА МИРОГОЈУ

Она за *Сјутњик* каже да ово није прва одлука којом неоусташтво скрива сјећање на невинне жртве и антифашистичку борбу. На Мирогоју је већ постављен крст на коме пише „у славу за дуго сјећање на припаднике хрватске војске“.

Она каже да је овакво понашање ХДЗ-а очекивано, али да је проблем настао грешком садашњег предсједника, тадашњег премијера Зоран Милановића, иако од некога ко се декларираше као социјалиста то није очекивала.

– Милановић је 2013. године омогућио оснивање повјеренства за одржавање гробља из Другог свјетског рата у коме је лично именовао те чланове, између осталих и Удружење *Хрватски домобран*. Ја сам тек од прошле године чланица Сабора, поставила сам питање како је могуће да у повјеренству сједи члан Удружења које је

уклањало партизанске споменике и поставило споменик са натписом *За хрватску војску од 1941. до 1945.* у Карловцу, које објављује билтен са сликама Анте Павелића и других усташа.

Пеовићева додаје да ова чињеница не оправдава ХДЗ и да ситуацију треба сагледати рационално.

– Опозиције у Хрватској кад је ријеч о опасном историјском ревизионизму – нема, ту је, нажалост, једина баријера *Радничка фронтна* и лијеве странке које се стварно боре за цивилизацијску хигијену.

НДХ – ВИЈЕКОВНА ТЕЖЊА ХРВАТСКОГ НАРОДА

У образложењу одлуке о уређењу гробља на чак 3.700 метара квадратних, на шта ће бити потрошено 300 хиљада евра, стоји да је НДХ израз вијековне тежње хрватског народа, чак се и цитира Фрањо Туђман, који је, подсећа Пеовићева, и дао повод за ревизију историје.

Дејан Ристић, директор Музеја жртава геноцида у Београду за *Сјутњик* каже да је прије свега као човек згрожен овом антиљудском, антицивилизацијском одлуком, а затим и као историчар.

– Музеј ће обавијести релевантне институције у Европи и свијету, посебно имајући у виду да се у непосредној близини тог усташког гробља, гробља највећих злочинаца и масовна гробница са гото-

во 900 српске дјеце страдале улијед посљедица злогласне офанзиве, односно нацистичко-усташког напада на Козару и Поткозарје 1942. године. Једни до других наћи ће се невинне жртве, недужна дјеца, и зликовци који су на њих насрнули, то је застрашујуће – истиче Ристић.

БРУТАЛНИ ФАЛСИФИКАТ ИСТОРИЈЕ

Додаје да ово није само ревизија, већ брутално фалсификовање историје, показатељ галопирајућег неоусташтва, у 21. вијеку јавно, на државном плану се велича једна од најмонструознијих идеологија која је произвела геноцид почињен над Србима на територији НДХ, Холокауст и геноцид над Ромима.

– Одлука је застрашујућа по својој симболичкој и стварној и политичкој поруци. Са друге стране, она је и антиустварна, имајући у виду преамбулу Устава Републике Хрватске, гдје се јасно одбацује Независна Држава Хрватска. Поставља се питање, како Сабор може да усвоји тај закључак, кад је то била војска НДХ, коју Хрватска Уставом снажно одбацује – истиче Ристић.

Пеовићева додаје да антифашистичка удружења годинама упозоравају на овај проблем, али не само у Хрватској. Њена *Радничка фронтна* сматра да Европа, не само да благосиља дивљање усташа и других фашиста, већ и сама у томе учествује, да опасни

историјски ревизионизам долази и из Европе.

– Разне резолуције које се појављују од 2009. године иду за тим да се релативизује насљеђе нацизма и фашизма, односно да се они изједначе са комунизмом и социјализмом, да се све назове тоталитаризмом. Тај наратив искључиво служи да би се спровела опасна историјска ревизија у којој се злочини фашизма и нацизма релативизују, а комунизам, идеја бољег и праведнијег друштва, која је завршила Стаљинизмом, али није почела, изједначава са идејом расних закона, друштва чисте аријевске расе у коме се потпуно искључују мањине – истиче Пеовићева и додаје да је посљедња таква Резолуција о важности европског сјећања, иницирана из земаља у којима можемо детектовати дефицит демократије, Мађарске, Пољске, али и Хрватске.

Све се вјерује, ради, не само због историографије, већ у покушају да се затре борба за боље и праведније друштво, да се само држимо постојећег, капиталистичког, које је најбоље од свих свјетова.

БИЋЕ ОБАВИЈЕШТЕН И ЈАД ВАШЕМ

Дејан Ристић додаје да ће Музеј о овоме прије свих обавијести Јад Вашем, меморијалну установу за жртве Холокауста, али и читав низ других институција, попут Меморијалног музеја Холокауста у Сједињеним Државама, институција у Европи, али и ИХРА-у.

– То је Међународна међудржавна организација за образовање, истраживање и сјећање на Холокауст у којој су Република Србија, али и Република Хрватска пуноправни чланови. Хрватска ће 2023. године и председавати том организацијом. Ако планира да га овим чином настави, то председавање ће очигледно бити веома проблематично.

СЕНКА МИЛОШ/СПУТЊИК

УСВОЈЕНА ИНИЦИЈАТИВА ПРЕДСЈЕДНИКА АЛЕКСАНДРА ВУЧИЋА

БЕОГРАД ДОБИЈА ОБАЛУ ЈАСЕНОВАЧКИХ ЖРТАВА

Комисија за споменике и називе тргова и улица Скупштине града Београда усвојила је иницијативу Александра Вучића у својству грађанина, да се лијева обала ријеке Саве од Бранковог моста до моста Газела назове Обалом јасеновачких жртава.

Вучић је у иницијативи нагласио колико је важно да памтимо и штитимо успомену на наше страдалнике из система концентрационих и логора смрти у Јасеновцу.

ЧАСТ И ЗА ДУБРОВАЧКЕ СРБЕ

Између осталог, чланови Комисије усвојили су и иницијативу Ирене Арсић, да се именују улице по знаменитим дубровачким Србима Ивану Стојановићу и Никши Градију.

– Систем концентрационих и логора смрти у Јасеновцу, који је функционисао у оквиру Независне Државе Хрватске, представља најстрашнији симбол страдања припадника српског, јеврејског, ромског, као и других народа током трајања Другог свјетског рата на подручју Југославије. Осјећајући људску потребу да, током ове тужне 80.

годишњице успостављања тог најстрашнијег губилишта на некадашњим југословенским и једног од најужаснијих на свеукупним европским просторима током Другог свјетског рата, у својству грађанина Републике Србије допринесем очувању сјећања на њихову невину жртву, а након обављених консултација са стручњацима Музеја жртава геноцида, упућујем званичан приједлог да се лијева обала ријеке Саве, на потезу од моста Газела, па све до Бранковог моста, назове Обалом јасеновачких жртава – дио је иницијативе Александра Вучића.

Чланови Комисије усвојили су иницијативе Горана Весића, поднијете у својству грађанина, да се у Београду именују улице принцезе Оливере, кнеза Павла Карађорђевића, цара Јустинијана Првог и цара Ираклија, преноси Беоинфо.

КЊИГА МИЛЕНЕ КОВАЧЕВИЋ У СЕДАМ ПРИЧА ОПИСУЈЕ СУДБИНЕ ЗАБОРАВЉЕНИХ СРПСКИХ ХЕРОИНА

ЖЕНЕ ЈУНАЦИ ВЕЛИКОГ РАТА

У књизи Милене Ковачевић *Жене јунаци Великог рата* описано је седам Српкиња хероја Првог свјетског рата у седам кратких прича, а књигу је илустровао наш познати илустратор Владимир Крстић Лази.

Седам хероина Великог рата су Милунка Савић, као најпознатија жена борац с ових простора, Мара Петровић која је имала 13 одликовања, једно више од Милунке, Живана Терзић, Даринка Грујић Радовић која се бавила српском сирочади и на све могуће начине покушавала да им обијезбеди егзистенцију, Софија Јовановић, Василија Вукотић, ћерка срдара Јанка Вукотића и Флора Сендс, „Наша Енглескиња“ која је у рату била не само војник, него и болничарка, преводилац хуманитараца.

ДУЖНИ СТЕ САМО ДА ЗАПАМТИТЕ

Последња прича у књизи посвећена Флори Сендс зове се *Дужни сте само да зајамити* и на неки начин заокружује читаву идеју књиге, каже за *Ситњаник* Милене Ковачевић.

Књигу је објавио Александар Миљевић у оквиру свог *Добродошља* у едицији *Добро дијете* и намијењена је дјеци узраста од 8 до 18 година. Међутим, ауторку је изненадило што су и нека млађа дјеца којима је књига читана, добро реаговала на приче.

Књига је конципирана тако да постоји сажета биографија, најједноставнија могућа,

затим једна анегдота и прича којом је оживљен реалан историјски догађај за све хероине, осим Флоре Сендс, код које је дата једна „потпуно умјетнички замишљена прича.“

– Одговор дјеце којима су читане приче је веома добар и то ме радује. Видим да се и неки одрасли људи, пошто је нама тај период недовољно јасан, веома повољно изјашњавају о књизи. Тако да је писана за узраст од осам до 18, али могу да је читају и други, није проблем – каже наша саговорница.

Милене Ковачевић је у истраживању користила различите историјске материјале, углавном књиге у ПДФ формату, али не Википедију и сличне изворе због недовољне поузданости. Највише података нашла је у књизи Милене Жикић *Жене у српским ослободилачким ратовима 1912–1918*. у којој је сазнала да је Живана Терзић ратовала и у српско-турским ратовима.

ИНТЕРНЕТ ПУН НЕПОУЗДАНИХ ПОДАТАКА

И документарни филмови су били значајан извор у истраживању тако да је прича о Василији Вукотић настала на основу документарца о Мојковачкој бици. Погледала је и доста документарца о Милунки Савић чак и неке гдје је она лично говорила. Користила је и историјске свеске и уџбенике, а консултовала се са колегама професорима историје, пошто је она професор књижевности.

– Све сам информације провјеравала јер на интернету има доста „фејк вијести“ од којих је најчувенија она да је Оријент експрес чекао Милунку, што није тачно – открива Милене Ковачевић.

СРАМОТА ЈЕ КОЛИКО НЕ ЗНАМО СВОЈУ ИСТОРИЈУ

На питање колико не познајемо тај дио наше историје, одговара да је била страшно изненађена кад је дубље ушла у изучавање епохе колико тога не зна додајући да ју је било срамота. Сматра да су људи свих генерација рођени послјератно, без неког Солунца у породици који би им приповиједао о тим временима, веома ускраћени, а да је тих педесетак година заборављања учинило много.

– Мислим да генерално ми не знамо ни десети дио о том периоду. Зато су и неки одрасли људи којима књига није намијењена били изненађени и имали позитивне реакције јер су осјетили да их је нешто такло, да су им се одшкринула нека врата и пожељели су и они сами да мало уроне у причу о том заиста херојском периоду. Мислим да је то најсјајнији период наше историје, ако изузмемо средњи вијек и стварање државе, што је било моћно али нама далеко. Ово је у релативно ближој историји најсјајније вријеме Србије, што се и видјело послје Великог рата по успону наше земље – истиче Милене Ковачевић.

ЖЕНЕ
ЈУНАЦИ
ВЕЛИКОГ
РАТА

ТЕКСТ - МИЛЕНА КОВАЧЕВИЋ
ИЛУСТРАЦИЈЕ - ВЛАДИМИР КРСТИЋ ЛАЗИ

ПОРЕМЕЂЕНЕ ВРИЈЕДНОСТИ 21. ВИЈЕКА

Подсјећа да је од 1918. до почетка Другог свјетског рата Србија веома напредовала и да је, примјера ради, међу првим земљама у Европи организовала ауто-трке и имала пројекцију ТВ програма на Сајмишту. У међуратном периоду Београд је био метропола и поштована престони-

ца, наглашава саговорница *Ситњаника*.

Радећи у школи схватила је да дјеца толико мало знају нашу националну историју и да их она врло мало и занима. Жељела је да их привуче историји јер „морамо да знамо своју прошлост да бисмо имали будућност“.

– Ако ми не његујемо сјећање на сопствени народ и

сопствену државу – појешће нас. Што каже Његош: „Крвници каже и опаки сатраће нам племе у семену.“ Дакле, са свих страна хоће да нас униште и ако ми сами будемо заборављали и олако то схватили – да, нестаће нас.

И МАЈКЕ И РАТНИЦЕ

С друге стране, прича о томе шта се једној савременој дјевојчици данас нуди као узор довела је до тога да „губи дјецу у школи“. Дјевојчице напуштају школу, не желе да буду школоване јер неће имати осигурану егзистенцију јер се од „завршених факултета и честитог рада живи тешко“.

Додаје да јој се дешавало да ученице није извела до завршетка средње школе јер су жељеле да буду старлете, што је њој страшно „и као професору, и као мајци, и као жени“. Као конзервативна Српкиња сматра да наше традиционално васпитање није смјело да се мијења, али се промијенило и зато сад имамо „агресивне дјевојчице које су много агресивније од дјечака“.

– Хероине Великог рата су биле јаке и моћне али су све, осим Маре Петровић којој је ампутирана нога током Кајмакчаланске битке, оствариле као мајке. Све су оне могле да буду ратнице и чине херојска дјела, али су у својој кући биле супруге и мајке па су и на том пољу биле јунаци – закључила је Милене Ковачевић.

ВЛАДИМИР СУДАР СПУТЊИК

НА РУШЕВНОМ УТВРЂЕЊУ КОЈЕ СЕ НАЛАЗИ НА ГРАНИЦИ РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ И ЦРНЕ ГОРЕ ПРОНАЂЕН ОКУПАТОРСКИ ГРБ ПОСЛЈЕ ВИШЕ ОД ЈЕДНОГ ВИЈЕКА

Александар Чаки Милићевић поклатио вриједан експонат Музеју Херцеговине

Александар Чаки Милићевић је поводом Дана побједе у Првом свјетском рату поклатио Музеју Херцеговине грб аустроугарске окупационе власти са утврђења на Високој главици – Бијела гора. Ријеч је о грбу импресивних димензија, (77x70 цм) и тежине веће од 150 килограма.

Милићевић који живи на Иванници, годинама уназад је најпознатији требињски водич и промотер активног туризма. Сходно свом авантуристичком духу дане короне искористио је тако што је са пријатељима обијезбио природне љепоте Херцеговине. Тако се 10. маја 2020. године упутио на Бијелу гору која се налази готово на самој граници са Црном Гором.

– У даљини смо видјели стару кулу о којој ништа нисмо знали. Од групе момака које смо срели у близини сазнали смо да се ради о аустроугарској тврђави. Лошим макадамским путем смо стигли до ње, а онда се испред нас појавио прекрасни видиковац са погледом на цијели погранични крај Херцеговине и Црне Горе – прича Милићевић и каже да су приликом обиласка конста-

» Директорка Музеја Ивана Грујић и донатор Александар Чаки Милићевић

товали да је некадашња караула у веома лошем стању.

ОКУПАТОРСКИ ГРБ ОТКРИО У МАЈИЦИ СА ЛИКОМ ГАВРИЛА ПРИНЦИПА

Утврђење се налази у пограничном појасу Херцеговине и Црне Горе – прича Милићевић и каже да су приликом обиласка конста-

недалеко од гласовитог села Оровац који је српству подарио бројне знамените личности, а међу њима, у одбрамбено-отаџбинском рату, и генерала Радована Грубача, чувеног команданта Херцеговачког корпуса.

– Пажњу ми је привукла пушкарница у зиду испред

УЗАЛУДНЕ ПОНУДЕ КОЛЕКЦИОНАРА

Милићевић је контактирао хералдичаре из Србије који нису крили одушевљење. Вијест о открићу грба се прочула, па су се почели јављати колекционари из Аустрије који су нудили озбиљне новчане износе за откуп.

– Све понуде су одбијене, јер сам од првог тренутка сматрао да грб треба да буде јавно изложен и да служи као стална опомена српском народу на зло које је Аустроугарска монархија починила на овим просторима – каже Милићевић.

које је стајао велики камени блок на коме сам видио дјелић који је личио на реп од орла. Пришао сам камени и са пријатељима констатовао да се на њему налази грб аустроугарског окупатора. Случајност или не, тек било је симболике и у чињеници да сам тог дана обукао мајицу са ликом Гаврила Принципа – са осмјехом прича Милићевић, који истиче да камен не би могао да помјери без помоћи пријатеља Пера Прцовића, Дејана Ђурине и Александра Беловића који су тог дана били са њим.

– Грб је био под великим наслагама малтера, па у први мах нисмо са сигурношћу знали да ли се ради о аустроугарском или о грбу Краљевине Црне Горе, јер су доста слични. На оба грба се нала-

зи двоглави орао са жезлом у једној и краљевском јабуком у другој канци. Када смо камен очистили од малтера опрнали га водом под притиском угледали смо на средини иницијале Фране Јосифа Императора – прича Милићевић који се потрудио и да што више сазна о самом утврђењу на коме је грб био узидан.

ПОГИБИЈА СРПСКИХ ВИТЕЗОВА

– На интернету се готово ништа не може наћи о самом утврђењу, па сам контактирао људе за које сам знао да поријеклом гравитирају ка Бијелој гори. Највише информација сам добио од Миљана Јаничића. Сазнао сам да су на овом утврђењу вођене велике борбе између српске војске и окупатора.

Само у једном дану животно је положило 35 српских витезова који су у јуришу успјели да 21. октобра 1915. (3. новембра) заузму утврђење, али су потом Аустроугари жестоко узвратили на читавом фронту. На највећем удару нашла се Ђуричка чега. Током тих борби изгинуо је велики број Граховљана и Бјелопавлића – прича Милићевић.

ДОНАТОР ИМАО САМО ЈЕДАН ЗАХТЈЕВ

Истиче да је одлуку да грб поклати Музеју Херцеговине била најприроднија, јер је ријеч о најзначајнијој културној установи источног дијела Републике Српске.

– Музеј Херцеговине наредне године слави седам деценија свог постојања. Овим чином смо обиљежили 103. годишњицу ослобођења Требиња у Првом свјетском рату. Директорка Ивана Грујић је са задовољством прихватила поклон и испоштовала једини захтјев, а то је да грб може да буде изложен само уз натпис „ГРБ АУСТРОУГАРСКЕ ОКУПАЦИОНЕ ВЛАСТИ СА УТВРЂЕЊА НА ВИСОКОЈ ГЛАВИЦИ – БИЈЕЛА ГОРА“

Т. П. ГОРОВИЋ

КОЛОНИСТИЧКА НАСЕЉА (1920-1941)

» Пише: др Милан Мицић

У сјеверним крајевима (Банат, Бачка, Срем, Барања, Славонија) у колонијационом процесу 1920-1941. године формирана је 201 колонија у којима је уочи Другог свјетског рата живјело око 100.000 људи. Основну колонијачку масу чинили су српски ратни ветера-

ни – добровољци из динарских крајева Краљевине Југославије, српски оптанти из Мађарске и дјелимично Срби из Баната – безземљаци. Колоније су настајале као сасвим нова насеља, обично око мајора бивших велепосједа или на ободима старосједелачких на-

сеља. Колоније су могле бити изразито велике попут Александрова и Банатског Карађорђевога које су уочи Другог свјетског рата имале 4.500–5.000 становника, или сасвим мале попут колоније Мали Жам код Вршца која се са-стојала од осам кућа.

30.

МИЛЕТИЋЕВО

Велепосјед Јенеа Карачоњија у њемачкој општини Мариолана и Сеченово, сјевероисточно од Вршца, као и у Петроварадину и Сремској Каменици, био је величине 5.359 к.ј, а за потребе аграрне реформе одузето је 4.626 к.ј. Банатски дио посједа обухватао је 4.452 к.ј. и налазио се концентрисан око мајора Рарош, Биосег, Абаџија и Велики Рит. Средиште велепосједа било је на Рарош мајору. На мајору Абаџија живјело је око 40 породица радника на имању, на мајору Биосег 50 породица, а на мајору Велики Рит 30 породица.

Око мајора били су дрвореди, економијом је пролазила ускотрачна пруга којом су лором превожени пољопривредни производи до жељезничке станице у Хајдучици, односно до пруге Велики Бечкерек–Вршац. На Рарош мајору живио је агроном, управник имања, благајник и књиговођа; на мајору се налазила зграда основне школе са станом за учитеља и бројне занатске радионице. На Рарошу 1910. године живјело је 254 становника, махом мађарске и румунске националности.

У периоду ране колонијације (1921–1923) на ове мајуре доспјела је 601 добровољачка породица из Босне и Лике, уз мања досељавања са Кордуна.

На мајору Рарош 25. јуна 1922. године експрописано је 365 к.ј. и 1.239 кв. хв. за кућишта досељеника, с тим да је сваки кућни плац износио 800 кв. хв. чиме је на овом мајору и на мајору Абаџија почела градња насеља Милетићево, док је на мајурима Биосег и Велики рит почела градња колоније Биосег која је од 1930. године понијела име Банатски Соколац.

ЗАПИС МИЛОША ЦРЊАНСКОГ

„Ишли смо даље ближе Вршцу. Докле око види све плодна равница и багрење. Гдје је багрем ниче најбоља земља. Опет румунска граница десно и лијево. Два сата јуримо преко поља необрађених поља зараслих у корову“, написао је Милош Црњански у листу *Политика* 25. октобра 1923. године у чланку *У обећању земљи*.

Своје ставове према аграрној реформи и колонијацији, као и оно што је видео на мајору Рарош, описао је у поменутом тексту познати српски књижевник.

„Шумице, багрење дуге црвене штале. На голој земљи у блату биједне, дрвене дршчаре. Пластови сијена, брдски, пробудени мот-

ком. При улазу у некадашњи спахилук, сад назван Милетићево, гробље са много крстача. Дјеца Личана умрла при насељавању. 1.800 људи, 400 дјеце станује у тим шталама. Не могу да зидају куће и по цио дан псују. Тјера се политика. Људи у подераном одијелу, увијек на окупу. Половина је у Лици, има их и на раду по фабрикама. Један учитељ који сије кромпир, финанси и неке жене, што лупају рубље по артеском бунару. Један Рус књиговођа и надзорник. Земљиште усред Баната колонијације, једног дебелог Руса који сав мастан држи нам „надлежан“ говор о начину насељавања на Волги. Сви се туже и немају жита за зиму. Читав збор, гунгула око нас.

Уоколо се виде гдје ору Швабе наполичари Личана. Надзорник, добровољац и сам очајно грди. Брдски је то свијет чудан и лијен. Али, не треба претерати, нису они криви. Треба ту коња, волова, а нарочито реда. Ни жандарми нису могли да их натјерају да очисте јаркове. Ови људи, брдски, страни, глупи на овој земљи, по цијели дан очајно сакупљени, узбуњени сваки дан мржњом околине, пропадају, а са њим и плодна добра земља.

Милош Црњански у свом тексту из октобра 1923. године описао је неприлагођеност колонијације из Лике простору насељавања, нехуманост колонијације, лоше услове живота и становања који су доводили до масовних умирања у првим годинама колонијације на мајору Рарош, сиромаштво насељеника, нетрпељивост и друштвено окружење и локалног становништва према њима, покушај колонијације да пренесе модел живљења из старог краја у нови крај, хаотичност и узнемиреност колонијације услед тегобних услова насељавања, немогућности да остваре кров над главом.

СТРАНО ТИЈЕЛО НА БАНАТСКОЈ ЗЕМЉИ

М. Црњански посматра колонијацију као „страно тијело“ на банатској земљи, као социјалну маргину, са осјећањем да су ту привремено и да колонијационо подухват југословенске државе неће успјети.

Дилема колонијације да ли се населити на „обећану земљу“ која доноси смрт и у тексту Црњанског је видљива („половина је у Лици, а половина на раду у фабрицима“). За њега добровољци из Лике неснађени су у обради земље („брдски свијет чудан и лијен“), непокоран властима, а земља као вриједност и

извор прихода по извјештају Црњанског доведена је оваквим начином колонијације до уништења. Сам аутор текста не посматра благонаклоно колонијацију из Лике, увиђа њихову трагедију, али их не разумије јер не може, или не жели, да препозна узроке катастрофалне позиције колонијације на самом почетку процеса колонијације.

ИЗ ДРУГОГ УГЛА

Седам година касније у Милетићеву боравио је новинар Тоша Искруљев који је 16. августа 1930. године објавио текст у *Југословенском дневнику* са потпуно различитим ставовима и односом према колонијацији и колонијацији:

„Онај који негира сваку стваралачку моћ нашим насељеним добровољцима и колонијацији који о њима ваљда из непознавања говори са омаловажавањем и једним више пута несхватљивим подсмјехом, тај треба да оде на колонију Милетићево јер то више није насеље и колонија него село Милетићево. И кад оде он ће, ако не буде ради неког другог разлога према њима нераположен, морати да измијени своје мишљење о њима и да им препозна радност, вредноћу и настојање да се што прије подигну и унаприједи. А то се њима више пута без права оспорава.

Стварно су вишепута неразумљива и несхватљива схватања појединаца о колонијацији и особинама. И као да је једини разлог за сва ова и слична схватања стање сиромаштва у коме се они сада фактички налазе, а које ће их по свој прилици још дуго пратити. Нико се од ових људи не запита како и с чим ови људи дођоше овдје? Шта донесе? А шта затекоше? Нико неће да израчуна ону силну потрошену енергију, снагу и жртве које они уложише у ове пуне атаре, да на мјесту гдје прије неколико година растијаше кукуруз сада буду хладови од багрема, а гдје вјетар таласаше оно зелено вјетар сад се бјеласају лијепе и скромне кућице. Нико неће да им призна то да од ничега створише нешто, него једно врло лијепо и големо село које броји око 500 кућа. Органи закона општина имаху кубуре и муке да у својој већ ушореној улици подигну 500 хладова, а њима не признају што подиглоше 500 кућа и у њих сколнише и смјестише хиљаде душа да их сутра култивирају, одгоје и подигну на степен који ће им донијети опште заслуге и признања.“

„Пошао сам у неколико станова „написао је Т. Искру-

љев о условима становања у Милетићеву. „Нашао сам чистоћу и ред. Истина у соби је жито, али су зато судови у кухињи беспријекорно чисти и о зид по реду објешени.“

Т. Искруљев у истом тексту описао је ток насељавања, као и градњу и изглед кућа у новом насељу:

„Ово се село насељава од 1921. године. До сада је подигнуто око 400 домова, а ове се године гради око 70 нових кућа. Прве куће које су подизане прављене су од дасака, док оне које се подижу у последње вријеме, све се подижу од тврдог материјала, од печене цигле. Ово село подигнуто је на имању велепосједа грофа Карачоњија. Треба забиљежити да има још приличан број добровољаца који се нису населили. Већином су насељени и насељавају се из Лике и Босне.“

УОЧИ ДРУГОГ СВЈЕТСКОГ РАТА СКОРО 2.000 СТАНОВНИКА

Село им је лијепо ушорено са потребним и широким улицама. Са обе стране улице виде се лијепе и све по једном плану саграђене куће. Негдје су потпуно довршене, малтерисане и већ офарбане са којом дречећом бојом са натписком године када је подизана и са именом и презименом власника зграде. А има их још немалтерисаних, до оних којима је кров јуче подигнут. Када би човјек гледао ово село из ваздуха у лету аероплана он би се задивио црвенилу кровова... Ако заврните и погледате ближе ове куће на многим хтеће наћи мале квадратне таблице и велики са натписом „Осигуравајуће друштво Триглав“.

Градња кућа у колонији и насељавање становништва у Милетићеву могуће је дјелимично пратити. По подацима Феликса Милекера ново насеље 1927. године имало је 200 кућа и 1.015 становника, а 1931. године 1.344 становника. Колонија Милетићево 1935. године имала је 350 кућа и 1.820 станов-

ника, 1938. године имала је 370 кућа, школску, општинску зграду и цркву, а 1939. године колонија је имала 1.889 становника и била је највећа колонија у Јужном Банату.

ТУБЕРКУЛОЗА ХАРА

Социјална позиција колонијације, као и у другим колонијама, била је врло тешка што се одражавало и на здравствено стање колонијације. Оно је 1930. године било боље него на почетку колонијације јер је Т. Искруљев у свом чланку навео да „у погледу здравственог стања прилично стоје“ али је додао „као и на другим колонијама умиру највише жене и дјеца. Случајева туберкулозе било је овдје нешто више него на другим насељима“. Т. Искруљев запазио је да колонијација 1930. године „имају око 600 крава, изванредно добре и издржљиве расе и веома напредне... пошто немају новаца, а немају ни сточарску задругу те су приморани да продају малу телад Нијемцима из Мариолане, а ови их послеји подигну и одгаје и за скупе паре продају њима и другима као бикове.“

Као и у другим колонијама питање власништва над земљиштем, несигурности надјељеног посједа и мале површине земљишта надјељеног колонијацији и у Милетићеву је било присутно.

У колонији Милетићево 27. маја 1933. године девет добровољаца из колоније надјељено је вишком од 15 к.ј. земљишта, али на посједу Е. Данијела у близини колоније Стари Лец. Одлуком Комисије за ликвидацију аграрне реформе од 16. марта 1934. године 89 добровољаца из колоније надјељено је додатком на број чланова породице укупне површине 166 к.ј. или 2 к.ј. по породици. Досељени оптанти из Батање у колонији, међутим, надјељено земљиште послеји експропријације у корист аграрних субјеката 1936. године морали су да плате у року од 30 година уз годишњу кама-

ту од 5% што је 26. новембра 1937. године изазвало њихову жалбу Дунавској бановини у којим су истакли да им је земља прије пресељења обећана бесплатно, као и куће.

„Ми смо наше огњиште и дједовину напустили из чисто националних осјећања према мајци Југославији, а нама се сада и поред недржаног обећања тражи још накнада за откуп и тиме се терамо у неминуовну пропаст. Откупити, тј. платити накнаду за дата нам земљишта немогуће нам је па макар и пријетњом одузимања земљишта од нас.“

Буде ли се земља наплатила, што извршити не можемо, нека је власти одузму од нас, а нама нек изволе дати могућност за наш даљи опстанак и живот, јер овдје је упитању 39 породица (око 250 душа) која имају бар толико право да живе за своје доказане осјећање националне.“

ПРОДАЈА НАДЈЕЉЕНОГ ЗЕМЉИШТА

Међутим, у овој колонији дошло је до случајева отуђења и продаје земљишта иако колонијацији ни 17. октобра 1937. године нису постали земљишно-књижни власници. Тројици колонијације који су продали надјељено им земљиште компетенције су одузете. Продаја надјељеног земљишта на крају процеса аграрне реформе била је појединачна појава у овој, али и у другим банатским колонијама. Услијед смрти добровољаца Петра Ступара, из Скавца, код Босанског Петровца, који је умро без наследника 29. октобра 1937. године одузета је његова добровољачка компетенција и стављена на расположење ради надјељивања других аграрних интресената. Јанку Курузовићу, колонијацији у Милетићеву, који је преминуо 24. јула 1936. године, а да није оставио наследника земљишна парцела је такође одузета и стављена на располагање 7. децембра 1937. године. Међутим, накнадно је устано-

вљено да је Јанко Курузовић оставио закониту жену Милу Курузовић и ћерку Наду па је 3. јуна 1938. године стављено ван снаге одлука Комисије за ликвидацију аграрне реформе од 7. децембра 1937. године.

Послије експроприације земљишта и одређивања ануитета у отплати земљишта 26 колониста из Милетићевога 27. новембра 1937. године жалила се на висину отплате од 2.000 динара „по ланцу“ са значајним доприносима. Колонисти су се жалили на земљу врло слабог квалитета, и на чињеницу да морају плаћати остале дажбине (општинске, прирези, за издржавање цркве итд.) и сумњали су да се оваква отплата може исплатити истичући да се „у овом крају за 3.000 динара може купити земља из слободне руке, а ми који смо насељени у ове крајеве из виших државних и националних разлога морамо платити странцу – велелесједнику 2.000 динара.“

„Ако остане оваква процена и ако морамо исплатити ову отплату јасно је да ћемо морати напустити ово земљиште и ове крајеве и иста ће бити продата на лицитацији“, закључило је 26 колониста из колоније Милетићево.

ШКОЛА СА ДВИЈЕ УЧИТЕЉИЦЕ

Колонисти у Милетићево трудили су се да изграде ново насеље и да у њему изграде цркву, школску зграду, добију управну самосталност, изграде артеске бунаре. Већ по досељавању колонисти су оспособили једну стару велелесједничку зграду за потребе школе. Године 1930. по тексту Т. Искруљева „имали су дјеце за школу око 200, а за двије године биће их сигурно око 400.“ У Милетићеву боравио је срески начелник среза Вршац који је 10. јула 1930. године навео стање школства у новом насељу:

„Колонија има посебну школу са двије учитељице. Школа и учитељски стан приоспособљени су од једне старе господарске зграде. Како на колонији постоји један велики господарски магацин од тврдог материјала, још добро очуване грађе, те би иста могао употријебити за изградњу школе, учитељских станова и друго. Школски одбор на колонији има једну мању суму новца за подизање школе, те би требало издејствовати новчану помоћ код надлежних да би се зграда (материјал) откупила и од истог материјала подигла школска зграда, јер простор привремене зграде је мали, неудобан и неподобан за школу“. Школске 1932/33. у школи је било 276 ученика, а школа је добила треће одјељење. Године 1932. стигло је одобрење од Просвјетног одјељења Дунавске бановине да Школски одбор у Милетићеву може подићи нову школску зграду. У јесен 1933. године у њој су се одвијале се вршине радови. Новосаграђена школска зграда имала је двије учионице, два учитељска стана и канцеларију. Зграда школе завршена је у зиму 1934/35. године.

Године 1928. у Милетићево је основан црквени одбор на чијем челу се налазио добровољац Јездимир Марковић, а његов састав чинили су седам насељених добровољаца и учитељ Сава Максимовић. Мјештани из Милетићевога и колонисти из Криве Баре помогли су зидану храму у кукурузу, пшеници и добровољним новчаним прилозима. Градња храма почела је 19. јуна 1934. године, а камен темељац освештан је 2. августа 1934. године. Црква Светог Илије изграђена је у византијском стилу, а освештана је 2. августа 1935. године. Кум цркве био је београдски индустријалац и предсједник београдске општине Влада Илић, а привремени звоник подигнут је 1936. године уз помоћ хајдучичке велелесједнице Олге Јовановић, рођ. Дунђерски.

ДОБИЛИ СТАТУС ОПШТИНЕ

Одлуком Жупанијског аграрног уреда у Вршцу од 13. јануара 1934. година предрачунска вриједност радова на грађњи по једног артешког бунара у колонијама Милетићевога и Банатски Соколац износила је 39.527 динара, уз наглашен став да „бушење не могу започети колонисти, но морају обављати стручни мајстори специјалном справом“. Колонија Милетићевога 13. фебруара 1935. године имала је изграђена 3 артешка бунара, што значи да су у периоду 1931–1935. године избушена још два артешка бунара, али су колонији улијед повећања броја становника требала још 4 артешка бунара. Године 1935. Милетићевога је имало 85 копаних бунара.

„Друга жеља им је да се Милетићево одвоји од општине Сеченово“, истакао је у свом чланку од 16. августа 1930. године Т. Искруљев „и да са околним општинама и колонијама овдје на самој граници постане центар администрације што би свакако убрзало и његов свеопшти напредак. И на ову жељу гледа се са расположењем на мјеродавном мјесту и изгледа да неће дуго потрајати па ће село Милетићево, некад пуст атар, постати центар целокупног живота и жила куцавица онога цијелог краја.“ Статус општине Милетићевога је добило 16. септембра 1932. године, а од јануара 1936. године почела је да се води књига рођених и умрлих.

Милетићевога је током процеса колонизације успјело да изгради своје институције попут двије аграрне заједнице, соколског друштва, ватрогасне чете. Године 1936. у Банату су постојале 74 мјесне соколске организације које су биле подијелене на 10 окружја. У окружју вршачко-дјеловале су соколске организације у Хајдучици, Милетићеву, Старом Лецу, Александровом Гају и Владимировцима. Јавни и друштвени живот одвијао се у Милетићеву у пет кафана (Остоје Вукобрата, Јанка Драгосављевића, Нинка Здјелара, Миле Илића и батањског опанта Петра Благојевића – Пера Лала).

ИСКУСТВО ПОРОДИЦА ПУНОШ И БУЛАЈА СА ХРВАТКИМ СУДОМ

Потомцима српских жртава одбијен одштетни захтјев, за судске трошкове дугују 10.000 евра

Породице Пунош и Булаја из околности Бенковца, које су прије десетак година тужиле Хрватску зато што су им током акције Олуја убијени најближи чланови породице, недавно су добили судске налоге да на име судских трошкова плате укупно око 20.000 евра, иначе ће им бити заплаћена сва имовина.

» Дамир Пунош

Овај захтјев успједио је послје парнице у којој је пресуђено да немају права на накнаду штете зато што та иста држава није успјела да пронађе или осуди оне који су им побили најближе!

Августа 1995. године, у околини Бенковца, у мјестима Лашковица, засеок Надовеза и Добропољци, засеок Пуноши, убијено је седморо Срба, махом старих и немоћних, међу којима су били Милка Булаја (85), Драгица Булаја (50) и Драгиња Пунош (67).

Умјесто правде, обје породице недавно су добиле рјешења да се њихови одштетни захтјеви одбијају и да морају да плате по око 10.000 евра на име судских трошкова.

У разговору за хрватски портал *Трис*, Дамир Пунош, син покојне Драгиње, објаснио је да ни у најдубљим сновима није могао да претпостави да ће послје свих траума и убиства мајке на крају због тога морати и да плаћа судске трошкове.

– Платити, нити могу, нити хоћу, радије ћу се објесити. Зар да платим за убиство своје мајке?! Па је ли то могуће у правној држави? Која је то правда и за кога? Каква је то држава која убицама наше мајке није пресудила, а на-

ма, њеној дјечи, данас још и дере кожу?! Држава за те новце које од нас потражује неће пропасти, а ми хоћемо. Да ми тај новац наплате, био бих потпуно уништен – изјавио је Пунош.

У разговору за *Франкфуртске весице* Пунош каже да је пријетња „вјешањем“ изречена из очаја и невјерице шта га је снашло.

– Наравно да се нећу убити. Нека држава дође, нека ми све узме, али им добровољно нећу ништа платити, јер на овај начин ми поново убијају мајку, а цијелу нашу породицу још једном враћају у пакао кроз који смо прошли. Вратио сам се у Хрватску прије 20 година и од тада редовно плаћам све дажбине држави, уреднији сам у томе од многих који се бусају у груди по свом „домољубљу“, а на крају доживим да мо-

НЕ ЗАНИМА МЕ НОВАЦ

– Да ме нико погрешно не разумије. Не занима ме ни новац, нити било шта друго. Хтио сам само да дођем до правде, а испоставило се да смо у том покушају дупло кажњени. Прво тако што су нам убили мајку, а сада што нам пријете заплаћеном имовине што смо уопште покренули то питање. Боли то човјека. Нисмо ово заслужили – прича Пунош.

рам да платим, а мајка ми је убијена. На папиру имаш сва загарантована права, а у пракси очигледно није тако – огорчено прича Пунош, коме рођени брат живи у Аустралији и још није сазнао да су умјесто правде добили судску одлуку да морају да плате судске трошкове.

Каже, ништа боље нису прошли ни други мјештани овог и сусједних села који су тужили Хрватску због убиства најрођенијих, јер је, тог августа 1995. године, у селу Добропољци убијено четири особе.

– Јану Пунош су дјеца ексхумирала и направила јој гробницу. Петровка Куџета је спаљена у свом кревету. И снимак око тог убиства постоји. Убијен је и Петар Шапоња, али његово тијело још није пронађено. Заправо, сви који су тог августа остали у селу били су убијени. И ми би, да смо остали, а Хрватска нас је позивала да останемо и гарантовала сигурност – присјећа се Пунош.

Каже и да његова породица није једина која је тужила државу због убиства најближих сродника, а на крају изгубила процес, јер за тај злочин нико није правоснажно осуђен.

– За Србе из Хрватске је довољно да неко нешто каже, па да их осуде на 20 година, а за убиство моје мајке, гдје је било више десетина присутних војника, нико није одговарао. Па чак ни они који су били присутни и могли да реагују. То је та правда – прича Пунош.

Нажалост, његов случај није и једини. **ЂОРЂЕ БАРОВИЋ / ВЕСТИ**

МАЈКА ЛЕЖАЛА МРТВА ПОД СТРЕХОМ

Дамир Пунош каже да је његова мајка била превише болесна да би кренула у колону.

– Кад је почела *Олуја* кренули смо с колоном према Србу, нико нам није ништа говорио, ни куд ћемо, ни докад ћемо тамо бити. И тако смо стигли до Србије. Мајку је у кући, под надстрешницом, гдје смо је и оставили, нашао комшија Живко Борак. Живео је у Задру, али је у Гошићу имао стару кућу, и кад је војска у *Олуји* прошла, одлучио је обићи своју старину, а онда и комшије, да види је ли ко остао. Драгињу је нашао мртву под стрехом и покрио – испричао је Пунош и додао да је о судбини мајке сазнао тек 2001, када се вратио у завичај и то од једног полицијског инспектора који му је дошао пред кућу и све испричао.

ОБИЉЕЖЕНА ГОДИШЊИЦА ОСЛОБОДИЛАЧКЕ БИТКЕ ЗА БАРАЊУ

На 77. годишњици Батинске битке „нестале” ленте са свих вијенаца осим једног

Удружење антифашистичких бораца и антифашиста Белог Манастира и ове је године 20. новембра поводом обиљежавања 77. годишњице Батинске битке и ослобођења Барање положило вијенце на споменике и спомен-обиљежја на подручју Болмана, Шећеране, Брањин Врха, Белог Манастира и Батине. Вијенци су традиционално положени на споменику палим борцима Болманске битке, раскршће код Болмана, споменику палим борцима за ослобођење Барање, парк у Шећерани, споменику палим борцима НОР-а и жртвама фашистичког терора, Брањин Врх, споменику палим борцима Црвене армије, Трг слободе, Бели Манастир, споменику на Партизанском гробљу, Бели Манастир, а централна манифестација одржана је на споменику палим борцима Црвене армије *Побједа*, Батина.

Подсјетимо, након велике војне операције познате као Батинска битка коју су раме уз раме извеле снаге Народноослободилачке војске Југославије и Црвене армије у новембру 1944. године ослобођена је Барања. За нешто више од двије недјеље, колико је Батинска битка трајала, у тај небески строј бесмртника уписано је 2.175 имена, 788 југословенских и 1.387 совјетских бораца који су дали своје животе у х-

ројској борби која је Барања донијела слободу и достојанствен живот.

На платоу испред Музеја Батинске битке и ове су године бројне делегације присуствовале обиљежавању Батинске битке. Свечано и у миру представници делегација попут амбасе Руске федерације у Хрватској, генералног конзулата Републике Србије у Хрватској, Заједничког вијећа општина из Вуковара, Осигељско-барањске жупаније, Заједнице удружења антифашистичких бораца и антифашиста Вуковарско-сремске жупаније, делегације СУБНОР-а Аутономне покрајине Војводине положили су вијенце и евоцирали успомену на

једну од највећих, најтежих и најзначајнијих операција на простору некадашње државе.

Овогодишње обиљежавање 77. годишњице Батинске битке и ослобођења Барање обиљежила су два догађаја, један пријатан и један срамотан. Према ријечима предсједника Удружења антифашистичких бораца и антифашиста Белог Манастира Николе Опачића на споменику палим борцима Црвене армије *Побједа* у Батини делегација Фудбалског савеза Руске федерације положила је вијенац а то се, како се претпоставља, догодило уочи недавно одигране фудбалске утакмице између националних репрезентација Хрватске и Русије.

– То је било веома пријатно и угодно изненађење за све нас, али оно што није било угодно јесте да након полагања вијенаца, сутрадан, дакле ни након 24 сата, на десет вијенаца више није било ниједне ленте, сем на вијенцу који је положила делегација Фудбалског савеза Руске федерације што је занимљиво. То је нешто што се на цијелом подручју Барање догодило први пут, и не знам што би на то човјек могао рећи. Ми ћемо тај немил догађај свакако пријавити мјеродавним институцијама – рекао је Опачић.

ЗОРАН ПОПОВИЋ / ИЗВОР

У БЕОГРАДУ ОДРЖАНА ТРИБИНА СРБИЈА И СРПСКА У ПРОМИЈЕЊЕНИМ ОКОЛНОСТИМА

СРБИ ВИШЕ НИСУ БЕЗ ПОДРШКЕ У СВИЈЕТУ

Ситуација на глобалној геополитичкој сцени се мијења, ништа није исто као '90-тих година, нема више једнополарног свијета, а јачање односа Србије и Српске са Русијом и Кином, показује да Срби више нису без подршке у свијету – поручили су учесници трибине Србија и Српска у промијењеним околностима која је у организацији Српског просвјетног и културног друштва Просвјешта Београд и подршку Представништва Српске у Србији одржана 12. новембра 2021. године у Прес центру Удружења новинара Србије.

ЦИЦОВИЋ: ЗАПАД ВИДИ СВЕ БОЉЕ ОДНОСЕ СРПСКЕ СА РУСИЈОМ

Шеф Представништва Српске у Србији Млађан Цицковић је нагласио да је чврст став у одбрани српских интереса кроз вишегодишње ангажовање руководства Србије и Републике Српске, полако разговора политикантску маглу из Сарајева над БиХ, те да је све јасније да се и издалека виде аргументи за поштовање једнакости права и обавеза два ентитета по слову Дејтонског мировног споразума.

Он је рекао да су та чврстина у ставу и инсистирање на слову, а не на произвољном препричавању Дејтонског споразума изнедрили жељу и снагу руководства Републике Српске на челу са српским чланом Председништва БиХ Милорадом Додиком да се Српској врате права и надлежности која према том споразуму има, а која су јој суоровом силом отета.

Цицковић је навео да је и недавни разговор Додика и америчког изасланика за западни Балкан Габријела Ескобара показао да ће се убудуће сва догађања и све што се ради у БиХ, ипак, одвијати на свјетлу дана и отворено, не зато што би то Запад одсад тако волио, већ што одлично знају да Срби из Републи-

» Млађан Цицковић, Милимир Мучибабић, Слободан Антонић и Чедомир Антић

ке Српске и Србије нису више без подршке у свијету.

– И са Запада се одлично види да су све чвршћи и јачи односи Србије и Републике Српске са Руском Федерацијом и Кином и, колико год им то сметало, не могу, а да не уважавају, то што виде, као што су сви видјели да је на последњој сједници Савјета безбједности УН, последице вишедневне дебате, усаглашена Резолуција о ситуацији у БиХ, којом се продужава мандат Еуфора, а ОХР није поменут, нити је Кристијан Шмит добио ријеч – рекао је Цицковић.

Према његовим ријечима, све то не значи да ће престати двоструки стандарди западне политике и силе, као ни нови покушаји правног насиља над БиХ и Републиком Српском.

– Али значи да се то више неће моћи упаковати у приче о тобожњим реформама и демократизацији друштва и слободи, која би у суштини била само послушно испуњавање њихових налога – истакао је Цицковић.

АНТОНИЋ: НЕОПХОДАН КОНЦЕНЗУС

Социолог Слободан Антонић сматра да борба за враћање надлежности Републици Српској може да, упркос свим ризицима које носи, донесе велике добитке, од којих би највећи могао да буде успостављање стабилности и равнотеже у Српској и БиХ.

Антонић је истакао да би то требало да схвате и неке опозиционе странке у Српској које политичку битку за враћање надлежности посматрају као неки наводни авантуризам српског члана Председништва БиХ Милорада Додика.

– Ово питање јесте праћено великим ризицима, али су, са друге стране, могући добитни велики и вриједни су ризика. Зато би било добро да се око тога постигне минимални консензус – рекао је Антонић.

Указујући на ризике, он је рекао да су српски члан Председништва БиХ Милорад Додик и политичка елита у Српској свјесни свих изазова.

– Вјерујем да ће они пажљиво вагати докле ће да иду у борби за враћање надлежности – оцијенио је Антонић.

АНТИЋ: ИЗВУЋИ ПОУКЕ ИЗ ИСКУСТВА СА ЦРНОМ ГОРОМ

Историјар Чедомир Антић изјавио је да Срби не треба да се прилагођавају новом свијету, већ да гледају начин како да ефекте његових промјена искористе за нову будућност српске нације.

Антић је оцијенио да опасност за Србе не види ни у САД, ни у ЕУ већ у српском нејединству и указао на нужност потребе очувања Републике Српске и Војводине.

– Питање Српске и Војводине су два кључна питања опстанка срп-

ске нације. Можемо да живимо у увјерењу да ћемо освојити Призрен до године или за стотину година, међутим, без Српске ми више нисмо нација на Балкану, без Војводине ми више нећемо моћи имати независност – рекао је Антић.

Истакао је да му је жао што није било снаге да се сачува Република Српска Крајина и да је то велика срамота цијеле српске нације.

Подсјетио је да су Срби веома скупо платили подвојеност свог националног идентитета у Црној Гори.

– Ми сад тамо имамо човјека који Косову шаље наше вакцине, који шаље људе на прославу дана када су Срби убијани у хиљадама, имамо човјека који није спреман да потпише уговор са Српском православном црквом /СПЦ/, чије је подове олизо. То је последица ситуације не само у Црној Гори, него нашег односа, зато се поставља питање који су наши интереси – рекао је Антић.

Он је рекао да се поставља и питање да ли су Срби као народ у идеолошком и историјском смислу престари за стварање нове државе и да ли би рецимо могли да доживимо да Република Српска буде укључена у састав Србије.

– Ја сам оптимиста. Вјерујем да су догађаји који су се догодили 1992, 1995. и 1999. године и у Црној Гори 1919. године показали да још има наде да се оствари неки национални програм и да постоји

оно, што неки код нас не вјерују, да постоји та национална мисија која, упркос свему није завршена 1990. године – закључио је Антић.

МУЧИБАБИЋ: СРБИ КВАРЕ АМЕРИЧКЕ ПЛАНОВЕ

Срби су једина сметња остварењу америчких циљева на Балкану који су, упркос губитку доминације САД у промијењеном свијету, остали исти, а то су – улазак Србије и БиХ, признање самопроглашеног Косова и унитарна БиХ, указао је професор Милимир Мучибабић.

– Србија има потписане стратешке уговоре са Русијом и Кином, а и сама се довољно промијенила. Зато је тешко, да не кажем немогуће, поновити деведесете и „хуманитарну интервенцију или рат за вриједност у име политичке коректности“, како они зову бомбардовање осиромашеним уранијумом, односно агресију на Српску и тадашњу Југославију – сматра Мучибабић.

Према његовим ријечима, у Републици Српској у овом моменту Москва спрјечава прекомјерне евроатлантске притиске и потенцијалне наранцасте ударе на Бањалуку.

– То је довољан оквир да међу Србима на предстојећим изборима непоколебљиво тријумфује национално одговоран државотворан дух – оцијенио је Мучибабић.

Он сматра да српском народу без обзира на све притиске и изазове нико не може одузети право на то да чињенице посматра из свог угла, а понајмање бивши шеф ОХР-а Валетин Инцко и остали који су наметали своје одлуке.

– Вјерујем да је вријеме расблавања иза нас, а да нацију и њене проблеме треба гледати као цјелину и рјешавати, без обзира из којих дијелова српских земаља они долазили – закључио је Мучибабић.

PREDSTAVNISTVORSBG.RS

СРБИ У РЕГИОНУ И ДИЈАСПОРИ И ОВЕ ГОДИНЕ ПОДРЖАНИ ОД МАТИЦЕ

У Прес центру Удружења новинара Србије 20. новембра одржана је конференција о значају и улози медија у повезивању и умрежавању матице, дијаспоре и Срба у региону. Конференција СПОНА 2021 – медији и дијаспору организована је у сарадњи Удружења матице, дијаспоре, Срба у региону и пријатеља Срба и Србије Корени и Удружења грађана МОСТ матице и дијаспоре, а уз подршку Фонда за избјегла, расељена лица и сарадњу са Србима у региону АП Војводине.

ЋУТИЛО: СВЕ ВЕЋА ПОМОЋ ПОКРАЈИНСКОГ ФОНДА

– Сам назив конференције СПОНА – медији и дијаспору говори о томе колико је важно сусретање, повезивање, размјена искустава и разговор о темама које су актуелне и значајне за Србе, како у региону, тако и за цијелу дијаспору. Покрајинска влада је Фонду за избјегла, расељена лица и за сарадњу са Србима у региону додијелила нове надлежности, тако да се од јануара ове године и званично бавимо сарадњом са Србима у региону. Чињеница да су Скупштина АП Војводине и Покрајинска влада прошириле надлежности Фонда, који постоји од 2006. године и који се бавио искључиво програмима од значаја за популацију избјеглих и расељених лица, говори о томе да

» Учесници Конференције СПОНА 2021

су институције Републике Србије препозале потребу да се и са нивоа покрајинских институција та сарадња унаприједи и пружи подршка Србима у земљама региона – поручио је Душко Ћутило.

Први од јавних позива, који је Фонд за избјегла, расељена лица и за сарадњу са Србима у региону расписао и реализовао, односи се на подстицање јавног информисања на српском језику у земљама региона. За ту намјену издвојено је 8 милиона динара. Осим овога издвојено је и 26 милиона динара за програме организација и институција Срба у региону. Фонд је, након земљотреса који је погодио Банију, пружио подршку људима чији су објекти оштећени или уништени у Петрињи, Глини, али и у Костајници у Републици Српској. За ту намјену Покрајинска влада је издвојила 18 милиона динара. За ученике, који наставу похађају на српском језику и ћириличном писму у Вуковар-

ско-сремској и Осјечко-барањској жупанији у Хрватској, Фонд је издвојио 5 милиона динара.

МИЛАТОВИЋ ПОПОВИЋ: КЉУЧ ЈЕ У КОМУНИКАЦИЈИ

Управа за сарадњу с дијаспором и Србима у региону пружа подршку медијској дјелатности, коју реализује кроз конкурсе у области комуникација. Чињеница да се говори о посебној области свједочи о томе да је уочена могућност припадника дијаспоре и Срба у региону, да путем медија у иностранству и различитих видова информисања допринесу националној самобитности у најширем смислу. С друге стране, путем овог специфичног канала комуникације наших људи у иностранству ка страњој јавности, шире се и поруке које шаље наша јавна дипломатија. За ову област, од стране Управе одобрен је укупно 51 пројекат, у износу од 15.210.000 динара.

– Министарство спољних посло-

ва, Управа за сарадњу с дијаспором и Србима у региону, али и Министарство културе и информисања, покрајински Фонд за избјегла и расељена лица и сарадњу са Србима у региону, сваке године одређују подршку за медије и медијску дјелатност српских удружења у иностранству и то је посебно значајно. Ово наглашавам зато што је овдје ријеч о једином расположивом, редовном извору финансирања за подизање у етар медијских садржаја у чијем је фокусу интерес српског народа и државе. Економска одрживост овако одређених медија долази касније, уз посвећени и дуготрајан рад и упорну борбу са популарним садржајима, којима је једини критеријум број кликова – истакла је Николина Милатовић Поповић.

С друге стране, медијски закони, информисање српских грађана који живе ван Републике Србије препознају као сегмент јавног интереса, а информисање српског народа који живи ван Републике Србије је законом предвиђена обавеза за јавне медијске сервисе.

– Недавно смо у Новом Саду на ову тему разговарали са представницима 40 завичајних удружења које је окупио Покрајински фонд. Замолили смо их да пренесу даље. Данас знамо да се српски глас далеко чује. Искусство које смо стекли, говори нам о снази српске заједнице у вир-

туелном и реалном свијету, о начину на који информација путује, одјекује и како се враћа. Квалитетна и константна двосмјерна комуникација је најзначајнија – поручила је помоћница директора Управе за сарадњу с дијаспором и Србима у региону.

ЛАКИЋ: МИНИ ШЕНГЕН ЈЕ ЛИЈЕК ЗА НАШ РЕГИОН

Народна посланица Сања Лакић је истакла да је Влада Србије по први пут доволела чак 73.900.000 динара за 80 стипендија, за српске студенте из региона који желе да студирају у матици. Истакла је важност пилот пројекта, који би требало преко Управе за сарадњу с дијаспором и Србима у региону да оснажи наш народ у региону у области привреде и пољопривреде. Такође је истакла да је захваљујући сарадњи са Фондом за избјегла, расељена лица и сарадњу са Србима у региону, ове године организован *Летњи камп за српску дјецу* из Босне и Херцеговине и Хрватске.

– Вјерујем да је пројекат *Мини Шенгена*, односно *Ошвореној Балкана* лијек за овај регион. То је пројекат у који медији могу да удахну додатни живот и да доиста и народ схвати да је то и нада и одговорност и велика обавеза за све земље потписнице и да представља нову историјску прилику – истакла је Сања Лакић.

ОГЛЕДАЛО СРПСКО

ОДСУДНА БИТКА БАЊАЛУЧКИ ИСТОРИЧАР ПРЕДРАГ ЛОЗО ПОВОДОМ СВОЈЕ КЊИГЕ ПОСВЕЋЕНЕ БИТКАМА ОКО НЕВЕСИЊА

Митровданске битке свједоче одлучност Херцеговине да се избори за своју слободу

Предраг Лозо, историчар из Републичког центра за истраживање рата, недавно је објавио књигу *Одсудна одбрана*, коју је, поводом годишњице митровданских битака, промовисао у Невесињу.

Одсудна одбрана у војном термину је непоколебљиво и храбро држање положаја, чување положаја и чување територије иза борбене линије. *Одсудна одбрана* је име књиге Предрага Лоза, историчара из Републичког центра за истраживање рата, посвећена митровданским офанзивама. Овај термин који као да је написан за Митровданску офанзиву.

– У документима херцеговачког корпуса војске Републике Српске управо се спомиње ова синтагма „одсудна одбрана“. У ствари, она нам говори о суштини онога што се дешавало '92. и '94. године, али уопште и о ратним напорима читаве Херцеговине и херцеговачког корпуса. У овом случају говоримо о дешавањима која су била на ширем рејону, а која су шпиц имала на невестињско-мостарском правцу. Кад говоримо о одсудној одбрани источне Херцеговине, не говоримо само о војној одбрани,

него и о њеној одлучности. Наметнуло се питање „опстати или нестати“ и управо захваљујући јуначима митровданских офанзива Херцеговина није доживјела судбину Републике Српске Крајине.

• **Ни 30 година сјећање код директних учесника митровданских офанзива борбених сукоба не блиједи. Како стоје ствари у историјском смислу?**

– Процес меморијализације историографске обраде треба да буде обрнуто пропорционалан у односу на проток времена. То што је протекло одређени пери-

од времена управо када нам одлазе и директни учесници, то од нас захтјева да повећамо активности на меморијализацији таквих догађаја. Дакле, управо свако вријеме је добро да се напише истина о јуначима одбране Херцеговине, а данас 30 година ми не да имамо историјску дистанцу, него имамо искуства других који су писали о сличним догађајима. Имамо искуства из супротних страна одакле можемо извући значајне податке. Дужност је историчара и институције из које долазимо и њој сличних да одласком директних свједока и губљењем тих тема из фокуса да их задржимо у јавности и да говоримо о значају оваквих тема. Зато књига 30 година после је у ствари књига у једном периоду када обилежавамо и три деценије од настанка Републике Српске. Мислим да је то право вријеме да говоримо и о јуначима митровданских офанзива.

• **Када сте радили на припреми ове књиге, сигурно сте консултовали богат историјско-војни архив, али и изјаве појединаца.**

Колики је рад утрошен на припреми монографије?

– Сакупљање документа-

ције за ову књигу почео сам још 2013. године. У исто вријеме можемо рећи да конкретан рад је уназад 3,5 до 4 године на стварању синтезе, тако да је то један процес који никада није завршен, али свјестан сам да вјероватно ће након изласка ове књиге бити потребе да се још неки детаљни подаци дораде. У исто вријеме ова књига је покушај меморијализације оних који су пали за вријеме митровданских офанзива, односно сјећања на њих. Тако да је она у исто вријеме и историографски карактер, а и има карактер меморијализацијског дјела као један својеврстан споменик на јунаке Митровдана.

• **Код нас има овде у Херцеговини једна реченица која каже: „Овако је било.“ Увијек ће бити оних који кажу: „Је ли баш овако било?“**

– Не постоји 100% објективан историчар. Човјек је веома субјективно биће и струка тражи да направимо одклон од апсолутне субјективности, да покушамо да кажемо оно што је било на основу историјске документације коју посједујемо. Дакле, историјска документација коју посједујемо у Републичком центру за истраживање рата, ратних злочина и тражење несталих лица

је окосница монографије уз изјаве преживјелих свједока и јунака Митровдана. У случају да се пронађе нова документација, у случају да у разговору са директним учесницима након читања књиге буде одређених примједби, наравно да постоји могућност да се наша сазнања надограде. Наука је жив процес, нема апсолутне истине и нема коначне истине, нема никад завршеног истраживања. Тако да сам свјестан тог процеса и наравно ова монографија је само један дио истраживања ратних догађаја на подручју Херцеговине.

• **Да ли ће митровданске офанзиве и битке за Херцеговину кроз историју оставити трајан траг? Да ли ће као народ поштовати те жртве, јер знамо да смо склони забору?**

– Не смијемо да ствари препуштамо случају, јер управо институционални рад подразумијева пројектовање одређених књига. Ја ћу вам рећи да сам ја завршио историју на Бањалучком универзитету дипломирајући управо на теми Митровданске битке. У западним дијелу Републике Српске увијек се након коридора спомињу митровданске битке. То је веома симптоматичан показатељ да оне улазе у колективно памћење српског на-

рода. Митровданске битке у Херцеговини, али и у осталом дијелу српског народа постале су дио црквено-народног памћења. Када говоримо о Митровданима '92. и '94. Невесиње и источна Херцеговина су добили заштитника Светог Димитрија. Управо зато су те битке ушле у црквено-народно памћење и постале дио континуитета колективног памћења нашег народа које се покреће од Светог Саве, косовског завјета, па и јасеновачког мучеништва.

• **Ви сте као дјечак прогнани из родног Мостара и ратна догађања сте преживјели у Невесињу. Које емоције носите када дођете у Невесиње?**

– Тешко се отргнути од емоција. Ми смо дјецка која су одрасла у ратном периоду, која су гледала те јунаке како одлазе, долазе са положаја, како неке од њих испраћамо. Мислим да не треба бјажати од емоција која је тешка, али ту је и емоција поноса шта је све преживјела источна Херцеговина и колики је њен значај данас уопште за Републику Српску. Ја сам дијете Херцеговине и присутне емоције не желим порећи, што апсолутно не значи да у монографији нису испоштвана основна правила струке.

РАТОМИР МИЈАНОВИЋ

У Београду служен помен за погинуле борце Невесињске бригаде

Традиционално у Цркви Светог Саве на Врачару је на Митровданске задушнице служен помен за погинуле борце Невесињске бригаде и осталих јединица Војске Републике Српске. Служење помена организовало је Удружење Невесињаца у Београду, а поводом обиљежавања митровданских битака које је водила Невесињска бригада 1992. и 1994. године.

Помен су служили свештеници Радивоје Панић и Лазар Манигода. Поред чланова Удружења Невесињаца у Београду, служби је присуствовао ратни предсједник Владе Републике Српске Душан Козић, народни посланици у Народној скупштини Републике Србије Милимир Вујадиновић и Славенко Ункович, предсједници завичајних херцеговачких удружења у Београду: Требињска, Жарко Ратковић; Гачана, Слободан Бобан Драшковић; Калиновчана, Спасоје Ђого, те официри и борци Невесињске бригаде и Херцеговачког корпуса.

Свештеник Манигода је у пригодној бесједи истакао да је Невесињска бригада у знаменитим митровданским биткама одбрала Невесиње и Херцеговину, као што су то чиниле и остале јединице Војске Републике Српске на својим борбеним положајима.

– У свим биткама борци и њихови команданти су испољили љубав према својој земљи и према свом народу, борећи се, како то народна пјесма каже, за крст часни и слободу златну – нагласио је Манигода.

У име Удружења Невесињаца у Београду присутнима се обратио

Зоран Јањић, предсједник Извршног одбора. Осврћући се на историјску вриједност митровданских битака, Јањић је нагласио да увијек и изнова треба истицати чињеницу да су оне извојеване у одбрани.

– Наши ратни непријатељи су нас Србе из Херцеговине и Босне, као и из Далмације, Лике, Кордуна, Славоније, Барање... оклеветали да смо на те земље извршили агресију, да смо дијелове тих земаља окупирани и они су, ето, кренули у праведни рат да их ослободе. А како ослобађају, показали су у долини Неретве у јуну 1992. и на другим просторима, све до Републике Српске Крајине, у августу 1995. године. Да иронија буде већа, нас су прогласили агресорима, а себе бранитељима – рекао је Јањић и закључио да нама у овом времену не преостаје ништа друго него да будемо јединствени као што смо били у рату у коме се српски народ у Босни и Херцеговини изборио за опстанак и слободу и за Републику Српску која је једини гарант опстанка и слободе Срба западно од ријеке Дрине.

Подсјетимо, на Митровдан, 8. новембра 1992. године, удружене хрватско-муслиманске снаге из долине Неретве, обједињене у Хрватско вијеће одбране и потпомогнуте са јединицама и логистиком Хрватске војске, отпочеле су нападну операцију под називом *Бура* на јединице Невесињске бригаде. Тежиште напада било је дуж комуникације Мостар–Невесиње, а најжешће борбе водиле су се у рејонима Подвележја, Буска, Горњих Врањевића и

Доњег Брштаника. Једна од основних карактеристика операције била је масовна употреба артиљеријске ватре од стране непријатеља по борбеном распореду бригаде и 13. мјешовитог артиљеријског пука који је био у улози Корпусне артиљеријске групе на ватреним положајима у рејону села Рабина, али и по цивилним циљевима у граду Невесињу. У помоћ јединицама бригаде на најугроженијим дијеловима фронта пристигле су борбене групе из сусједне Друге лаке бригаде са Борака и из приштапских јединица Херцеговачког корпуса: Баталона војне полиције, Баталона везе и Извиђачко-диверзантског одреда. Значајну помоћ у одбрани

дале су борбене јединице Министарства унутрашњих послова из Станица јавне безбједности Невесиње и Гацко. Операција је трајала пет дана и завршила се непријатељским поразом. У борбама су погинула 42, а теже и лакше је рањено око 100 српских бораца и официра. Прецизни подаци о непријатељским губицима нису познати, али незванични подаци говоре да су они били велики и да је то, уз погинулу јунацима високог ранга, један од основних разлога неуспјеха операције.

Другу митровданску битку Невесињска бригада је водила у периоду од 11. до 13. новембра 1994. године, у оквиру нападне опера-

ције *Јесен 94*, коју је припремао и реализовао 4. корпус тзв. Армије РБиХ. Радило се о извиђачко-диверзантској операцији у којој је непријатељ ангажовао најспособније борце и официре из војних и полицијских борбених јединица. Циљ непријатеља је био да, користећи фактор изненађења нападном убачених диверзантских борбених група по најважнијим елементима борбеног распоруда бригаде, унесу дезорганизују у систем руковођења и командовања, нанесу велике губитке, запосједну борбена средства бригаде и изазову панику, а затим фронталним нападом на изабраним правцима приморају јединице бригаде на повлачење. Међутим, одлучном и храбром реакцијом бригаде не само да је осујећен план непријатеља, него му је нанесен и катастрофалан пораз. У борбама је погинуо 21, заробљено 4, а теже и лакше је рањено око 60 бораца и официра. На страни непријатеља погинуло је око 100, заробљено 8, а више стотина бораца и официра је рањено.

Митровданске битке Невесињске бригаде су уврштене у битке од посебног значаја за одбрану Републике Српске. Због тога републичка борацка организација Митровдан слави као своју крсну славу, а Невесиње као Дан општине. То су били довољни разлози за Удружење Невесињаца у Београду да се, макар заједничком молитвом, на пригодан и достојанствен начин сјети оних који су своје животе уградили у Републику Српску и њену слободу.

ЗОРАН ЈАЊИЋ

ВРГИНМОСТ: ПРОМОВИСАНА МОНОГРАФИЈА СЕЛА СЛАСКО ПОЉЕ

Уз присуство четрдесетак становника и мјесног одбора Сласко Поље промовисана је *Монографија села Сласко Поље* чији је аутор Јован Вучинић Јоја (1951), умировљени професор карловачког Свеучилишта.

Рецензенти Монографије су академик Милан Галогача, и проф. књижевности Мира Радошевић, обоје поријеклом из Сласког Поља. Организатор промоције била је општина Вргинмост на челу с начелником Миланом Вргом као и тамошњи пододбор Српског културног друштва *Просвјета* чија је председница Сенка Цревар водила промоцију. Књига је великог формата (21x30 цм) и на 356 страница говори о повијести, култури, образовању и спорту у овом мјесту. Садржи фотографије, презимена људи из тог краја те породична табела.

– Ова књига је само дјелимичано списак сређених стања о селу, али није ни чиста фактографија. Надам се да ће генерације, ма гдје се налазиле, допринијети да ова монографија буде надопуњена многим чињеницама, за које нисам имао могућности да дођем до њих – казао је Вучинић.

– Јован нам је показао како се „остаје овдје”, како у једном суровом времену нагомиланих неправди, бола и умирања остати човјек – записала је рецензент Мира Радошевић.

– Ми смо Славопољци увијек морали имати радно мјесто од угледа, да бисмо помагали нашим људима рјешавање свакодневних питања, почев од куповине опреме до градње куће, па до школовања дјете. Кордунаши су преферирали занимања којима је припадала униформа, почев од жељезничара, шумара, милицајаца, важно је да нешто отрага по дупету подсјећа – пендрек или кожни торбак. Ето, о свему томе и на свој начин пише Јован – духовито је написао академик Милан Галогача (1941), редовни професор Факултета техничких наука Новосадског универзитета у пензији.

О Монографији је врло емотивно говорио наставник Владо Габрић, некадашњи ауторов учитељ и први повратнички начелник Вргинмоста од 2001. до 2005. Општина је некада имала 41 мјесну заједницу укључујући Ласињу и Топуско са 17.000 становника. Само Сласко Поље је прије *Олује* имало 1.050 становника, а данас их је 120 до 130, закључио је Габрић.

МИЛАН ЦИМЕША / ПОРТАЛ НОВОСТИ

ОДРЖАНИ 7. ДАНИ СРПСКЕ КУЛТУРЕ У СИСКУ

У Сиску су у организацији Вијећа српске националне мањине Града Сиска одржани седми по реду Дани српске културе.

Дане је отворила замјеница жупана из реда српске националне мањине Мирјана Олујић, уједно и председница Вијећа српске националне мањине Града Сиска.

У склопу програма наступили су *Чешка беседа* Сисак, Ансамбл словенске националне мањине *Sisciane*, Женски пјевачки хор *Севде* и тамбурашки оркестар Одисеја, као и пододбори Српског културног друштва *Просвјета* из Двора, Гарешнице и Сиска.

– Наш опстанак не зависи од других, већ понајвише од нас самих. Дани српске културе само су дио потврде да се свога не одричемо. Његујући нашу културу и традицију, његујемо и живот са већинским народом, али и другим мањинским заједницама. Желимо, заправо, да што више сазнају о нама и нашој култури – прича Мирјана Олујић. Она је својим радом наставила мисију свога оца, чувеног протојереја ставрофора Петра Олујића који је четири деценије био парох у Сиску.

У потоњем рату није напуштао ни кућни праг ни своју цркву и Бог га је сачувао. Упокојио се у октобру прошле године. До вјечног почивалишта испратили су га припадници свих народа и конфесија. Опело је служио, тада, митрополит загревачко-љубљански Порфирије, данашњи патријарх српски.

– Отац Петар је цијелим својим бићем био хришћанин и истински свештеник, Христов. Волио је све људе, јер је знао да нису само неки људи иконе Божје, него да је то сваки човјек.

ПС ПОРТАЛ/НОВОСТИ

МИЛОШ КОРДИЋ: ЗАПИС СА БИВШЕ БАНИЈЕ

ДУГА ЈЕЗИМА – само још снијега чика Јовиног да буде

Зими, као годишњем добу, подређена су сва три остала годишња доба. Она је њихов господар, мајка њихове године и њиховог календара. За њу се ради, њој се урађено приноси на дар. За њу се све то спрема и чува.

У мом давном сеоском животу нема га ко није говорио како је зима дуга. Нема га ко није говорио о зими која ће трајати, трајати... О зими, о љутој... О зимима са сњеговима високим, наносним – такве су некад најћешће биле. Док посљедњих деценија све су чеће с малко снијега, или сасвим без њега. Али о свакој се говорило као оној за коју се мора много тога наспрематим. Без обзира да ли снијега хоће или неће бити.

Њен почетак падао је... е, сад, можемо ми да се чудимо колико нам воља, али је он заиста падао, њен почетак наше, већ првих дана прољећа. Кад почињу прољетни радови како би се слиједила зима што спремније дочекала... Ако се, на примјер, стајски ђубар није извезао на њиве у фебруару, у марту се свакако морао. А крајем марта, почетком априла почињала су орања, сијања, садње, копања, па онда и косидбе, сушења...

Љети је све посијано и засађено узријевало, па се жело, свозило, вршило, брало и спремало за зиму. Шуме су у августу биле пуне људи који су се борили за свако дрво, за сваку грану – све се довозило, резало, цијепало и спремало.

О јесени, кад се беру прољетни и лјетни плодови рада, да се и не прича. Јер зима ће појести жито, кромпир, купус, кељ, паприке, парадајз, лук, јабуке, крушке, бундеве... ма гдје да се спреме – у подруме, у трапове. Зима ће појести сву зимницу, свеједно у шта се спреми – у качице, тегле или у неке друге посуде: кисели купус, паприку пуњену купусом, саме паприке, ситне краставчиће, циклу... Зима ће појести и највише од онога што се у кољевинама припреми: месне и крвне кобасице, шунке, кулене, безгруште, чварке (оно најбоље чувале се за коске и жетеоце). Зима ће појести и тучени сир, уз печеницу за Нову годину или Божић (код оних који су печеницу имали). Зима ће попипати све што је истекло испод ракијског котла: шљиву, препеченицу крушке црнице, јабуку... и све што се источи из грождја. И све грожде умотано у фишекчиће старих новина да се суши, и све воће исјецкано на колутуће и нанизано на тањи канап па да се, за лјетних и јесењих топлих дана, објешено, и оно суши – све ће то она појести... јер дуга је зима.

КАКО ДО КЊИГЕ БИЛО ЈЕДНОМ НА БАНИЈИ

У продаји је друго издање књиге *Било једном на Банији* Милоша Кордића, чији је издавач *Инфо Рас* д. о. о. Београд, 2019. У књизи су бројни прозни записи ауторових сјећања на дјетињство, младост, школовање и живот на Банији између Другог свјетског рата и грађанског рата у Хрватској, с повременим заласком у те ратове. Ту су бројне личности са Баније: сељани, грађани, народни хероји, научници, књижевници и други умјетници, професори, ауторови школски другови...

Ту је запис о Титовом доласку на Банију, 1967.

године. У књизи су обрађене банијске горе и њихови највиши врхови, ту су записи са видика, затим ријеке, ријечице, потоци, стара банијска јела, опис кољевина... Други дио књиге садржи имена и презимена банијских Срба, њихове бројне надимке, попис села и градова. Посебно поглавље посвећено је пословицама, клетвама, ојкачама, оригиналним псовкама. И на крају књиге Кордић објављује више од четири хиљаде непознатих, мање познатих и заборављених старих ријечи и израза банијских, објашњењима. Књига се може наручити поруком на телефон: 063 1958 354, и на мејл: miloskordic44@gmail.com

Код поруке потребно је навести име и презиме, тачну адресу (с поштанским бројем) и број мобилног телефона. Цијена књиге је 800,00 динара + поштарина (шаље се поузећем, пост експресом).

Као што је човјек припремао много тога за себе (и за породицу, наравно) за зиму, он је то исто чинио и за стоку: коши, сушио, довозио, на гумну дјео плашнице или спремао на сјенике – отаву, сијено, дјетелину, стрнокос, а сламу и бујад за штрајење. И вјечно журио... јер сад ће зима. Само што није.

А дјечју зиму, ону кад снијег почиње да сипи, прши или гушће да пада, кад са свих страна удари студен, е, ту, дјечју, ми, дјеча, дочекивали смо радосно – стиховима прве строфе Змај Јовине *Зимске пјесме*:

Зима, зима – е, па шта је,
ако ј' зима, није лав!
Зима, зима – па нека је,
не боји се ко је здрав!

Ето, чика Јовиним стиховима дочекивали смо и пратили прве пахуље, угледане кроз прозоре. Док нам се из рола пушила бундева. И онда смо, пртећи, стигавши у школу, цијелу ту пјесму учили напамет. А касније и многе друге слике зиме читали смо из књига Петра Кочића, Мате Ловрака, сибирске зиме учили из књига руских писаца, из романа Цека Лондона... и ко би то све знао...

Зими су нам, све до 1955. године, прије него што су их протјерале дивље свиње, зиме били вукови. Није се могло, уз петролејку, састати, прелити уз тору, с предњем и плетењем, мотати у новински папир крцу и пушити, пијуцкати ракијицу и дивањкати а да се није причало и о вуковима: те пресрели овога, појели онога, онај неки убио вучицу, а њене малене није успио да извуче из јаме, овоме у тору поклали седам оваца, а мени, док сам био зелен и никакав, вук је испред носа однио јагње, а чопор ми заклао и појео коња.

Зиме су нам биле и вучје ноћно завијање – чопор прти кроз снијег преко Ограда и Кућишта, па застане и почне да завија. А пси, свезани на ланцу, лају ли, лају. Па кад се деси да се вукови спусте и до воћара, да обилазе око штала, тад пси заћуте.

Снијег пада, очеви наши устају, заложу ватре, приставе лонце с напојем да се грије за крмке, излазе да из чатрња извуку и у кућу унесу свјежу воду, затим одлазе да нахране стоку, узимају лопате и брезове метле па се дају у прђење – најприје по авлијама, а онда и око улазних вратница и све до пута, цесте... А онда, у неко доба дана, зађе неко селом, и то онима који

имају волове као радну стоку (с воловима је било лакше него с коњима) – не прође дуго времена а селом пролази ралица. Милина! Можеш на коју год хоћеш страну.

Па селом проју у најљепше саонице упрегнути најљепши коњи. Са звонцима. Пјесма ојкача излије се из саоница по бијелим, густим предјелима снијега – пјесма и звона. Па којим даном крене и свадба. На челу, на најбољем коњу, барјактар са заставом.

Снијег сипи, лепрша, пада... влажан, сув... како када и како који. Вјетрови вију. Све нешто око кућа и штала хучи. Вјетрови вију па се и смирују. Лилице ноћу, за мјесечина и звијезда, обилазе око тушњака. Понекад и провале. Кокоши кврече. Кад лаје, истеже ланац, али не може до ње. Она то зна, зграби и односи. Људи, они који их имају, редовно изводе коње да проходају и протрче пртинама. Краве изгонимо ми, дјеча, до ријеке Суње да такође проходају и да се напију суњске воде.

Затим извлачимо саонице на којима се на Брда, у вријеме прољетних орања, возе плуг и брнача – једни цестом гурају, а други се возе. Па се мијењемо. Правимо скије од кестенових дуга, а на њих, за оно сиротињске обуће на ногама, учвршћујемо челичним клинцима кожни каишеве, одлазимо до Лончаревца, најстрмијег брда у селу. Са кога пикимице, на дну, проваљујем, поред Плављанић потока, густу, широку живицу Бошка Зебића и заустављам се, послјије дугог лета, на супротној падини. Жив и здрав. А онда – горе, па: Јово наново. Одлазимо до леда на Суњи – ко ће дуже... Моји кожни опанци душе дали... Послјије се гурамо око зида не пећи и сушимо обућу, вулене чарапе, ногавице...

Или, прозукне сунце, а оно леденице се послегале по ивици цријепа. И око леденица, или око дума, око каквих отвора на њима, без обзира да ли су думе од камена, цигле, плачке или ајнфачних дасака – око њих цивцане јата врабаца. По воћарима се с неким, а њима није важно с ким, свађају свраке.

Идемо селом једни другима, ми, ђаци. Најћешће за вријеме зимских школских распуста. Изрезујемо карте, за нашу милу карташку игру шустера, из картонских кутија од какве обуће купљене у *Баши*... Играмо се тражења занимљивих мјеста, ријека и рјечица, планина и гора по картама тадашње наше заједничке државе. Тинтиплавом оловком, са којом исписујемо бројеве на картама, подешавамо шканицле из дућана, уцртавамо линије и тачке за трику, бирамо зрна граха у боји, играмо се... Јер дуга је зима.

Па журимо кући да бацимо кржавама и коњима у јасле сијена, дјетелине, припремљених у корлатима, да их очешемо чешагијом и усијамо кефом, да покидамо шталу, да крмцима однесемо оно што је за њих, да на пртину код тушњака бацимо кокошима, а код гушчињака гускама златно зрње кукуруза.

Па се окрећемо ка сјеверу и пратимо јато дивљих гусака како лети уза Суњу, ка западу. А онда ће на југ. Дуга је зима и њиховим крилима у нашим сњегним очима.

А суве... све чеће су зиме такве – климе се мијењају, географије се ломе, у Земљиној дубини нешто се буну, меље и земљотресе, урагани разносе, ријеке с неба лију – јер суве, кад снијега никако... и нису зиме као зиме што су биле.

А опет, дуга је... мајка календара... зима на прагу. Само још снијега чика Јовиног да буде. Па кад почне да сипи, да пада, ето дјече...

„Јер ако ј' зима – није лав!”

МЈЕСТО НА КОМЕ ЈЕ ИСПИСАНА ИСТОРИЈА ДИВОСЕЛА

МОСТ НА ЧОВИНЦУ

ПИШЕ: ПРОФ. МИЛЕ РАЈЧЕВИЋ

Мост на Човинцу имао је огроман значај за живот и опстанак мјештана Дивосела, био је значајна карика која спаја људе и њихове судбине. Рјечица Човинац извири из два овећа извора, врела, у народу названи Оке, у засеку Вујновићи у Дивоселу и увире у Новцију у Ведром Пољу у ливади званој Токате.

На Човинцу су Дивоселани приликом насељавања Дивосела подигли мост који и данас испишу историју народа и овога села и изазовно пркоси времену и невремену. Мост је грађен с циљем да спаја, а сваки мост је као посебна прича. Пишући о мостовима, наш познати нобеловац Иво Андрић написа:

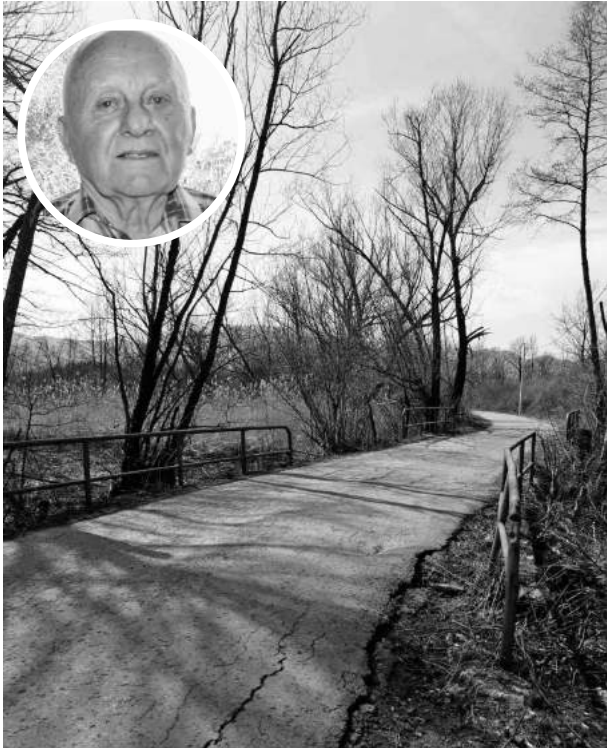
„Од свега што човјек у животном нагону подиже и гради, ништа није у мојим очима боље и вредније од мостова”.

ОД ДРВЕНОГ ДО БЕТОНСКОГ МОСТА

У самом почетку саграђен је дрвени мост, чије су изгледане дрвене греде „поигравале” и одјекивале под копицима сеоских коња и жељезних кола. Дрвени мост на Човинцу, уз одржавање мјештана задржао се све до педесетих година 20. вијека. Мост на Човинцу је реновиран 1956. године, озидан и саливен од бетона са два пропуста за воду.

Рјечица Човинац се рава од извора према ушћу на ливади званој Колакуша (у Дивоселу се говорило Калакуша) у 2 крака, пар стотина метара прије моста на Човинцу, тако да сваки крак ријеке има свој проток испод моста, гдје се слијевају у једно корито до утока у Новцију. Мост је саливен од бетона, армиран жељезном арматуром, са постављеном металном оградом. У народу је остао запамћен као мост на Човинцу (тај топоним је остао до данас), а много је значај за живот народа овога села. Некада су Дивоселани мост на Човинцу називали и Гациновац, по Матићу Дмитру из Великог Краја, званом Мићан Гацо. Наиме, Мићан Гацо је једног петка добро „пописао на петку у једном бифеу код плаце” у Госпићу и са колима и коњима се преврнуо под Човинац.

На десном краку Човинца, близу моста Душан Обрадовић, Дуле Цигић из Ведром Поља саградио је млин за мљевање жита. Млин је био саграђен на локацији источно од моста Човинца, имао је неколико сувласника. Млин на Човинцу радио је кратко вријеме послје 2. свјетског рата, имао је 2 камена и млио жито за засеке око Човинца: Ведро Поље, Клису, Почучиће и Вујновиће, а много је значај за живот и опстанак народа овог краја. У Дивоселу су се дуго препричавале веселе, шаливе и љубавне згоде и незгоде са удовицама из Дулиног млина...

» МЈЕСТО НА КОМЕ СЕ ДИЈЕЛИЛА ТУГА И РАДОСТ: Мост уздаха и сјећања

Са лијеве стране моста, када се ишло цестом из Госпића за Дивосело било је појилиште (појило) за стоку и коњске запреге. За вријеме великих прољећних и јесењих киша, топљења снијега са Велебита, ливаде око моста су плавиле све до Бринарских кућа (Поткошаји). У јесен су и почетком зиме, на залеђене ливаде око поплавленог Човинца слијетала ја та дивљих гусака приликом одласка на југ, одмарале се неколико дана и настављале пут даље у топлије крајеве.

ПУТ КОЈИМ СУ ИШЛИ СОЛУНСКИ ДОБРОВОЉЦИ

Цестом преко Човинца, која је значила живот за народ ових села, од Читлука, Великог и Малог Краја, Камењуше и Клисе преко Ведром Поља, крај Јасиковца одлазило се у Америку, Канаду, Француску и Белгију на печалбу, у војску, одлазило се у рат... Том истом цестом одлазили су солунски добровољци, ишло се Цркви и у школу на Драгашком Брду, ту су се рађале прве симпатије, прве љубави на околним сокацима, састајале се комшије и пријатељи, спајао се далеки свијет, који је био тако далеко, а тако близу.

Некада су се том истом цестом возили сватови у фијакерима, сеоским колима, саоницама, аутомобилима... и спроводи, дијелила се радост и туга. Та „вијугава пијавица” била је некада пуна весела и радости, пјесме жетелаца и косаца, чобана и чобаница, копача и купилица, киријаша и дрвосјеча, прелција, „веселих и покислих” повратника са „петка” [2] у Госпићу, пуна веселе дјечје граје и вриске, ријеке младости, која се слијевала у Госпићку Гимназију и Учитељску школу, шегртске школе, жељни знања и науке, како би се та надарена и интелигентна младост винула у свијет науке, свијет живота...

Преко Човинца су долазили поштар и доносили пи-

сма, речеписе и новине, пролазили киријаша и мљекари, накупци и шверцери...

Старије генерације Дивоселана сјећају се чобанских игара на ливадама око Човинца: клисања, прасичања, фудбала, лопте крпењаче, пењања на врбе, лова пијора на вршке и оршању, ракова и сунчаница, дрпања и љубавних згода у навилцима, прескакивања потока, купања... на Човинцу су дјевојке Дивоселанке у народној ношњи, у знак добродошлице, дочекивале више од четврт вијека учеснике сеоских спортских игара ОКЕ – Дивосело, *Личке олимпијаде* са сувенирима из Дивосела...

НЕКО У УСТАШКИ ЛОГОР, НЕКО У ПАРТИЗАНЕ...

Том истом цестом преко Човинца кретале су се колоне непријатељских војника, фашиста у ратовима, у 2. свјетском рату (усташа и Талијана) и грађанском рату у Хрватској 1991–1995. године, које су чиниле геноцид и етничко чишћење српског народа на овим просторима, одводиле бројне мјештанине Дивосела у неповрат у „усташки стан” у школу у Дивоселу, Госпићку Казниону, концентрациони логор Јадовно, Јанчу, Јасеновац, дјечје логоре...

Том истом цестом преко Човинца кретале су се колоне партизанских јединица 20. и 26. ударне дивизије ЈНА, које су учествовале у ослобађању и заузимању Госпића 4. априла 1945. године...

У народу се говорило: „Не руши мостове, можда ћеш се враћати”.

Нажалост, 80 година касније мост на Човинцу је мост уздаха и сјећања за многе Дивоселане, који су посљедњи пут деведесетих година 20. вијека, са моста „бацили поглед” на Велебит и Слободарско небо Дивоселско.

„Ако једном одеш, немој се окренути, јер ако се окренеш мораш се вратити, а ја не желим да се вратиш одлазећи.”

ПРОМОВИСАНА МОНОГРАФИЈА СРЕФЛИЈЕ 1941–1945. О СТРАДАЊУ СРБА

Публикован списак од 594 жртве страдале од усташа у селу Срефлије

У Козарској Дубици промовисана је монографија аутора Мирка Димића *Срефлије 1941–1945* која представља свједочанство о усташком злочину над српским народом овог краја и доноси имена укупно 594 жртве.

– Ова књига је истраживање којем сам посветио пет година, првенствено злочина над српским народом од 1941. до 1945. године. Село Срефлије је дио тог нашег мозаика страдања народа током Другог свјетског рата, а имао сам и лични мотив за ово истраживање, јер се ради о мом родном селу – рекао је Димић.

Он је прецизирао да се књига састоји од четири цјелине, уводног дијела, историјског, сјећања и пописа жртава, те прилога.

– Нажалост, попис жртва сам проширио за 83 имена у односу на претходни попис који је објавио Душан Самарџија у својој монографији. Он је пописао 511, а ја 594 жртве – изјавио је новинарима Димић.

Осим аутора, на промоцији у Народној библиотеци о књизи је говорила директор Јавне установе Спомен-по-

дручје Доња Градина Тања Тулековић која је нагласила да је значај ове књиге у томе што, истражујући локалну историју, доприноси цјелокупној синтези доказивања усташког злочина геноцида над Србима, Јеврејима и Ромима у Независној Држави Хрватској.

Она је истакла да је аутор културно-спомен-подручја Доња Градина.

Историчар Марко Јанковић рекао је да је ова књига важна јер је везана за историју Козарске Дубице, која је у Другом свјетском рату изгубила више од 20.000 становника, а до данас је пописано 18.000 жртава.

– Преосталом броју жртва пријети да нестану негдје у заборау. Колега Димић се сучио са тим проблемом.

Добро је дјело ако једно име, једну породицу извучемо из заборава, а он је у овој књизи извукао око 80 нових имена људи који су страдали – изјавио је Јанковић.

Промоцији одржаној у читалници Нарodne библиотеке у Козарској Дубици, присуствовала је министарка Управе и локалне самоуправе Републике Српске Сенка Јујић и бројни Дубичани.

Мирко Димић дипломирао на Одсјеку историје Филозофског факултета у Бањалуци 2015. године, а запослен је у Спомен-подручју Доња Градина у Козарској Дубици.

Бави се истраживањем страстишта и злочина почињених над српским народом у Козарској Дубици. Аутор је више објављених научних радова и једне изложбе. **СРНА**

16. Дани српске културе у Темишвару

Амбасадор Републике Србије у Букурешту Стефан Томашевић отворио је 8. новембра 16. Дана српске културе у Темишвару. Ријеч је о најзначајнијој манифестацији за српску заједницу у Румунији, који се у континуитету у организацији Савеза Срба из Румуније одржавају већ 16 година у новембру – „мјесецу српске културе”. Приказује се различити културни садржаји који показују стваралаштво српске националне мањине у Румунији, али и савремено културно стваралаштво Србије.

Присутнима се обратила помоћница министра за информисање и медије Славица Трифуновић и оцијенила да је ова манифестација један од видова очувања културног идентитета и традиције српског народа у Румунији, али и да је једнако важно представљање стваралаштва Србије и упознавање Срба у овој земљи са умјетничким достигнућима матичне земље.

Трифуновићева је подсетила да су чврсти дипломатски односи, који датирају још од раних година 19. вијека, савезништво из балканских ратова и Првог свјетског рата, активна економска и војна сарадња у новијем добу – крчили односе наших држава.

– Као посебан доказ међусобног уважавања и суживота народа управо је постојање Савеза Срба у Румунији као кровне организације Срба који су аутохтона етничка заједница у овом дијелу Европе – рекла је Трифуновићева.

Трифуновићева је подсетила да је о животу и дјелу До-

ситеја Обрадовића писано и речено много, али да ни у том случају не треба превидјети чињеницу да је његов животни пут, образовање, књижевност стваралаштво, било и омогућено и одређено његовим мјестом рођења.

– Бити рођен у Чакову, у овом дијелу Баната, у првој половини 18. вијека, у односу на сународнике који су били под османском влашћу, значило је бити слободан. И данас та слобода као одлика демократског друштва коме теже оба народа, обе државе, услов је за несметано дјеловање српске мањине у Румунији, и услов културне и информативне размјене – истакла је Трифуновићева.

Присутној публици обратили су се још потпредседник Жупанијског савјета Тимиш Кристијан Мош, замјеник префекта жупаније Тимиш Андреа Молнар, потпредседник Савеза Срба у Румунији Дејан Попов и архиепископски замјеник Српске православне епархије темишварске протојереј-ставро-

фор Маринко Марков. Поред других представника локалних културних институција, конзуларног кора, припадника српске заједнице и ученика српске гимназије у Темишвару, свечаности су присуствовали и в.д. помоћника директора Управе за сарадњу са дијаспором и Србима у региону Николина Милатовић Поповић и генерални конзул Владан Тадић.

Након поздравних ријечи званичника приказан је филм *Име народа* редитеља Дарка Бајића, који је наишао на добре реакције публике.

Током тронедјељне манифестације у Темишвару организоване су пројекције филмова, ликовне и документарне изложбе, књижевне вечери, концерти народне и духовне музике, позоришне представе.

Дане српске културе у Темишвару, поред Министарства културе и информисања Владе Републике Србије подржавају Министарство културе Румуније и Депарتمان за међуетничне односе Владе Румуније.

У КУЋАНЦИМА ОБИЉЕЖЕН ДАН УПОКОЈЕЊА ПАТРИЈАРХА ПАВЛА

Епископија Пакрачко-славонска је за православце својеврсни свети регион у којој мјесто Кућанци у Општини Магаденовац заузимају посебно важно мјесто. Тако је и ове године 15. новембра у овом мјесту које је и родно село патријарха Павла, обиљежен дан упокојења 44. и једног од најцјењенијих патријарха Српске православне цркве. Свечану архијерејску литургију предводили су епископ славонски Јован и епископ будимски Лукијан са свештенством, а литургију је пратило Вуковарско-српско пјевачко друштво *Јавор* из Вуковара. Цјелокупну парохују, која броји 560 домова са око 1.500 вјерника, опслужује млади парох Драган Гаћеша, а отаџда је на челу епархије пакрачко-славонске епископ Јован ствари су кренуле набоље јер се парохуја обнавља и духовно и физички, па су многи храмови добили обновљени изглед какав и доликује мјесту за које су многи православни вјерници изнимно везани. Да су Кућанци свето мјесто за православце говори и податак да је баш у том мјесту приликом посвећења храма обиљежен јубилеј 800. година аутокефалности Српске православне цркве. Зоран поповић/срби.хр

ГАЦКО: ДАНИ ПАТРИЈАРХА ПАВЛА

У организацији СПКД *Просвјета* Гацко су у сали Дома културе обиљежени Дани патријарха Павла по шести пут заредом у Гацку. У име организатора присутне је поздравио предсједник гатачке *Просвјете* Радомир Вучковић истичући да је Гацко једна од пет општина које на овакав начин чувају успомену на највољенијег поглавара Српске православне цркве. Овом приликом *Просвјета* Гацко, додијелила је награде и признања за најбољи литерарни рад на тему *Проћи ће све, али душа, образ и оно што је добро остаје заувјек*. Прва награда припала је Катарини Јанковић, студенту Филолошког факултета у Београду а друга и трећа Наташи Копривици, ученици деветог разреда ОШ *Свети Сава* и Огњену Бошковићу, ученику првог разреда Гимназије СШЦ *Петро Слијепчевић* Гацко. Пригодну бесједу о патријарху Павлу говорио је проф. др Дарко Ђого са Богословског факултета из Фоче, а бесједама и рецитацијама програм су употпунили и ученици основне и средње школе из Гацка, као и полазници Музичке школе *Свети Роман Мелод*.

ДЈЕЧАК СЛОБОДАН СТОЈАНОВИЋ ДОБИО ФРЕСКУ У МАНАСТИРУ НА СЕЊАКУ

У Манастиру Ваведена Пресвете Богородице на београдском Сењаку, осликана је фреска на којој је лик Слободана Стојановића, дванаестогодишњег мученика из околине Зворника, умореног на најбруталнији начин, крајем јула 1992. године. У посљедњем трку, улетео је у руке онима који су по његовој, Доњој Каменици већ убијали и уништавали све српско што је преостало – у руке злочинцима Насера Орића и Албанке Елфете Весели. Дванаестогодишњи мученик сахрањен је на гробљу у Дрињачи. Недуго касније, поред њега сахрањени су и родитељи му Деса и Илија – пресвисли од бола рана свог јединца. Остале су непрочитане књиге, неостварене жеље и празна школска клупа. А жена монструм, упркос бројним свједочењима како је звјерски мучила, а потом убила Слободана, уживала је у слободи и благодетима Швајцарске, готово четврт вијека.

РАБОТЕ ЦРНЕ ИНТЕРНАЦИОНАЛЕ У ЈУГОСЛАВИЈИ

ОТКУД АЛОЈЗИЈЕ СТЕПИНАЦ НА ЧЕЛУ ЦРКВЕ У ХРВАТА?

„Постоји црквено вођство које сугерише и диригује са мишљењем световног и манастирског клера. Постоји централа у Ватикану и њена информативна служба, њена авангарда, а то су језуите.”

Ове ријечи је записао Ђуро Виловић, бивши римокатолички свештеник и припадник Равногорског покрета. Како је био југословенски оријентисан, он је напустио цркву после 18 мјесеци службовања. Стога, његова књига *Крвава црква* садржи драгоцјене податке о томе како је римокатоличка црква рушила Краљевину Југославију и како је попличаван пут ка хрватском геноциду над Србима у монструм творевини НДХ, те је због тога неки описују као књигу која је претходила *Мајнум Кримену* Виктора Новака.

Српска јавност је упозната са улогом Алојзија Степинаца у Другом свјетском рату. Међутим, не спомине се толико Степинчева улога и дјеловање прије рата. Одакле Степинац уопште на челу цркве у Хрвата? Идемо по реду.

ЈЕЗУИТИ СЛОМИЛИ КИЧМУ ЈУГОСЛАВИЈИ

Римокатоличка црква никада није прихватила стварање Југославије. Она ће предузимати све да уништи како Краљевину тако и Брозову Југославију. Може се рећи да је она та која је дала одлучујући допринос у тој работи и која је заправо изрекла смртну пресуду за обје Југославије. На челу те борбе коју је римокатоличка црква повела били су најфанатичнији, најлукавији, најинтелигентнији и најодважнији чланови те цркве. То су они које колоквијално зову Лојолиним синовима, папиним маринцима или црном интернационалом (због црне одежде коју носе). Ријеч је о језуитима.

Ђуро Виловић истиче да су језуити

управо дали највећи допринос разбијању Краљевине Југославије. Они су од самог почетка те државе ревносно радили на оснивању и увезивању бројних друштвених организација које су дјеловале под окриљем римокатоличке цркве, радили су на томе да се сви хрватски политички чиниоци увежу, а на крају су радили на томе да се распали хрватски национални и римокатолички вјерски жар до усијане мржње према Србима. Нарочито су мајстори за ово посљедње јер дио језуитског педагошког учења представља управо психолошке технике које воде изазивању мисли и распаљивању осјећања. Сви чиниоци које сам навео су у том моменту дјеловали као неповезани елементи па чак и међусобно супротстављени, али језуитска систематичност и лукавост је то управо хтјела. То је била камуфлажа, а све то је спровођено по принципу безброј малих потока који се уливају у једну велику ријеку, једну велику бујицу. Језуити успијевају све да увежу, успијевају да додатно распале србобобију до

НАДБИСКУПОВЕ МИСЛИ О ПРАВОСЛАВЉУ И ИСЛАМУ

О православљу Степинац каже следеће: „Шизма је највеће проклетство Европе, скоро веће него протестантизам. Ту нема морала, нема начела, нема истине, нема правде, нема поштења.” Даље наводи: „Жалосна је, али изгледа по свему истинита народна пословица *нит у мору мјере, нит у Влаху вјере.*” На крају, у јануару 1940. године о ономе шта он мисли о православљу и Србима навео је следеће: „Најидеалније би било да се Срби врате вјери својих отаца, тј. да пригну главу пред намјесником Кристовим – Св. Оцем. Онда би и ми коначно могли одахнути у овом дијелу Европе, јер бизантинизам је одиграо страшну улогу у повијести овог дијела свијета у вези са Турцима.” Међутим, занимљиво је и то да је Степинац дао своју оцјену ислама у запису од 10. јануара 1935. године: „Разумијем да неку пук пристане и држи уз ислам. Али да културан човјек који збиља тежи за спознајом истине пристане уз ову смијешну мјешавину жидовства, католицизма, односно кршћанства и поганства, то не могу разумијети.”

У Београду обиљежен дан формирања 6. Личке, 7. Банијске и 8. Кордунашке дивизије

Народни посланик Миодраг Линта присуствовао је у сали општине Нови Београд свечаном обиљежавању 22. 11. 1942. године када су формиране три славне дивизије – 6. Личка, 7. Банијска и 8. Кордунашка дивизија. Истог дана је формиран Први хрватски корпус којег су чиниле поменуће три дивизије. Пошто су од укупног броја бораца 95 % били Срби мислим да је много примјернији назив Први српски крајишки корпус, а не Први хрватски корпус.

Линта је изразио огромну захвалност нашим оче-

вима, дједовима и прадједовима који су четири године (1941–1945) водили натчовјечанску и дивовску борбу против усташког режима чији је циљ био потпуно уништење српског народа на по-

дручју злогласне НДХ. Припадници три крајишке дивизије показали су невиђену храброст, јунаштво, херојство и спремност за жртву у борби за слободу свог народа. Због тога борци Првог

самог усијања, али највећи успјех им је био Степинац!

„СОЛУНАЦ” КОЈИ НИЈЕ ОМИРИСАО БАРУТ

Наиме, већ двадесетих година 20. вијека поставило се питање ко ће замијенити остарјелог загребачког надбискупа Анту Бауера. Био је ту низ приједлога са црквене, па са државне стране (избор новог надбискупа морао је да прихвати монарх тј. краљ Александар), али нико се није могао наћи ко ће одговорати објема странама. Онда на сцену ступише језуити и досјетише се једног човјека.

Са једне стране он се школовао у језуитском Collegium Germanicum што значи да су га језуити потпуно обрадили. Лијепих манира и милозвучних ријечи, а истовремено фанатичан, покоран до поништавања властите личности, воље, савијести и свијести о одговорности (што је иначе особеност језуита, али то је посебна тема).

Са друге стране, најбоше да је био Солунац (иако је на Солунски фронт доспιο тек у децембру 1918. године, дакле три мјесеца након пробоја фронта и у моменту када је нова држава настала). Дакле, идеалан човјек по мјери обје стране. Био је то Алојзије Степинац. Несрећном краљу Александру је било довољно што је он био Солунац са кашњењем, те је исти дао дозволу да се Алојзије Степинац именује за надбискупа коадјутора тј. оног који ће бити помоћник и који има да наследи загребачког надбискупа Бауера по његовој смрти.

БИТНЕ УЛОГЕ ЈОСИПА МИЛЕРА И СТЕПАНА КРИЗИНА САКАЧА

Шта је Степинцу било на уму видјело се у његовом дневнику који је датиран на 3. и 4. јул 1934. године, а док је путовао за Београд да пред краљем положи заклетву. Парафразирам, навео је да је Србија таква земља у којој је довољно 20 година систематичног рада па да она постане у цијелости католичка. Његовим доласком на мјесто надбискупа коадјутора процес распаљивања хрватске националне енергије и србомржње добија пун замах што је водило слабљењу Краљевине Југославије и потоњем геноциду над Србима. У тој работи велику улогу су одиграла двојица мало знаних језуита који су били блиски Степинцу. Ријеч је о Јосипу Милеру ДИ и СТЕПАНА КРИЗИНА САКАЧУ ДИ. Дјеловање њих двојице није толико обрађено, а заслужују да им се посвети пажња јер могла су одиграти исту ако не и већу улогу од Степинаца у описаној работи, али о томе другом приликом... **АЛЕКСАНДАР МАНДИЋ**

српског крајишког корпуса, посебно погинули, заслужују наше дубоко поштовање и дивљење.

Он је истакао да је у Хрватској више од три деценије на сцени радикална ревизија историје: негира се геноцид над српским народом, усташки зликовци се сматрају борцима за слободу а партизани окупаторима, величанствени устанак српског народа у Србу велика већина хрватских политичких партија сматра великосрпском побуном, највећа фабрика смрти на Балкану Јасеновац назива се радним логором...

ДУБРОВАЧКА РЕПУБЛИКА ВЈЕШТО ИСКОРИСТИЛА РАЗДОР СРПСКЕ ВЛАСТЕЛЕ

Како су Срби остали без излаза на Јадранско море?

Приморска област Конавли која се простира од Цавтата до полуострва Превлаке била је још у 9. и 10. вијеку област уз кнежевину Травунију. Тамошње становништво је водило поријекло од некрштених Срба, о чему свједоче записи цара Константина Порфирогенита. Он наводи да су Хрвати заузели дио независне Далмације од ријеке Цетине до Истре, а од Цетине и Ливна ка истоку све до Драча заузели су Срби.

Дубровчани су одувјек жељели да придобију Конавље као своју територију, а поготово појавом Турака и њихових све чеших упада у требињски крај и дубровачко залеђе. Зато су још много прије тога покренули акцију придобијања српске властеле и куповине конављске територије.

Од периода када је Дубровачка Република као независна територија 1186. године склопила мир са Стефаном Немањом и његовим братом хумским кнезом Мирославом, а нешто касније и по склапању трговачког уговора са босанским баном Кулином, почиње њен успон. Дубровчане су тада с Босном повезивали јаки трговачки односи, а све више се развијала трговина и са Рашком.

ПОКЛОН СРПСКИХ ЦАРЕВА

Како су се ширили трговачки послови тако су се ширили и њихови посједи. Цар Душан Силни дао је Дубровнику 1333. године територију од Стона до Дубровника, уз накнаду коју су Дубровчани плаћали све до постојања Републике. Такође, уз новчану накнаду припао им је 1334. године и Пељешац.

Цар Урош, последњи Немањић, син Душанов, био је широке руке па је и он Дубровчанима поклонио дио своје територије од Дубровачке ријеке до Петровог Села.

Дубровачка Република се нарочито развила у 14. и 15. вијеку бавећи се трговином по унутрашњости Балканског полуострва. Закупљивали су од владара Босне и Србије погодна мјеста, царинске прелазе, тргове, млинове, руднике и ширили свој утицај. Временом су у приморју проширили своју територију на Ластову, Мљет и Конавље.

Средином 14. вијека у периоду владавине кнеза Војислава Војиновића, једног од најмоћнијих обласних српских великаша с посједима од Дрине, Рудника, Попова Поља, до залеђа Дубровачке Републике и Боке, били су и данашње Требиње, Конавље и Драчевица. Војислав је за вријеме владавине цара Уроша носио звање хумског кнеза.

За вријеме краља Стефана I Твртка Котроманића, српског краља средњовјековне Босне, хумска властелинска породица Санковић господарила је Конавлима.

Пошто су Санковићи мимо знања краља Стефана Дабише, који је наслиједио краља Твртка I, покушали да продају државну територију Конавала Дубровачкој Републици на њих је организован војни поход.

Војвода Влатко Вуковић, родоначелник властелинске породице Косача и кнез Павле Раденовић 1391. године су потјерали Санковића и међу собом подијелили Конавље. Остали су у добрим односима са Дубровачком Републиком према којој су држали неколико царина.

СУКОБ КОСАЧА И ПАВЛОВИЋА

Територију Конавала су касније преузели српски великани, синовац Влатка Вуковића, Сандаљ Хранић Косача, који је управљао простором од Неретве до Дрине и синови некадашњег владара Требиња, Билеће, Цавтата и Клобука, жупе Врм, Рудина и Фатнице, кнеза Па-

вла Раденовића, Петар и Радослав Павловић. Цио предио од Завале и Сланог до Конавала и Врсиња у чијем саставу су била села Требињске шуме, требињске Површи и Побрђа били су у посједу Павла Рађеновића и његових синова. Временом су Конавли постали раздор између Павловића и Косача. Свађе и ратовања међу српском властелом у 14. и 15. вијеку нису били редак случај.

ДУБРОВЧАНИ ЗА 25.000 ДУКАТА ОТКУПИЛИ КОНАВЛЕ

Сандаљ Хранић Косача је 1419. године за 12.000 дуката продао свој дио Конавала Дубровачкој Републици. У јужном дијелу Конавала, које је продао Сандаљ Хранић, било је дозвољено појединим породицама да задрже своје имање и кућу, али у сразмерној величини коју су Дубровчани одређивали. Десет властелинских српских породица било је повлашћено, а међу њима и породица властелина и жулана Богете Руђића.

Богета се помиње у документима дубровачког архива као одан властелин. Добар углед омогућио му је да буде гарант у кредитним пословима код дубровачких власти за требињског властелина Остоју Чичојевића. Са властелином требињске Загоре и Луга, Кобиљачићем био је потписник кредитне гаранције за Петка Примрлиновића из Ускопља Конавоског. Ови документи се чувају у архиви Дубровника у *Кредитној књизи дуговања*.

Кад је покренута иницијатива да се добију Павловићеви Конавли Дубровчани су дали извјесном Браилу Тесаловићу 1.500 дуката да их раздијели угледним властелинима који су имали утицаја и интереса за постизањем овог циља. Средства су била намијењена за пропаганду и подмићивање, што би данас рекли за мито и корупцију. Све ово казује колико су Конавли били важни за Дубровник. Плодна земља, дужа морска обала, погодне луке и сигурнија одбрана града водили су у бољу и сигурнију будућност.

Цијело Конавље припало је 1427. године Дубровачкој Републици пошто је Радослав Павловић пристао на понуду да за суму од 13.000 дуката прода свој дио. Радослав је добио 7.000 на руке, а за остаток од 6.000 договорено је да му буде исплаћен у више рата уз камату од 5%.

По предаји дијела Конавала од Павловића већини становништва ништа није остављено од баштине. Ко није хтдио да се покмети морао је да напусти дубровачку територију. Врло малом броју људи било је дозвољено да покупе своју летину.

Једној од седам кућа којима је било дозвољено да покупе летину те 1427. године била је и кућа властелина Рашка

Јамамоте, од којих су касније постали Јамамотићи, с образложењем, како се наводи у документима дубровачког архива, да су имали пријатељски однос према Републици.

МИТОМ ДО ЦИЉА

По архивским документима пропао је покушај и захтјев *Вијећу умовљених* да требињске властелинске породице Богданчићи, Љубишићи, Рајковићи и Драганчићи могу убрати три четвртине засијаног жита у Конавлима. Вукосав Драганчић, чија је већина посједа била у Полицима и Кремном долу, ипак је успио да добије 30 перпера приликом предаје Конавала. Тако је и властелин Радивоје Рајковић из Требиња кад је ријешено питање Конавала награђен са 40 перпера.

Један од потписника на конавоским повељама Павловића и предаје Конавала био је угледни кнез Радослав Обрадовић који је од Републике добио 200 дуката. Вјероватно му је допринос у реализацији овог подухвата био велики.

Радичу Вукославићу, чији су односи са Републиком били пријатељски јер је поред осталог узимао од дубровачких поданика стоку на испашу, поклоњено је 30 перпера и дозвољено му је да побере сву летину са свог посједа у Конавлима.

Због ранијих размирица Дубровчани и требињске породице Љубибратић, за коју су Дубровчани сматрали да нису властела, већ обични разбојници и дубровачких захтева да се уклони ова породица и баци у окове, Дубровчани су покушавали да наговоре суплеменике Љубибратића, Куделиновиће и Богданчиће да им помогну у томе. Најверје им је била да се тиме обезбједе миран и сигуран пут својим трговцима од Дубровника и Цавтата преко Главске, Пољица, Требињског поља и Требиња ка сјеверу. По окончању посла око Конавала Добршко Куделиновића дариван је са 40 перпера. Сину Љубише Богданчића, Радосаву Љубишићу, Република је поклонила 60 перпера а његовим људима 40, 30 и 25.

Све ово указује да је поједина властела Травуније, који су били повлашћени припадници средњовјековног феудализма у чијим посједима су била многа требињска села и који су прикупљали разне новчане и натуралне ренте од зависних сељака, да су гледали само свој интерес не бринући много за властелчиће и своје поданике.

И сами високи српски владари нису били далековиди и нису много бринули о могућностима да Срби имају свој излаз на Јадранско море.

ПРИПРЕМИО: МИЛВОЈЕ МИШО РУПИЋ

ПРЕДСТАВЉЕН ЗБОРНИК ДОКУМЕНАТА О ГЕНОЦИДУ НАД СРБИМА У ДРУГОМ СВЈЕТСКОМ РАТУ

У Бијељини је у оквиру манифестације „Вишњићеви дани“ представљен зборник историјских докумената „Злочини геноцида над Србима у Сребреници у Другом свјетском рату“.

Декан Филозофског факултета Драга Мастиловић, који је један од приређивача овог зборника, рекао је на промоцији у Центру за културу „Семберија“ да је ту сабрано 140 докумената. „Документи потичу из Архива БиХ из Сарајева, Архива Југославије и Архива Србије из Београда и недвосмислено свједоче о томе да је у току Другог свјетског рата на простору Сребренице почињен геноцид над Србима“, навео је Мастиловић.

Према његовим ријечима, осим описа злочина онако како их је прикупљала Земаљска комисија и државна комисија за утврђивање злочина окупатора, ту су наведени и врло прецизни подаци о броју жртава, о томе колико је убијено дјеце, жена, старца, те начину на који су усмрћени.

Зборник докумената су приредили наставници и сарадници Катедре за историју и археологију Филозофског факултета Универзитета у Источном Сарајеву, а објављен је у сарадњи са Републичким центром за истраживање рата и ратних злочина и тражење несталих цивила и Удружењем историчара Републике Српске.

НА ГЛОЉАНСКОМ БРДУ СЛУЖЕН ПАРАСТОС ЗА 126 УБИЈЕНИХ БОРАЦА

На Глољанском брду код Зворника обиљежено је 29 година од страдања 126 бораца Војске Републике Српске, које су 6. новембра 1992. године на свиреп начин убили припадници такозване Армије БиХ. Још се трага за осам бораца Војске Републике Српске који су тога дана нестали на Глољанском брду. Председник градске Борачке организације Лазар Ристић рекао је да се зна да су злочин на Глољанском брду починили муслимани из Каменце и Сребренице и да су заробљене припаднике Војске Републике Српске мучили и везали за дрвеће бодљикавом жицом, који су касније посјечени да би били склоњени докази.

Он је оцијенио скандалозним да неки од надлежних у правосудним институцијама БиХ раде селективно и оптужују само једну страну, односно српску, што шаље јако лошу поруку.

„Због таквог рада тужилаштва и судства нема помирења међу народима у БиХ, нема ничега доброг“, рекао је Ристић.

Председник Организације породица погинулих и заробљених бораца и несталих цивила Републике Српске Данијел Стакић такође је указао на то да је овај злочин, који је починила такозвана Армија БиХ, прошао некажњено. Парастос је служио мјесно свештенство, а вијенце су положили чланови породице погинулих бораца, представници борачких удружења Зворника и Шековића, градоначелник Зворника и председници општина Шековићи и Осмаци, представници Трећег пјешадијског пука Војске Републике Српске, Полицијске управе Зворника и појединци. Убијени и нестали борци на Глољанском брду били су припадници Зворничке и Шековачке бригаде Војске Републике Српске.

ПОМЕН ПОГИНУЛИМ БОРЦИМА ВРС У ДОЊОЈ СЛАТИНИ КОД ШАМЦА

У Доњој Слатини код Шамца служен је помен десеторици погинулих бораца Војске Републике Српске и једној цивилној жртви одбрамбено-отаџбинског рата из тог мјеста, а потом су породице погинулих, представници локалне власти, мјесне и општинске Борачке организације и мјесне заједнице положили цвијеће.

Начелник општинског Одјељења за привреду и инспекцијске послове Предраг Неђић рекао је да је ово дан сјећања на борце који су дали животе за Републику Српску како би наредне генерације могле да живе у миру, да раде и стварају. Он је рекао да се кроз институције система и даље треба залагати за остваривање права породица погинулих бораца, ратних војних инвалида и бораца.

ВЛАСЕНИЦА: ОСВЕШТАН СПОМЕНИК СРПСКОГ МУЧЕНИЦИ САРАЈЕВСКИХ ЛОГОРА НАДИ ТОМИЋ

У Власеници је освештан споменик Нади Томић, српског мученици сарајевских логора, који су подигли представници Удружења логораша регије *Бирач*. Председник овог Удружења Винко Лале рекао је да су логораши били једна породица Наде Томић из Вошошће, која је након заробљавања преживјела страшне тортуре, мучења и злостављања у сарајевским логорима. Он је навео да је Томићева након размјене 1995. године дошла у Власеницу и ту преминула 2018. године у 72. години. Лале каже да је споменик Томићевој подигнут захваљујући хуманитарној акцији чланова Удружења, а уз подршку општине Власеница и начелника Мирослава Краљевића. Члан Председништва Удружења логораша регије *Бирач* Мирослав Пајић, који је рођен у Власеници, а живио у Сарајеву, каже да је Сарајево за Србе био страшан логор. – Из Сарајева је 150.000 Срба напустило своја огњишта, пуне куће, старе мајке су кости својих синова из гробова стављале у најлон кесе и превозиле у колицима преко Требевића. Страшно је оставити све иза себе и зато је јасно које су патње преживјели сарајевски Срби – навео је Пајић. Он је рекао да је подизањем споменика Нади Томић учињено добро дјело јер ће она напокон наћи смирај своје душе, а њени сапатници сјетиће је се и прислужити свијеће. Помен Нади Томић служио је свештеник Владимир Радоњић. Удружење логораша регије *Бирач* покрива шест општина у Републици Српској и једну у Србији, а има више од 620 чланова.

У РАВНИЦАМА СЛУЖЕН ПОМЕН ЗА ЦИВИЛЕ КОЈЕ СУ УСТАШЕ ПОБИЛЕ 1943. ГОДИНЕ

Представници Општинске борачке организације Нови Град и мјештани одали су почаст на мјесном гробљу у Равницама за 168 цивила које су усташе убиле 1943. године. Код спомен-обилежја за 168 цивила парастос је служио свештеник Небојша Њежић. На спомен-обилежју су имена 168 жртава, мада тачан број није утврђен с обзиром на то да су у погразу убијене цијеле породице. У Другом свјетском рату страдало је 205 мјештана Равница, а у одбрамбено-отаџбинском 11 бораца Војске Републике Српске и пет цивила.

СЛУЖЕН ПАРАСТОС ПОГИНУЛИМ ПРИПАДНИЦИМА МУП-А

У Спомен-цркви Светог архангела Михаила у Центру за обуку Министарства унутрашњих послова /МУП/ Републике Српске у Залужанима код Бањалуке служен је парастос погинулим припадницима МУП-а и обављен обред ломљења славског колача и освештање жита поводом крсне славе – Сабор Светог архангела Михаила. Парастосу и славском обреду присуствовали су председник Владе Радован Вишковић, министар унутрашњих послова Драган Лукач и директор Полиције Сينيша Кострешевећ.

У ОБУДОВЦУ КОД ШАМЦА СЛУЖЕН ПОМЕН ЗА ПОГИНУЛЕ БОРЦЕ И ЦИВИЛНЕ ЖРТВЕ

У Обудовцу код Шамца служен је парастос за 44 погинула борца Војске Републике Српске и 33 цивилне жртве одбрамбено-отаџбинског рата из тог мјеста. Начелник општине Шамца Ђорђе Милићевић рекао је да одају пошту страдалим и шаљу увијек јединствену поруку да ће млади знати да цијене њихову жртву. Председник Борачке организације општине Шамца Радован Зорановић рекао је да погинули борци не смију бити заборављени и да су се окупили да поруче да без њихове жртве не би било Републике Српске. Коса Видаковић, мајка погинулог борца Синише Видаковића који је погинуо у 21. години, рекла је да је бол увијек иста, иако је прошло 29 година. – Срце је рањено, увијек је тешко. Мој син је завршио средњу школу, отишао у армију у Краљево и вратио се на ратиште. Погинуо је у Трамошници, а прије тога је био три пута рањаван – навела је Видаковићева. Цвијеће на спомен-обилежје положиле су породице погинулих бораца, представници општинске и мјесне Борачке организације, мјесне заједнице и начелник општине.

СРНА

КАКО ЈЕ ЗАВРШИЛА НЕКАД НАЈВЕЋА АПСТРАКТНА СКУЛПТУРА НА СВИЈЕТУ

КУЛТУРОЦИД: Судбина споменика Крила са Блажуја

Током ратних дејстава деведесетих, на подручју данашње Хрватске десио се својствени културоцид над споменицима Народноослободилачке борбе. Тиме су наследници усташке идеологије НДХ, наставили тамо где су њихови преци стали 1945. Посебно на удару су се наша дјела српског вајара Војина Бакића, који је рођен у Бјеловару и којег Хрвати сматрају једним од највећих „хрватских вајара” 20. вијека. Једно од његових највећих дјела је Споменик побједи револуције народа Славоније (познат и под именом Споменик народу хероју Славоније), на брду Блажуј код села Каменска на падинама Папука. Свечано је отворен 1968. године. То је била највећа апстрактна скулптура на свијету.

Устаничка активност у Славонији почела је ускоро након доласка њемачких окупационих снага и успоставе Независне Државе Хрватске. Усташе су по доласку на власт почеле са прогоном комуниста и масакрирањем српског становништва, што је многе присилilo да побјегну од домова и склоне се у брда. Прогон, мучење и убиства Срба, Јевреја и Рома на овом подручју вршена су под командом Миливоја Ашнера.

У марту и априлу 1943. године, њемачке и усташко-домобранске снаге покренуле су тзв. Псуњско-папучку операцију с циљем да се униште партизани који су дјествовали на том подручју. Крај офанзиве обиљежила је битка код Шушњара у којој су партизани побједили и заробили Славонски домобрански здруг од 650 војника. Процјењује се да је током борби на овом подручју страдало око 2.000 партизана.

ЗАПУШТЕНО ГРОБЉЕ ПУНО УСТАШКИХ ОБИЉЕЖЈА

ЗАБОРАВЉЕНО СТАРО ГРОБЉЕ У ОСТРОВУ

Утару села Острово, негдје на пола пута према Нуштру, налази се старо гробље које је данас зарасло у коров и до њега је тешко доћи. Из практичних разлога мјештани Острова су због удаљености првобитног гробља, након Другог свјетског рата одлучили да на другом мјесту формирају гробље. С временом неки гробови и споменици са старог гробља измјештени су на ново гробље, али је добар дио остао тамо где су се првобитно налазили.

– Старо гробље у Острову настало је вјероватно у првој половини 18. вијека по неким подацима до којих смо дошли. Тамо се сахрањивало све до 1955. године, а већ послјије Другог свјетског рата почело се сахрањивати на новом гробљу на улазу у Острово из правца Нуштра. Земљиште за то ново гробље даровали су Васо Дабић и Срето Панић, а Васи Дабићу погинула су два сина у рату и да не би ишли тако далеко на гробље они су своју земљу даривали да се на њему подигне ново. На том новом гробљу сахрањени су они који су 1945. године одведени и стрељани код Заграда и тамо су екскомурирани, а потом пренијети у Острово – истиче островски хроничар Десимир Панић.

Међу споменицима до којих смо успјели да дођемо

» ЗАДАТАК ЈЕ ОБАВЉЕН: Споменик срушен тек након деветог минирања

Конкурс за изградњу споменика расписан је 1957. године, а прихваћено је рјешење Војина Бакића. Аутор је желио да осигура дуготрајност и издржљивост овог споменика, те је у његовом дизајну радио скоро десет година. Споменик је отворен 1968, а са висином од тридесет метара био је највећа модернистичка скулптура на свијету.

Сам споменик представљао је стилизовану крила у разлистаној форми, која пружају отпор свим вјетровима и забораву на антифашистичку борбу. Сјај нерђајућег челика симболисао је побједу и полет живота, односно тријумф над смрћу и поразом. Бакић је ефектом преливања волумена постигао истовремено упијање и одбијање свјетла, што је челичном споменику давало живост и пружало утисак незауствариве снаге.

Године 1992. десио се невиђени кул-

туроцид када је према виђењу очевидача командант 123. бригаде Хрватске војске, бојник Миљенко Црњац, 21. фебруара наредио рушење споменика. Споменик је у потпуности срушен тек након деветог покушаја минирања. Заваравање јавности настављено је преко медија, па су ширене лажи тадашње ликовне критичарке Весне Кусин да су споменик срушили „четници” или да га је оборило јако невријеме. Миљенко Црњац је за своја „дјела” награђен од Фране Туђмана чином генерал-пуковника 1996, те је до пензионисања радио у његовом војном кабинету.

Споменик још увијек чека обнову, док је и остатак меморијалног комплекса у запустеном и срушеном стању. За рушење овог и других споменика, још нико није одговарао.

ВЛАДИМИР МИКАНОВИЋ / ФРОНТАЛ

» Островски хроничар Десимир Панић

налази се и капела породице Панић, али и низ других споменика како читавих тако и девастираних док до доброг дијела споменика нисмо успјели ни да дођемо.

– Мој прајдеда Игњат Панић је умро 1925. године и годину дана касније подигнута је капела која се још увијек налази на том гробљу, истина у лошем стању, али ипак није порушена. Надам се да ће се неко сјетити да обнови то гробље, да се среди и да се тамо може нормално прићи. Прије десетак година покушали смо преко општине Маркушица нешто да урадимо, али на томе се стало и гробље је поново зарасло у коров и шибље. То би се тре-

бало барем једном годишње очистити, а прије тога потпуно отклонити растиње које је ту никло – наглашава Панић.

За вријеме последњег рата ово гробље било је у рукама хрватске војске, а трагови њиховог присуства видљиви су и данас попут усташког слова У и нацистичког кукастог крста. Међутим, споменици као и поменута капела нису драстичније девастирани и готово су нетакнути.

– На овом гробљу налази се и гробница у којој је сахрањено 27 људи који су за вријеме Другог свјетског рата на улазу у село стрељани од стране усташа. Ради се о мјештанима сремских села, махом из Лежмира. Они су

на том гробљу покопани, а постоји и плоча која свједочи о њиховом страдању. Још увијек има потомака који се интересују за ту гробницу, међутим, тренутно је физички приступ гробници немогућ – напоменуо је наш саговорник.

Старо гробље у Острову простирало се на четири хектра, а својевремено су у његовој близини ловци посадили дрвеће тако да је цио простор био и одржаван. Стара гробља постоје у још неким мјестима, негде се одржавају, а негде су готово и невидљива.

– Покојни владица Лукијан је својевремено имао иницијативу и колико ми је познато послао је допис свештеницима да се стара гробља, тамо где их има, означе и уреде јер познато ми је да и у неким другим мјестима постоје стара гробља, слична овом нашем – закључио је Панић.

За лоше стање овог, али и сличних мјеста на којима нам почивају преци, нема оправдања. Они су свједочанство нашег присуства на овим просторима, али и мјеста која би нам требала бити света јер на њима почивају они који су нам у наслеђе оставили много тога због чега смо дужни да бринемо барем о мјесту њиховог вјечног почивалишта.

СРЂАН СЕКУЛИЋ/СРБИ.ХР

80 ГОДИНА ОД СМРТИ ЈОВАНА ДЕРОКА ПРИЧА О НАЈМЛАЂЕМ ЧЕТНИЧКОМ КОМАНДАНТУ

Заговарао помирење са партизанима, па постао прва жртва братоубилачке борбе

ПИШЕ: ДР НЕМАЊА ДЕВИЋ

Прије 80 година убијен је јунак Равногорског покрета и српског устанка против Нијемца 1941, капетан Јован Дероко. Потомак млетачких трговаца, по оцу унук професора на београдском Лицеју, а по мајци унук председника српске владе, Јован се родио 1912. у Крезу у Француској.

Из Ниже школе Војне академије (56. класа) изишао је 1931. у чину артиљеријског потпоручника, као 13. у класи. Преломна година у његовој каријери и приватном животу била је 1940, тада се оженио, био је одликован и унапријеђен, а онда и написао изузетно важну књигу о Топличком устанку и важности гериле у отпору у Србији. Од отпора Нијемцима до грађанског рата капетан Дероко увијек је стајао у првим редовима, због чега ће око његовог имена убрзо настати ратна легенда.

Поручник Јакша Ђелевић га је први пут сreo током организације отпора у Београду, а потом у септембру 1941. и на Равној гори, пошто му је додијелена командна дужност.

„Ја сам га први пут видио у Београду за вријеме конспиративног рада. Достојанственог изгледа, бледуњав, лијепих манира и доста тих у говору, одавао је правог центлмена. Имао сам утисак да су многи могли да га надговоре и јачином гласа подвлаче своје аргументе, али то њему није сметало да сачека и мирно изнесе своје мишљење. У томе је умео бити упоран, а да никог не увриједи. (...)

ЗБОГ ВЕЛИКЕ ХРАБРОСТИ И РИЈЕТКЕ ПРОНИЦЉИВОСТИ ПОСТАО ЛЕГЕНДА

Била је то велика вијест и изненађење кад је Дероко био одређен да прими команду четничког одреда око Краљева, јер се то сматрало као велики и одговоран положај, а он је тек недавно дошао из Београда. Рецимо да је било и мало љубоморе, јер, сјећам се, неко је од официра протурио причу о Дероку, како је он као „дјевојка“, „мамин син“ и да му је тешко било да води батерију, а како ће тек водити народ гдје још нема дисциплине ни касарни и да је тешко да ће га одреди прихватити као команданта. Другим ријечима, зашто Дероко а не ја...“

По Ђелевићу, непосредно после његовог одласка на терен, „почеле су да стижу незваничне приче, преко курира или других са терена око Краљева, о чудима које Дероко лично тамо ствара, како разоружава Нијемце и да њима и само име Дероко утјерује страх у кости. (...) Као што само у народу може бити, људи су заволели свог команданта и већ почели плести легенде о њему.“

Сличан опис потиче и из пера капетана (тада поручника) Звонка Вучковића: „О мом пријатељу Јовану Дероку, који је у опсади Краљева вршио све могуће дужности, од начелника штаба до нишанције на топу и вође тројке, често су до нас стизали гласови. Дероко је због велике храбрости и ријетке проницљивости постао легенда, не само у нашим, него и у партизанским редовима. Да би прикупио податке о непријатељу потребне за планирање офанзивних акција, он је са једном тројком ноћу упадао у Краљево и разоружавао усамљене непријатељске стражаре. Дању је, са мајором Ђурићем и партизанским вођама, израђивао план за предстојећи напад на варош и аеродром. Одмарао

се једино кад би његове скијашке панталоне, од којих се никад није одвајао, нужно захтијевале коју закрпу више.“

Мученичка смрт новембра 1941. дала је тој легенди само нову димензију. Упркос каснијим идеолошким наносима, савременици и са једне и са друге стране били су мишљења да је његовим убиством уклоњен један од најхрабријих бораца против окупатора и најодлучнијих противника грађанског рата.

– Судбина је хтјела да мој пријатељ, капетан Јован Дероко, буде прва жртва братоубилачке борбе. Погођен у потиљак, пао је лицем у Мораву човјек који се од свију нас најодлучније залагао за сарадњу четника и партизана – најексплицитније је изнио тај закључак Звонко Вучковић.

– Дероко је био познат као један од наших официра који је с највише убјеђења радио на зближавању четника и партизана – сагласан је Младен Жујовић.

СТЕКАО ВЕЛИКО ПОВЈЕРЕЊЕ КОД ДРАЖЕ МИХАИЛОВИЋА

Са њима се, по запису у ратном дневнику, слагао и Ђорђе Ђоко Миловановић, један од партизанских вођа из Чачка, који је закључио да је Дероком погибијом нестало један од последњих људи који је „мирио страсне четнике и партизане“.

Коначно, и Павле Јакшић, током 1941. командант Краљевачког НОП одреда, у својим мемоарима (објављеним 1990) који по степу искрености и објективности ипак превазилазе многа дјела његових сабораца, признаје приликом оцјене догађаја везаних за опсаду Краљева да се „дио четничких официра (мајор Ђурић, капетан Дероко) искрено залагао у борбама против Нијемца“.

Коначно, Дерокова погибија (рањен, заробљен и убијен од партизанских снага у селу Ракова 7. 11. 1941. на почетку грађанског рата у чачанском крају) болно је одјекнула и на Равној гори и у најближем окружењу пуковника Михаиловића.

– Дража је био врло задовољан Дероковим радом и подвлачио је да се квалитет официра у потпуности показује тек у тешким и специјалним ситуацијама и да је Дероко један од маркантних примјера. Тешко му је пала Де-

рокова погибија као и свима нама – записао је поводом овог догађаја један од официра из блиског Михаиловићевог окружења, поручник Јакша Ђелевић.

Сличне утиске изнио је и Драгослав Странјаковић: „Сјећам се када сам, средином 1943, у једном разговору с Драгишом Васићем поставио питање који су, по њему, најтежи губици међу равногорским командантима које је он знао. Одговорио ми је без двоумице: Бошко Тодоровић, Јован Дероко и капетан Младеновић.“

Занимљив осврт, те прилог за реконструкцију портрета Дерока и значаја који је имао у раној фази развоја равногорске организације, даје и поручник Миломир Коларевић: „Приликом једне вечере у селу Липову (Црна Гора) фебруара 1943. г. повео се разговор између шефа британске мисије пуковника Белија и Драже. (...) Пук. Белије говорио о томе како би и Дража, као савезник, требао да спреми једну јединицу за послератну окупацију Њемачке (Тито још није избио на сцену у то вријеме). На то је Дража одговорио: „Ја по природи нисам осветољубив човјек. Ако би до тога и дошло, ја бих имао само једног или двојицу од мојих људи за команданта те јединице који се не би светили Теутонцима и ако су они то заслужили, али ја не могу да престанем да мислим о једном идеалном човјеку за тај положај, но он је, на моју велику жалост погинуо – а то је Јован Дероко.“

Равногорске командне структуре до краја су сачувале успомену на свог трагично пострадаога официра, указујући му у више наврата признања за ратне заслуге: указом Врховне команде ЈВУО у јуну 1942. постхумно је одликован Орденом Карађорђевог звијезде са мачевима IV степена, крајем 1943. једна летећа бригада Другог равногорског корпуса добила је име по њему, у прољеће 1944. уврштен је у списак палих старјешина ЈВУО из Југославије које је недјељом и празницима требало помињати на служби у црквама. И одликовање и мјесто у поменику Јована Дерока налазило се непосредно уз име поручника Симе Узелца, његовог саборца који је три недјеље раније погинуо у сукобима са Нијемцима код Краљева. Тиме је створен својеврстан ратни „двојац“, који је симболизовао паралелну борбу ЈВУО на два фронта: против окупатора и против комуниста.

НАД КРАЉЕВОМ ЖИВА ВАТРА СЕВА

Ипак, поред свега набројаног, посебно признање и присуство у народној традицији исказало се пјесмом о Дероку. Она је можда и највише допринијела да се име Јована Дерока сачува у успомени и пронесе кроз српски свијет: официри који су у исто вријеме и на истом мјесту једнако храбро гинули, попут капетана Душана Лаушевића и Петра Дејановића, а које народна пјесма није опјевала, просто су протоком времена ишчезнули из предања.

Позната пјесма спјевана у народу која помиње капетана Дерока носила је назив *Са Краљева*. По једном од свједока, капетану Радославу Филиповићу, првобитни назив био је *С Камиџора жива ватра сева*, по сјећању на најтеже борбе у овом теснацу код Краљева октобра 1941. Била је популарна и пјевала се међу војницима у предјелу Западне Мораве већ крајем 1941. и почетком 1942. године. Будући да је нема у првим штампа-

ним равногорским пјесмарицама, изгледа да је испрва била више локалног карактера. Проширила се у Србији тек у другој фази рата. Према најранијем запису, пјесмарици Чегарског корпуса ЈВУО из 1944, текст пјесме био је следећи:

„Са Краљева жива ватра сева,
да видимо ког јунака нема.
Нема Симе, нема нам Дерока,
обадва су погинула момка.
Нашег Симу убили су Немци,
пресекли га митраљеским меци.
А Дерока храбра капетана
мучки уби банда партизана.
Спавај Симо, наше мило дете,
Дражини ће тебе да освете.
Спавај Симо, наш премили сине,
тако Србин за слободу гине.“

У односу на прву верзију, у каснијим прјевима видљиве су одређене измјене и додаци. Када је снимљена у српској емиграцији у Чикагу почетком 1950-их година, израз „јунаци“ и „Дражини“ замијењен је са „четници“, што је требало да појача идеолошки набој и нагласи термин са којим се дио присталица овог покрета (поготово у емиграцији) идентификовао.

Јован Дероко је у овој интерпретацији опјеван као „млади капетан“, а он и Сима Узелца окарактерисани су као „два Дражина најбоља момка“. Наслов је промијењен и такође појачан у *Над Краљевом жива ватра сева*. Свака будућа верзија ове пјесме, што у емиграцији, што у Србији почетком 1990-их година, снимљена је на овај текст – и тако се пјесма пренијела кроз више генерација.

Важно је нагласити да у опјевачу погибије два јунака, Узелца и Дерока, на освету позива само Узелчева матери: настала у преврћанима на самом почетку грађанског рата, пјесма је изгледа још увијек носила одређену наду да ће доћи до измирења двије стране. Мотив освете појавио се и у пјесми о погибији Јована Бојовића, погинулог у борби са Нијемцима код Ратарске школе октобра 1941: „Код ратарских пустих њива, Бојовића ријеч је била: „Освет’те ме браћо мила.“

ЗА КОМУНИСТЕ БИО И ОСТАО НЕПРИЈАТЕЉ

Ипак, комунистичка историја Дерока је сврстала у ред народних непријатеља, једнако као и оне припаднике ЈВУО који су им били освједочени противници. Сјећање на његово јунаштво било је непожељно у било ком официјелном догађају или публикацији који би се дотакли краљевачког октобра 1941. године. До одређене рехабилитације његовог lika дошло је крајем 1990-их и почетком 2000-их година, када је његова историјска улога другачије вреднована у научној литератури, те када је једна улица у Краљеву (на коју се, симболично, с једне стране надовезује улица Јована Бојовића, а с друге Димитрија Туцовића) понијела Дероково име. Ипак, његово првобитно спомен-обилежје на Љубићу никада није обновљено, не зна се ни мјесто на које су комунисти после рата премјестили његове посмртне остатке, ниједна установа не носи име по хероју из Краљева 1941. Осам деценија касније борба за истину о њему и даље траје.

(ИЗ РУКОПИСА
О ЖИВОТУ И БОРБИ ЈОВАНА ДЕРОКА)

Помен жртвама комунистичког терора у Лисичјем потоку

Код спомен-обилежја у Лисичјем потоку, у суботу 6. новембра 2021. године, служен је помен свим страдалима током комунистичког терора.

Парастос су служили свештеници Илија Шмигић старјешина Храма Св. Архангела Гаврила у Хумској улици, јереј Михајло Рапајић из Покровске цркве на Звездари, ђакон Александар Аздејковић из Храма Св. апостола Вар-

толомеја и Варнаве у Раковици и Јован Бабић из Светогавриловске цркве у Хумској улици.

Принц Филип и принцеза Даница су по други пут од повратка у отаџбину присуствовали парастосу и комеморацији жртвама револуционарног терора у Лисичјем потоку код Краљеве чесме, гдје је од половине октобра 1944, након ослобођења, од стране нових ко-

мунистичких власти, у чисткама стрелано више хиљада Београђана без суда.

Принц и принцеза су изразили поштовање према људима из Удружења *У име народа*, за слободну Србију који већ 10 година обнављају културу сјећања и поштовања према жртвама али и блаженопочившем Краљу Александру I, као представницима цркве, војске, града Београда и локалне самоуправе.

ЗАВИЧАЈНО УДРУЖЕЊЕ ЈАЊАНА ЈЕ СТАЛНИ УЧЕСНИК ФУТОШКЕ КУПУСИЈАДЕ

Футошка купусијада – бренд који су стварали и Јањани

Завичајно удружење Јањана учествовало је на 21. *Купусијади* у Футогу која је одржана 5. и 6. новембра 2021. године. Организатори манифестације посвећене футошкком бренду аутохтоног сорти футошког купуса су Мјесна заједница Футог, Културни центар *Младост* Футог, Удружење *Футошки куйус*, Пољопривредна школа са домом ученика, као и Основне школе *Мирослав Анишић* и *Десанка Максимовић* из Футога. Покровитељ манифестације је Град Нови Сад.

МИНИСТАРКА ВУЈОВИЋ ОТВОРИЛА МАНИФЕСТАЦИЈУ

Ове године *Купусијаду* је отворила министарка заштите животне средине Ирена Вујовић. Она је истакла значај манифестације која промовише производ познат у читавој Србији.

– Ова аутохтона сорта подиже привредни раст али и скреће пажњу на здраву храну у здравом животном среди-

ни. Изузетно је важно да бринемо о здравом храну и то је један од стубова зелене агенде којој је Србија јако посвећена. Ово је један од начина да се скрене пажња на здраву животну околинду. Такође, футошки купус је симбол квалитета и надам се да ће тај квалитет остати и бити још познатији у наредним годинама. Ово је бренд не само Футога већ читаве Србије и због тога ћемо се сви ми који смо на одговорним позицијама трудити да помогнемо овим добрим домаћинима.

» Министарка Вујовић и градоначелник Вучевић обишли штанд ЗУ Јањана

» Миленко Ђукић и министарка Ирена Вујовић

ВУЧЕВИЋ: МЈЕСТО НАШЕГ ОКУПЉАЊА

Градоначелник Града Новог Сада Милош Вучевић истакао је значај *Купусијаде* као једног од највећих брендова на територији Новог Сада.

– Купус је нешто што је карактеристично за ово подручје, врло квалитетно, цијењено у европским оквирима. Футошки купус је бренд, симбол Футога и Новог Сада. Треба да се поносимо нашом традицијом, јер је

то дио и европске културне баштине и ово ћемо потенцирати и у оквиру Европске престонице културе. Ја сам поносан на људе који организују *Купусијаду* јер овдје можете видјети излагаче не само из Војводине, него из цијеле отаџбине Србије. То значи да сви препознају *Купусијаду* као мјесто окупљања.

ИЗЛОЖБА ТРАДИЦИОНАЛНИХ ПРОИЗВОДА

У току манифестације на бини су се смјењивали учесници културно-умјетничког и забавног програма у којима су учествовала дјеца из футошких школа, вртица, плесних и спортских група, као и фолклорни ансамбли из Новог Сада и околине. Посебан значај међу учесницима имали су гости из Републике Срп-

ИДЕЈНИ ТВОРАЦ ЦВИЈАН САВКОВИЋ

Идејни творец *Купусијаде* је секретар ЗУ Јањана Цвијан Савковић на чију је иницијативу 2000. године организована прва *Купусијада*. Идеју је спровео у дјело тадашњи директор Културног центра *Младост* Бора Зељковић, а у сарадњи са Пољопривредном школом у Футогу.

Јањ је област у Републици Српској – Општина Шипово, која има 20 села и простире се на 400 квадратних километара. Ријеч Јањ се спомиње у историјским списима у 9. вијеку.

НЕКАДАШЊЕ ВОЈВОДСТВО ТЕШКО СТРАДАЛО У НДХ

У средњем вијеку је имао статус војводства или мање кнежевине. Средиште тадашњег административно-културног живота био је средњовјековни „Штрб-град“ који се налазио у близини села Бабића. У турско вријеме Јањ је задржао неки облик аутономности. Након Првог свјетског рата почиње развој Јања када су просјечени путеви, граде се водоводи и чесме, а између два свјетска рата у Јању су изграђене четри основне школе.

У Другом свјетском рату Јањ је паљен три пута. После рата долази до првих већих миграција, када се један дио становништва, у пројекту Колонизације, насељава у Војводину.

Јањ је ваздушна бања јер се ту сусрећу медитеранска и континентална клима. Природне знаменитости Јања су ријека Јањ са својим кањонима и чувеним сплавовима у Отокама, планина Виторог са својих 1.907 метара, Ваганска пећина са богатством сталктита и сталагнита, прашума Јањ која представља природно добро од посебног значаја под заштитом УНЕСК-а, као и кањон ријеке Ваганац–Соколице.

Такође, знаменитости Јања су средњовјековни манастир Глоговац, цркве у Стројицама, Бабићима, Прибелцима и Попужама, натпис на каменој стијени из 1. вијека нове ере у кањону Ваганци, средњовјековни надгробни мраморни споменици – стећци. Посебност Јања је оргинална женска и мушка народна ношња која се може видјети на извођачима игара и пјесмама које представља КУД Јањ Стројице.

Јањани су познати по израженом културном наслеђу трава и добрим косцима, оданости српској нацији и великој посвећености својој православној вјери и цркви.

ДРАГАНА ШИПОВАЦ

КОШАРКАШИ НАЈБОЉИ КУВАРИ

Титулу најбољег у кувању јела од слатког купуса на 21. *Купусијади* освојио је Кошаркашки клуб Футог 1276, друго мјесто припало је Завичајном удружењу Јањана, док је трећепласиран ЈГСП Нови Сад. Најтежу главицу купуса од 12,5 кг у овој години произвео је Бранислав Јенко. Друго мјесто припало је Милану Стојаковићу чији је купус био тежак 9,5 кг, док је трећу по тежини главицу купуса од 7,6 кг произвео Раде Ђулум.

» Драгица Лазукић Миловац

» Програм није могао проћи без Јањана

БОБОЋАНИ ПРОШЕТАЛИ У СРПСКИМ НАРОДНИМ НОШЊАМА

У оквиру манифестације под називом *Српска жена* у Боботи су представљене народне ношње које се налазе у власништву тамошњег културно-умјетничког друштва.

Организатори овог програма били су подбодбор *Просвјете* из Боботе, КУД *Ђоко Пајковић* и Удружење *Чувари православа и српске културе* које дјелује у Боботи.

– Програм је осмишљен на начин тако да у њему учествују пјесници са овог нашег ширег простора, а основни дио програма била је презентација једног дијела ношњи из нашег асортимана. Ми имамо преко 20 кореографија у свом репертоару и за сваку ту кореографију иде посебна ношња чиме можемо да се похвалимо. Огромна је вриједност ношњи које посједујемо и имамо посебну историју у којој их чувамо. Такође, имамо и жену која је задужена да их чува и да брине о њима, ријеч је о госпођи Славици Тома

која о њима заиста води бригу и уредну евиденцију – истакао је председник боботског подбодбора *Просвјете* Светислав Микеревић.

Манифестација *Српска жена* одржава се већ неколико година, обично је у ранијем периоду била организована поводом Дана жена, али је због оправданих разлога овај пут помјерена на крај октобра.

– Циљ нам је да представимо сваку ношњу, да је опишемо, али и да покажемо нашој публици шта то заправо ми све имамо у нашем културно-умјетничком друштву – нагласила је председница Удружења *Чувари православа и српске културе* Љубица Бауковић.

Публика је имала прилику да види шири спектар ношњи, из различитих крајева у којима српски народ живи, а међу приказаним ношњама организатори су изложили и одјећу карактеристичну за овај крај.

– Ја сам на себи имала тзв. Сватавац, некада су приликом свадби свекрве имале посебну одјећу на себи, нешто попут ове моје. То је био обичај овдје на нашем подручју, а наше културно-умјетничко друштво има и једну кореографију под називом *Сватавац* – напоменула је Љубица Бауковић.

Програм је зачињен и традиционалним играма, а свој прилог дали су и пјесници који су у својим пјесмама стихове посветили српској ношњи и жени.

Међу ношњама које се налазе у посједу културно-умјетничког друштва из Боботе не налазе се само српске народне ношње, него и ношње других народа па тако имају и једну буњевачку ношњу, а материјал за њу су сами купили и сашили.

SRBLHR

ИЗАБРАНА МЈЕСТА СЈЕЋАЊА И КУЛТУРЕ СРБА У ХРВАТскоЈ - НАМЕТНУТО УДАЉАВАЊЕ ОД ИДЕНТИТЕТСКИХ КОРИЈЕНА

Басташић: Шта могу, а неће моћи да науче српски ученици у Хрватској из карте коју им сервира Српско народно вијеће?

● Зашто је српским ученицима у Хрватској као додатни материјал за употребу у настави на српском језику и ћириличном писму, од стране Српског народног вијећа понуђена ова и оваква карта, јасније може бити само онима који пажљивије прате српско-хрватске односе у сусједној нам држави и већ више од четврт вијека дуг период владавине Милорада Пуповца и њему блиских сарадника тамошњом, бројчано све скромнијом српском националном мањином.

ПИШЕ: ДУШАН БАСТАШИЋ

Српско народно вијеће из Хрватске, израдило је историјску карту *Изабрана мјеста сјећања и културе Срба у Хрватској*, на којој се, по избору Чедомира Вишњића налази 110 одабраних мјеста и споменика, као и личности и догађаја који су обиљежили историју и културу Срба у Хрватској.

У прилогу на ту тему, објављеном на страницама *Новости*, српског тједника у Хрватској, наводи се да је ријеч о првој карти једног шире замишљенога атласа који би се наредних година требао допуњавати регионалним картама.

Тим се мапирањима настоје елаборирати наративи о историји и култури простора Хрватске, у којима су, како се истиче, неритко неадекватно заступљени садржаји који говоре о доприносима Срба у Хрватској.

Агенција за одгој и образовање Р. Хрватске, одобрила је и уврстила ове школске године ову карту у додатне образовне материјале за употребу у настави на српском језику и ћириличном писму.

Како је наведено у прилогу непознатог аутора, очекује се да ће ова *Историјска карта* послужити као ослонац за боље упознавање са срединама у којима се настава одвија и у којима дјеца живе.

ЗАШТО НЕ ПОСТОЈЕ ЦРВЕНЕ ЛИНИЈЕ У „ИНТЕГРАЦИЈИ“

Пошто су на карту уврштени догађаји, мјеста сјећања и споменици који су по мишљењу аутора обиљежили српску историју у Хрватској, пажњу смо усмјерили на мјеста геноцида почињеног над Србима од стране Независне Државе Хрватске.

Геноцид који су Хрвати починили у вријеме постојања НДХ над Србима на цијелом њеном подручју свакако је догађај који би због свог карактера, масовности и читавог низа посљедица, неизоставно требао бити уврштен у оне догађаје који су обиљежили историју и културу васколиког српског свијета, а посебно Срба у Хрватској.

За претпоставити је да су аутор и издавач карте били у позицији да прихвате одређени компромис да би хрватска агенција за одгој и образовање уврстила карту у додатне образовне материјале.

Ипак, нажалост и овај пут, нипошто неочекивано, потврдило се да у процесу „интеграције“, како често можемо чути, хрватских Срба у тамошње друштво, за политичко вођство Срба у Хрватској, у проведби хрватске државне политике, црвене линије не постоје.

Већ у уводном тексту аутора Чедомира Вишњића, отиснутом на самој карти, може се прочитати да: „...изабрани споменици антифашистичке борбе – захтијевају посебан приказ на детаљнијим картама, по појединим регијама...“

Дакле, за очекивати је да споменици цивилним жртвама усташког геноцида не буду приказани ни на тим будућим, детаљнијим картама а да само понеки буду уврштени сукладно уобичајеном епитафу „жртве антифашистичке борбе које су дале своје животе за слободу, братство и јединство наших народа и народности“.

На карти, под бројем 24, за Комплекс логора Јасеновац наведено је: „Усташки логор – споменик Богдана Богдановића“. Српским ученицима ће бити важније да знају ко је аутор каменог цвијета од тога да је на том подручју у Покољу угашено преко 500.000 српских живота.

ПРЕЂУТАНИ УСТАШКИ ЛОГОРИ

Логори НДХ за српску дјецу и жене у Јастребарском, Сиску, Метајни, Лоборграду и Горњој Ријеци се не помињу и нема их на карти.

Бројем 81 на карти је обиљежен шири локалитет са спомеником „ЈАДОВНО / ПАГ – МЕТАЈНА – Усташки логор – споменик“.

То би ваљда српској дјечи у Хрватској требало бити довољно сазнање за комплекс логора смрти Госпић – Јадовно – Паг, први ликвидациони центар НДХ, претечу Јасеновца, гдје је у само 132 дана на најбестијалнији начин сатрвено, поклато и са или без удараца маља у главу бачено у крашке јаме или море око рта Слана на острву Пагу не мање од 38.000 Срба, међу њима и 73 свештенослужитеља Српске православне цркве.

Постављена је на карту и фотографија полубојеног споменика који се налази уз Шаранову јаму, а не оног у потпуности уништеног, недалеко од мјеста логора Јадовно.

Шта би ученицима требало да значи, чему да их научи и на шта да сјећа одредница на карти: ПАГ – МЕТАЈНА?

Како би то српски малишани могли докучити да је на острву Пагу у мјесташцу Метајна, НДХ успоставила први логор за српске и јеврејске жене и дјецу у Другом свјетском рату а недалеко одатле, на рту Слана, у каменој пустињи логоре за Србе и Јевреје.

Ко ће их (осим гуглања и сајта на адреси Јадовно.срб) упознати како су изнад недалеког увале Малин у ноћи 13/14. август 1941. Хрвати поклати не мање од 793 мушкараца жена и дјеце и како је по свједочењу кољача један дјечак, њихов вршњак завапио: „Жандарме, молим те немој ме клати.“ То га, као ни осталих деведесетеро дјеце није спасило од клања и каснијег спаљивања.

НЕМА ЦИВИЛНИХ ЖРТАВА РАТА

Уредник и издавач карте нису сматрали за потребно да уз свега неколико слика споменика посвећених антифашистичкој борби поставе барем још коју слику оних посвећених цивилним жртвама рата, незаобилазних и веома значајних и за културу сјећања Срба у Хрватској.

Прва је она, три пута постављана и три пута рушена, Спомен плоча у ували Слана на острву Пагу чију обнову већ дуже од једне деценије нису у стању исходити – ис-

пословати – реализовати СНВ и СДСС, дио владајуће коалиције у Хрватској, окупљене око странке ХДЗ.

На карти недостаје локалитет и фотографија централног, монументалног споменика жртвама хрватског комплекса логора смрти Госпић – Јадовно – Паг, рад вајара Вање Радауша, откривеног 1961. недалеко од православног гробља у Јасиковцу код Госпића, уништеног у протеклом рату.

Треба поменути да је у Загребу 2013. године, у просторијама СНВ-а, председник Удружења Јадовно 1941. из Бањалуке, упознао господина Милорада Пуповца са постовањем, значењем и судбином тог споменика. Даровао му је урамљену фотографију меморијала на којој се види мајка православна, у црнину увијена, како стојећи поред камених вјешала, рукама покрива лице и очи које су исплалаке језеро суза испред ње.

Притом је замолио домаћина да уложи напор да се тај споменик обнови до осамдесете годишњице од усташког геноцида. Та година истиче, а остаци меморијала леже обрашлени драчом и шиљем, расути на мјесту гдје је 1991. године споменик миниран.

НИ СЛОВА О ЗЛОЧИНИМА У ДИВОСЕЛУ

Мученичко лично село Дивосело означено је бројем 82. као мјесто рођења народног хероја Наде Димић.

Изостављено је да је само 5. и 6. августа 1941. поклато 907 становника тог питомог српског села. Највише њих је пострадало на Крушковачама под Велебитом гдје је био постављен у протеклом рату уништен споменик жртвама.

Фотографија тог споменика нема на карти сјећања, културе, споменика и догађаја Срба у Хрватској.

Дивосело је прије Другог свјетског рата имало близу 3.000 становника а данас у том селу нема никога јер је потпуно уништено у хрватској злочиначкој агресији на подручје Медачког цепа 1993. године.

Мада је за град Загреб побројано чак шест локалитета или догађаја међу којима и српски дио миројејских аркада, изостављено је да на том гробљу постоји и парцела 124, мјесто гдје су 1942. године покопана тијела близу 800 српске дјеце.

НЕ ПОМИЊЕ СЕ НИ ПОРОДИЦА ЗЕЦ, НИ ЗАДАРСКА КРИСТАЛНА НОЋ...

Како догађај значајан за историју Срба, на локалитету Загреб није забиљежено страдање породице Михајла Зеца 7. децембра 1991. године.

На подручју Задра није отиснут догађај од 2. маја 1991, првог великог егзодуса српске заједнице у Хрватској – задарске Кристалне

ноћи, када је за 24 сата протјерано око 10.000 Срба, а сва њихова имовина, и пословна и приватна, уништена или минирана.

Чак се ни за погром Срба са подручја Републике Српске Крајине, маја и августа 1995. нису нашли локалитети и фотографије које би српску дјецу училе и подсјећале на нешто што се заобићи и заборавити не смије.

Аутор карте је то покушао оправдати у уводном тексту отиснутом на карти и исписао текст који није потребно коментарисати:

„Лако је видљиво и то да овдје двије најкрупније чињенице, процес доласка који је трајао вјековима и прогон из 1995. године, нису обиљежене. Колико год оне биле као граничници незаобилазне, толико су нерјешиве на овај начин, поступком убицања. Зато није тек досјетка став приређивача овог материјала, да је само његова cjеловитост једини могући споменик Сеобама, доласку и трајању, и својерсни антиспоменик августу 1995. године, односно подсјетник на стару сентенцу, до које нам је овдје нарочито стало: „Omnia mea mecum porto“ („Све своје са собом носим“)“.

ЗНАЧАЈНИ ФЕЛДМАРШАЛ БОРОЈЕВИЋ И БЕЗНАЧАЈНИ ВОЈВОДА ЂУЈИЋ

Локалитет УМЕТИЋ – КОСТАЈНИЦА (бр. 46.) обиљежен је на карти јер је тамо рођен Светозар Боројевић, фелдмаршал, аустроугарски војсковођа српског поријекла. Треба подсјетити да је Боројевић, непријатељски војник у Првом свјетском рату, поред осталих одликовања добио и оно за борбу против Руса у Галицији.

Један други војсковођа (и његов родни Ковачић код Книна), српски православни свештеник и четнички војвода Момчило Ђујић није нашао своје мјесто на мапи мада је за сигурно значајније, часније и достојанствене од непријатељског фелдмаршала обиљежио историју Срба у Хрватској.

Војвода је предводио значајан дио српских бораца на подручју сјеверне Далмације и западне Босне током Другог свјетског рата. Као командант Динарске дивизије предводио је одбрану тамошњих Срба, спасивши многе српске главе од погрома хрватског усташког режима.

Пажљиво читање карте изазива бујицу утисака и отвара многа питања тако да смо покушали указати на само неке од њих и навели само оне, најозбиљније пропусе.

БЕСКОРИСТАН ЧИН КОЈИ НАШ НАРОД УДАЉАВА ОД СРПскоГ ИДЕНТИТЕТА

Зашто је српским ученицима у Хрватској као додатни материјал за употребу у настави на српском језику и ћириличном писму, од стране Српског народног вијећа понуђена ова и оваква карта, јасније може бити само онима који пажљивије прате српско-хрватске односе у сусједној нам држави и већ више од четврт вијека дуг период владавине Милорада Пуповца и њему блиских сарадника, тамошњом, бројчано све скромнијом српском националном мањином.

Настојањем да се мапирањем 110 одабраних мјеста и споменика, као и личности и догађаја који су обиљежили историју и културу Срба у Хрватској парира хрватским наративима о неадекватном доприносу српске мањине држави Хрватској представља само бескористан и снисходљив чин који неће допринијети чак ни бољој позицији СДСС-а у владајућој коалицији а камоли побољшати услове живота и укупну позицију српског народа.

Оно чему оваква карта свакако доприноси је још веће идентитетско удаљавање од матице Србије и снажније издвајање преосталог српског корпуса у Хрватској из оног што се добро и све јасније назива и препознаје као српски свијет.

АУТОР ЈЕ ПРЕДСЈЕДНИК УДРУЖЕЊА ЈАДОВНО 1941. ИЗ БАЊАЛУКЕ

У ХРВАТСКОЈ СЕ УСТАШЕ И ДОМОБРАНИ НАЗИВАЈУ ХРВАТСКОМ ВОЈСКОМ

У Хрватској усташе и домобрани називају се хрватском војском од доласка на власт проушастшког режима Фрање Туђмана маја 1990. године, истиче предсједник Савеза Срба из региона Миодраг Линта.

Због тога је потпуно очекивана одлука власти у Хрватској да се уреди гробље војника НДХ на загребачком гробљу Мирогој и да се усташе и домобрани назову хрватским војницима. Наиме, Одбор Хрватског сабора за ратне ветеране једногласно је прихватио иницијативу једног од бројних проушастшких удружења да се у дијелу овог гробља изгради меморијална гробница за око 550 погинулих усташа и домобрана, а на којој би писало „Хрватски војници“. Сигурно је да ће наведена иницијатива бити изгласана у Хрватском сабору. Биће то један од многих доказа да је темељ данашње Хрватске усташтво и НДХ, а не антифашизам и ЗАВНОХ како то пише формално у Уставу. С друге стране, Аустрија оправдано укида окупљања у Блајбургу због величања усташтва и нацизма.

Линта подсећа да је Фрањо Туђман на општем сабору ХДЗ-а у дворани Ватрослав Лисински у Загребу фебруара 1990. године јасно рекао да је НДХ историјски израз хрватског народа за својом државом. Хрватски сабор је октобра 1993. године донио антицивилизацијске измене и допуне Закона о пензијском осигурању с циљем да се преживјелим усташама и другим припадницима оружаних снага НДХ исплаћују пензије за извршени геноцид над српским народом. У закону се усташе, домобрани, легионари и оружници (жандари) називају припадницима домовинске војске. Њима је признат радни стаж у двоструком трајању за вријеме од 17. априла 1941. до 15. маја 1945. године, а рачунало се и вријеме проведено у заробљеништву, од 16. маја те година до пуштања на слободу. Хрватска издваја за пензије припадницима Оружаних снага НДХ и њиховим породицама 50 милиона евра годишње.

Линта наводи да је Предсједништво Хрватског сабора фебруара 2016. године донијело антицивилизацијску одлуку да Хрватски сабор поново буде покровитељ комеморације убијеним усташким злочинцима у Блајбургу. Хрватски званичници полажу у Блајбургу цвијеће испред плоче на којој пише „У част и славу погинулој хрватској војсци“ и на којој се налази усташки грб. Савјет за суочавање са прошлосту Владе Хрватске је фебруара 2018. године донио скандалозан закључак да су усташтво и усташки поздрав „За дом спремни“ неуставни и забрањени, осим у изузетним ситуацијама – и то у случају усташког поздрава који се налази у грбу Хрватских обрмбених снага (ХОС). Потпуно је јасно да се поменутом одлуком припадницима Хрватске војске дозвољава да у пракси величају усташтво. Високи прекршајни суд у Загребу донио је јуна 2020. године срамну пресуду да „За дом спремни“ на почетку Томпсонове србморзачке пјесме *Бојна Чавоглаве* није више ни прекршај против јавног реда и мира, а камоли злочин из мржње што он у ствари јесте.

БАКИР ИЗЕТБЕГОВИЋ ИЗНИО ЛАЖ ДА СУ СТАНОВНИЦИ БИХ БИЛИ ДОБРИ БОШЊАНИ

Предсједник Савеза Срба из региона Миодраг Линта истиче да предсједник СДА Бакир Изетбеговић наставља да износи монструозне лажи у јавности. Једна од њих јесте да су становници БиХ прије неколико вијекова били један народ – Добри Бошњани. Бакир Изетбеговић изношењем лажи шири мржњу према српском народу с циљем да оствари злочиначку идеју његовог оца Алије – Босна и Херцеговина без или са што мање Срба. Одавно је познато да су православни Срби на територији БиХ из страха од одмазде, очувања привилегија и других разлога прихватили ислам. Један од Срба који је прешао у ислам био је предак Алије и Бакира Изетбеговића који се презивао Живковић, а поријеклом је био са подручја данашње Аде Циганлије. Дакле, Бакир Изетбеговић је поријеклом Србин као и његов отац Алија који је у младости говорио да је Србин мухамеданске вјероисповијести. Нажалост, Бакир Изетбеговић отворено шири бијесну мржњу према народу од кога води поријекло. Добро је познато да од мржње до злочина остаје један корак.

Линта истиче да је, за разлику од Бакира Изетбеговића и његових сљедбеника, постајао и постоји велики број муслимана који се нису одрекли свог српског поријекла или су отворено истицали да су Срби. Међу најпознатијим муслиманима који се нису стидјели свог српског поријекла су Али-Риза Даутовић, Авдо Карабеговић Хасанбегов, Авдо Карабеговић Зворнички, Осман Ђикић и његова сестра Хатица, Смаил-ага Ђемаловић, Ибрахим Хаџиомеровић, Мухамед Мехмедбашић, Мустафа Голубић, Хасан Ребац, Шукрија Куртовић, Хамид Кукић, ађутант Драже Михајловића Мустафа Мулалић, Решад Куртагић, Хасан Бркић, Осман Карабеговић, Џемал и Шукрија Биједић, Шефкет Маглалић, Скендер Куленовић, Омер, Авдо и Хамза Хумо, Ђамил Сијарић, Меша Селимовић, Исмет Пуповац, Емир Кустурица, Џевад Галијашевић, Амир Чамџић, Мехмедалија Нућић, историчар из Сјенице, поријеклом из Тешње у БиХ, Салих Селимовић и многи други.

Скандалозна одлука Суда БиХ да укине првостепену пресуду Сакибу Махмуљину

Предсједник Савеза Срба из региона Миодраг Линта оцјењује као скандалозну, али очекивану одлуку Суда БиХ, чије је Апелационо вијеће укинуло првостепену пресуду некадашњем команданту Трећег корпуса тзв. Армије БиХ Сакибу Махмуљину којом је осуђен на десет година затвора јер није спречио злочине које су починили припадници одреда „Ел-Муцахидин“ на подручју Возуће и Завидовића.

Наведена политичка пресуда Суда БиХ није ништа ново и представља наставак вријеђања српских жртава и њихових породица и пљување у лице правди и владавини права. Оваква пресуда додатно потврђује да је Суд

БиХ етнички мотивисана институција која има задатак да амнестира монструозне злочине који су почињени над заробљеним српским цивилима и војницима.

Показало се по ко за који пут да је Суд Босне и Херце-

говине средство политичког Сарајева у циљу оправдања бруталне лажи и измишљотине да су Срби агресори и злочиначка страна, а Бошњаци ослободиоци и жртве. Јасно је да ће ова пресуда додатно продубити неповјерење између српског и бошњачког народа и негативно утицати на ионако лоше односе у БиХ.

Линта позива још једном Тужилаштво за ратне злочине Србије да коначно покрене истраге и почне да подиже оптужнице против припадника муслиманских паравојних формација и тзв. Армије БиХ који су наредили, организовали и извршили злочине над Србима или их нису спријечили и казнили. Један од њих је Сакиб Махмуљин који није спречио

и казнио злочине које су починили припадници одреда „Ел-Муцахидин“ над 53 заробљена припадника Војске Републике Српске, те нечовјечно поступали према њима и неколико цивила.

У претходном периоду Тужилаштво Србије је скоро 90% оптужница подигло против Срба што је апсолутно неприхватљиво.

Није могуће говорити о успостави повјерења и помирењу између два народа све док се амнестирају бројни злочини над српским народом, вријеђају и понижавају српске жртве и понављају безочне лажи о српској агресiji и геноциду у Сребреници и у још 7–8 општина у Крајини и средњем Подрињу.

ЛИНТА: ТЗВ. КОЛОНА СЈЕЋАЊА У ВУКОВАРУ ПРЕДСТАВЉА ВЕЛИЧАЊЕ УСТАШТВА

Тзв. Колона сјећања која је одржана у Вуковару представља у суштини величање усташтва, а не истинско сјећање на жртве, оцјењује предсједник Савеза Срба из региона Миодраг Линта.

У Колони сјећања из године у годину масовно се носе велике црне заставе на којима пише „За дом спремни“, заставе са усташким грбом на којем је прво поље бијеле боје, заставе на којима поред усташког поздрава „За дом спремни“ пише Јасеновац, шетају људи у црним униформама и сличном усташком иконографијом. Потпуно је јасно да су идоли велике већине учесника у Колони сјећања поглавник Анте Павелић, командант чувене по злу Црне легије Јуре Францетић, командант фабрике смрти Јасеновац Макс Лубурић и њихови наследници из деведесетих Фрањо Туђман, Анте Готовина и други ратни злочинци.

Линта истиче да хрватски државни врх на челу са предсједником Зораном Милановићем, предсједником Хрватског сабора Горданом Јандроковићем и премијером Андрејем Пленковићем и ове године нису осудили промоцију усташког режима који је починио геноцид над српским народом у злогласној НДХ. Колона сјећања један је од бројних

доказа да се Хрватска није суочила са својом усташком прошлосту. Трагична је чињеница да је на овој манифестацији усташтва учествовао и ове године потпредсједник Владе Хрватске из Самосталне демократске српске странке (СДСС) Борис Милошевић. Међутим, од Милошевића и његовог шефа Милорада Пуповца друго се није ни могло очекивати. Врх СДСС-а је прешао црвену линију прошле године када је Бориса Милошевића послао да иде на прославу злочиначке акције *Олуја*.

Линта наводи да је током љета и јесени 1991. године у Вуковару, само прије

почетка ратних сукоба, убијено или нестало више од 120 Срба. Хрватска умањује и негира српске жртве да се не би демаскирала најбезочнија измишљотина да су рат у Вуковару тобоже започели Срби и ЈНА. Из тога разлога Хрватска одбија сваки помисао да подигне споменик убијеним српским цивилима у Вуковару и да се суочи са својом злочиначком прошлосту. На споменику би требало навести имена и презимена српских жртава, као и да су злочин починили припадници хрватских паравојних формација. Због тога није чудно да су Срби у Вуковару грађани другог реда за које не важе Устав и закони, који се оптужују за агресiju и који су изложени физичком и вербалном насиљу.

Линта подсећа да су на данашњи дан прије 30 година јединице Југословенске народне армије ослободиле Вуковар од хрватских паравојних формација и спасиле преостале српске цивиле којима је пријетила физичка ликвидација. Старјешине и војници ЈНА заслужују признање и поштовање јер су успјешно извршили постављени задатак. На данашњи дан треба да се са поносом сјетимо погинулих бораца који су страдали за ослобађање Вуковара и успоставу мира.

ХАПШЕЊЕ ЈОВАНА БАЉКА ПРЕДСТАВЉА ЗАСТРАШИВАЊЕ СРБА У ХРВАТСКОЈ

Предсједник Савеза Срба из региона Миодраг Линта најоштрије осуђује хапшење Србина Јована Баљка (1961) од стране хрватске полиције под оптужбом за наводне ратне злочине.

Он се сумњичи да је као припадник Војске Републике Српске Крајине 1992. године убио старијег хрватског јасан доказ да није почињо ратни злочин. Хапшење Баљка је још један у низу примјера застрашивања преосталих Срба у циљу довршетка етничког чишћења са подручја Хрватске, нарочито са крајишког подручја. Ба-

љак је шести ухапшени Србин ове године од стране хрватске полиције или на основу хрватских потјерница. На десетине Срба је током ове године процесуирано односно осумњичено, оптужено, осуђено или се воде судски поступци.

Хрватско правосуђе води поступке против Срба за ратне злочине без конкретних доказа односно на основу лажних исказа свједока сарадника. Потпуно је јасно да је хрватско правосуђе етнички мотивисано и у функцији оправдања врхунске лажи и измишљотине да су Срби

агресори и злочинци а Хрвати ослободиоци и жртве.

Линта позива министарку правде Мају Поповић да упуту наоштрији протест хрватском министру правосуђа због хапшења Јована Баљка. Апсолутно је неприхватљиво да се српски борци хапсе без конкретних доказа и да се против њих организују монтирани судски поступци. С друге стране хрватско тужилаштво ништа не чини поводом кажњавања бројних злочина над српским цивилима и ратним заробљеницима. То најбоље показује чињеница да је до 30. јуна

2017. године Државно тужилаштво Хрватске покренуло кривичне поступке против 3.556 лица, од којих су свега око 50 или 1,5% припадници хрватских паравојних, војних и полицијских снага. Број ухапшених, осумњичених, оптужених и осуђених Срба за ратне злочине данас је значајно већи јер је процесуирање припадника ЈНА, Војске и полиције РСК постала редовна појава. Такође, крајње је вријеме да Тужилаштво за ратне злочине у Београду покрене кривичне поступке за бројне злочине над Србима.

МАРИНКО РОКВИЋ ОТИШАО У ВЈЕЧНОСТ

Српска естрада остала без крајишког господина и краља народне музике

Српска естрада остала је без великог господина и врхунског пјевача Маринка Роквића, који је након тешке болести преминуо 6. новембра у 68. години живота.

Животна прича овог Крајишника почела је рођењем на празник Светог Саве 1954. године у Колунићу код Босанског Петровца. Родитељи су му били строги, а породица је живјела само од пољопривреде. Маринко и његов брат Душан су од малих ногу показивали интересовање за музику па су учествовали на већини школских приредби. Маринко је волио да пјева и свира пјесме на хармоници, а брату су боље ишла кола. Обојица су самоуки, а свађали су се једино око хармонике јер су имали само јед-

ну. Поред музике, Маринко је волио и да тренира фудбал.

Сестра од стрица Тога је учила његов таленат па га је повела са собом у Београд. Отишли су у Музичку шко-

лу *Штанковић*, али пошто је све било попуњено, могао је да се упише само на одсек за кларинет. Ипак се одлучио за Електротехничку школу *Никола Тесла* у коме је пјевао. Након завршетка средње школе, баталио је електро-технику и започео музичку каријеру. Пјевао је углавном народне пјесме, али на елитнијим мјестима су захтијевали романсе и староградску музику па је и то научио. Душан није наставио да свира, али му се придружио у Београду и живјели су као подстанари.

Уписао је факултет ФОН и завршио је једну годину јер није могао да усклади наступе са предавањима. Одувијек је волио да се лијепо облачи и био је прави срцоломац. Имао је све више ангажмана, а након двије године пјевања, добио је понуду да сни-

ми први сингл. На телевизији се појавио послје пет година бављења овим послом.

Маринко је 1980. године имао авантуру из које је рођен његов најстарији син Дарио. Чим је утврдио да је дијете његово, признао га је. Супругу Славицу која је из Загреба дошла у Београд упознао је 1984. године. Сљедеће године су се вјенчали и добили сина Николу, а двије године касније Марка. Синови када су одрасли наставили су његовим путем и постали врло цијењени пјевачи.

Прву плочу снимиио је 1974. године, а током каријере објавио је 21 студијски албум и стекао статус једног од најбољих пјевача народне музике. Концертом у београдском центру *Сава*, 2015. године обиљежио је 40 година каријере. Добитник је Естрадно-музичке награде Србије за животно дјело (2019. године).

Завичај никада није заборавио, а давао је и свој допринос у раду Удружења Петровчана у Београду трудећи се увијек да се он или неко од синова појави и запјева на традиционалним завичајним скуповима.

За живота му се није испунила жеља да обнови родну кућу у Колунићу пред којом је посљедњи пут био 2019. године.

Поред породице, бројних пријатеља, колега и земљака почаст легендарном пјевачу одао је и председник Србије Александар Вучић. **РСК**

ПРЕМИНУО ЖЕЉКО КУКИЋ ПРЕДСЈЕДНИК КУЛТУРНЕ ЗАЈЕДНИЦЕ КРАЈИНЕ

У Београду је 3. новембра преминуо културни прегалац Жељко Кукић у 65. години живота. Жељко је рођен у Западној Славонији у српском селу Миљивојевци у општини Велика од оца Мирка и мајке Стоје.

Школовао се у Славонској Пожеги и Загребу, а 1980. године одлази у Београд и почиње да ради у Икарбусу. Послије Икарбуса запошљава се у Заводу за здравствену заштиту радника Жељезнице Србије. Ове године је отишао у пензију. Остаће упамћен као искрен, британског језика и ведрог духа. Спреман да критикује, али и искрено похвали.

Цијели свој живот је посветио афирмацији српског језика, културе, српске историје и традиције. Често би говорио: „Доста је било разједињености и лутања, крајње је вријеме да будемо сложни!”

Заједно са доктором Владом Батножићем и другим сарадницима 2012. оснива Културну заједницу Крајине, а 2020. године Крајишку српску академију наука и умјетности.

Организовао је бројне трибине, округле столове гдје је окуљао истакнуте научнике, професоре и академике. Повезивао је многе Србе из матице и региона, тако да је био радо виђен гост у Румунији, Мађарској, Хрватској... Поред тога што је писао поезију, није му било страни и да се ухвати микрофона и запјева, чак је једно вријеме имао и свој оркестар. Своју љубав према славонском бећарцу је исказивао тако што је организовао *Бећарац фест* заједно са Светозаром Кличковићем из Удружења Крајишника из Старе Пазове.

Цијенио је и волио књигу, радо их је поклањао, црквама, библиотекама у Републици Српској. Иза Жељка је остала ожаловљена супруга Душанка, али и многобројни сарадници, пријатељи и родбина. У посљедњим данима живота Жељко би знао да говори супрузи да му је још бар 5 година живота да заврши све што је започео, јер увијек би знао да каже: „Немамо право на одустајање од борбе, борбе за језик и писмо, за истину о страдању српског народа.”

У присуству родбине и пријатеља сахрањен је на Старом гробљу у Добановцима. **Д. БОКУН**

ОТАЦ МУ СТРАДАО НА КУЋНОМ ПРАГУ

Маринко је сахрањен поред свог оца Драга који је током рата у Босни и Херцеговини настрадао на кућном прагу половином септембра 1995. године.

Маринко је са болом у емисији *Балканском улицом* причао о најтежим тренуцима свога живота.

– Најтежи тренутак у животу ми је био губитак оца када је Крајина пала. То се не заборавља. Нико се није надао да ће се то издешавати. Игра судбине. Отац није хтио да оде са свог огњишта, имао је 75 година, није учествовао у рату, ником ништа лоше учинио, помагао је свима. Убијен је на кућном прагу. Послије годину и по дана трагања, било је разних прича, телефони нису радили, преко радио аматера сам ступио у везу са фамилијом и пријатељима, питао да ли је код њих, тражио га. Причало се, те у логору је, те заробљен. Молио сам се само да је жив. Али нажалост послје годину и по дана отишли смо на препознавање, била је нека заједничка гробница. Преко одјеће смо сазнали, била је ту лична карта. Небитно је сад ко је то урадио. Можда сам и знао, али то више није битно.

ДР ЉУБОМИР ВУЈОВИЋ ОТИШАО У ВЈЕЧНОСТ

Одлазак чувара лика и дјела Николе Тесле

Др Љубомир Вујовић, председник Меморијалног друштва *Тесла* из Њујорка преминуо је у неђељу 28. новембра 2021. окружен породицом у селу Комарно (Црна Гора).

Неуморно је радио као лекар у њујоршкој Метрополитен болници (Metropolitan Hospital) више од 50 година.

Своје слободно вријеме посвећивао је Тесли: сарађивао је са челницима града Њујорка, достављајући им потребна документа и информације за постављање знака *Nikola Tesla CORNER* на углу 6. авеније и 40. улице.

Захваљујући њему 10. јула 2001. откривена је комеморативна плоча на хотелу *Њујоркер* на Менхетну у коме је Тесла живио од 1933. Плоча је направљена до 1943. али због политичких разлога није могла бити постављена.

Др Вујовић је аутор обимне књиге у два тома *Tribute to Tesla (Признање Тесли)* која садржи многе илустраци-

је и документе о раскошном генију. Он је иницирао и био изузетно активан у највећем истраживачком пројекту о Николи Тесли под називом: *Tesla collection (Теслина колекција)*.

Аутор је документарног филма: *Nikola Tesla, the Genius Who Lit the World (Никола Тесла – геније који је осветлио свијет)*, који је направљен у сарадњи са музејом *Никола Тесла* из Београда. Филм је добио међународно признање као најбољи свјетски документарни филм о Тесли.

Аутор је бројних чланака посвећених Тесли, а учествовао је и у многим ТВ, радио и новинским интервјуима који су имали за тему Теслин рад, али и српску културу. Био је и уредник интернет странице Меморијалног удружења Тесла www.teslasociety.com коју је посјетило више од три милиона људи.

Седамдесетих година прошлог вијека био је активан у помоћи југословенском удружењу лекара и многим

болницама у Југославији, са третманима и лијековима за обољења од рака. Као специјалиста хематологије и онкологије др Вујовић је примио награду *The City Council Citation* за свој лекарски рад у Њујорку. Са поносом је носио и ордење које је добио од Републиканске партије Америке, орден од Тита за заслуге у вези са лијечењем рака, од Владе Србије и Војислава Коштунице за рад на промоцији Николе Тесле.

Захваљујући др Вујовићу и иницијативи *Тесла* мемо-

ријалног друштва из Њујорка Република Србија је прогласила Теслин рођендан 10. јул за национални Дан науке.

Исти приједлог упућен је Влади Републике Српске, српском члану Председништва БиХ Милораду Додичу и председници Републике Српске Жељки Цвијановић да Теслин рођендан 10. јул буде проглашен за национални Дан науке у Републици Српској.

Нажалост, др Вујовић се „преселио” код његовог и нашег Тесле, а одговор из Владе Републике Српске није стигао.

Посљедњи ТВ наступ имао је на РТЦГ у јуну 2021. када је угостио новинаре у својој старој породичној кући у селу Комарно коју је претворио у мали Тесла музеј и *Тесла* меморијално друштво из Њујорка – огранак за Црну Гору. Ту се налазе бројне Теслине слике и фотографије, као и новинарски текстови које је Тесла писао прије више од 100 година. **МАРИНА БУЛАТОВИЋ**

У 87 години живота у Београду је преминуо магистар Милисав Секулић, генерал Српске војске Крајине и пуковник ЈНА. Рођен је 11. 11. 1935. у Трубушници, код Лознице. Завршио је војну академију КОВ ЈНА, једногодишњу политичку школу ЈНА, Вишу војну академију, школу Народне одбране, Филозофски факултет, одсек Филозофија и постдипломске студије на тему Методологија рада команде армије.

По избијању рата 1991. распоређен је у Книн и постао начелник Одјељења за оперативна-наставна послова СВК. Генерал Секулић ће остати упамћен као војник и писац великог броја књига са историјском тематиком. Био је изузетно вриједан истраживач и врхунски аналитичар српске историје 20. вијека. Уз капитално издање *Дринске дивизије*, иза себе је оставио *Церска битка, драгуљ ратне вјештине и српске војске*, *Трубушница, српска узвишица*, *Книн је пао у Београду*, *Драгослав Дража Михаиловић и Јосип Броз, Српски свештеници у Првом свјетском рату*, *Трилогија о Милану Недићу*, *Момчило Гаврић, уз падине Гучева* итд. Иза себе је оставио и рукопис за књигу *Шести пук Дринске дивизије који се попуњавао борцима из Јадра и Рађевине*.

Био је експерт са српске стране у Хашком трибуналу, гдје је провео неколико мјесеци, имао на увид сву документацију и снимиио неколико хиљада судских докумената.

У СРПСКОМ СЕЛУ ОТИШИЋ У ДАЛМАЦИЈИ ПРОСЛАВЉЕНА СЛАВА ХРАМА

У врличком селу Отишић у Далмацији, малобројни српски повратници прославили су славу Храма Светог Архангела Михаила, који датира из 1889. године. На свечаности у Храму Светог Архангела Михаила окупило се четрдесетак православних вјерника. Српски повратници у Отишић рекли су да и данас када је тешко бити Србин у Далмацији чувају своју вјеру, обичаје и историју. Село Отишић које је некада имало више од 1.000 становника, данас је скоро пусто и заборављено, без електричне енергије, воде и пута.

ОДРЖАНА 11. СМОТРА СРПСКОГ ФОЛКЛОРА СЛАВониЈЕ, БАРАЊЕ И ЗАПАДНОГ СРЕМА

Последње суботе у новембру Заједничко вијеће општина организовало је 11. Смотру српског фолклора Славоније, Барање и западног Срема. Укупно десет друштва узело је учешћа на овој традиционалној манифестацији на којој се окупљају културно-умјетничка друштва која његују српску пјесму и игру.

– Била би ово дванаеста смотри фолклора да нисмо били принуђени да прошле године не организујемо смотри због већ познатих околности условљених појавом вируса. Смотри организујемо наизмјенично, једном у Вуковару, једном у Белом Манастиру, тако да смо се одлучили да ове године град домаћин буде Вуковар. Било је пријављено 12 културно-умјетничких друштва, међутим два су у међувремену одустала због ове ситуације и посебних услова – истакао је председник Одбора за културу ЗВО-а Небојша Видовић који је нагласио и значај овог програма.

Домаћин ове манифестације одржане у дворани ОШ Драгутин Тадијановић у Вуковару био је КУД *Слога* из Вуковара којег су на сцени представљали ветерани, а поред њих на смотри учешћа су узели и СКУД *Јован Јовановић Змај* Бијело Брдо, КУД Бранислав Нушић Борово, КУД *Зора Силаш*, КУД *Острво* Острво, КУД *Младост* Трипња, КУД *Васо Ђурђевић* Бршадин, КУД *Ђоко Патковић* Бобота, Завичајно удружење Срба Озрена и Посавине из Борова, те *Просвјетин* Ансамбл народних игара. – За све припаднике српске заједнице на овим просторима много значи очување културног и вјерског идентитета поготово када погледамо колико дјеце и колико младих учествује у раду ових друштва – рекао је председник ЗВО-а Дејан Дракулић.

На овој смотри друштва су се највише представила са играма из Србије, односно Лесковца, Шумадије и Ресаве, а публика је имала прилику да види и игре из озренског краја као и из Западне Славоније.

ПРОФ. ДР ЈОВО РАДОШ НА ЧЕЛУ КУД-а БЛАГОЈЕ ПАРОВИЋ ИЗ ГАЈДОБРЕ

У Гајдобри је 7. новембра одржана изборна скупштина КУД-а *Благоје Паровић* на којој је за председника Скупштине КУД-а изабран дипломирани правник Петар Бакмаз. За председника Управног одбора је изабран један од оснивача проф. др Јово Радош. Управни одбор још чине Владимир Стојаковић, Бранислав Бабаљ, Илија Јањић, Наташа Михајловић, Милош Бабаљ, Милош Мрковић, Марко Симоновић, Милан Даковић, Снежана Вуковић и Томиславка Пудар. Руководство КУД-а је посебно захвално суграђанима и родитељима који су понудили своју помоћ у даљем раду.

ПОСТАВЉЕНА ИЗЛОЖБА АУТОРА МИЛОРАДА С. КУРАИЦЕ

Знаменити Срби Далмације представљени у Суботици

Симо Матавуљ, Сава Бјелановић, Глигорије Возарић, Руђер Бошковић, Герасим Зелић, Серфан Кнежевић само су нека од знаменитих имена која потичу из Далмације. На њих и на многе друге личности подсетила је изложба *Знаменити Срби Далмације* аутора Милорада С. Кураице, која је постављена у Вестибилу Градске куће у Суботици.

Изложбу коју је организовало Завичајно удружење *Далмација* отворио је градоначелник Стеван Бакић, захваливши се удружењу што неуморним трудом Суботичане упознају са српским православним наслеђем ове области која вјековима дарује наш народ знаменитим и великим људима.

– Драгоцијено је настојање суботичких Далматинаца да нас упознају са људима који су задужили српски народ, а о којима се најчешће врло мало зна. Вриједи подсетити да су Бачка и Далмација биле, у вријеме ових великана, у истом државном оквиру, у којем се српски народ јединствено борио за своја права и своју слободу – поручио је градоначелник Бакић и подсетио како је Бјелановић био под утицајем Светозара Милетића.

– У злочиначкој *Олуји* скоро да је потпуно нестала српска Далмација, али данас, на темељу који су поставили ови великани које видимо око нас, а кроз старање државе Србије и Српске православне цркве, обнавља се наш народ на том простору и чува своју Лазарицу на Далматинском Косову, коју је подигао управо Стефан Кнежевић.

» Градоначелник Суботице Стеван Бакић и Милорад С. Кураица

Аутор изложбе Милорад С. Кураица поручио је да „смо велики колико се сјећамо великана“.

– Ова изложба је покушај да се на прави начин преточи максима „моје свето а и твоје свето, своје чувај, а у моје не дирај“, буде ембрион и потицај другима да ураде боље и квалитетније – наставе гдје смо ми стали. Јер ово није завршена прича, Јеванђеље, Свето Писмо или Библија. И поред уложеног труда нисмо успјели заокружити и обезбиједити да сви наши великани из наше српске Далмације буду вечерас на овој изложби. Ово је важна и велика изложба. Усудио бих се рећи да овакви Србија до сад није имала. Основни критеријум да се нађу у плејади ових великана јесте чињеница да су животом и радом на прави начин примијенили велику мисао бесмртног и једног од најумнијих Срба, нашег Пе-

тра Петровића Другог Његоша: „Благо оном ко довијека живи, имао се рашта и родити“. Уколико бисмо на овој изложби о сваком од великана рекли по неку ријеч била би то друга прича, готово роман – истакао је у свом говору Милорад С. Кураица.

Кураица се овом приликом захвалио Мелиси Вилев, Ненаду Ђукићу, др Милану Гулићу, Милораду Савићу и др Кости Новаковићу на несебичној помоћи око припреме и реализације изложбе, као и Граду Суботици и градоначелнику Стевану Бакићу који су у потпуности финансирали ову изложбу.

У Великој вијећници потом је одржано предавање о Стефану Кнежевићу и Сави Бјелановићу које су одржали проф. др Вељко Ђурић Мишина, др Милан Гулић и др Војин Калинић.

SUBOTICA.COM

КАПИТАЛНО ДЈЕЛО МИЛОРАДА САВИЋА, ОСНИВАЧА МУЗЕЈА У БЕНКОВЦУ

Књига о стилловима умјетности СПЦ у Далмацији

У организацији Крајишког културног центра *Свети Сава*, који већ осам година са успјехом дјелује у Бањалуци, организована је промоција књиге *Дјела и стилови умјетности Српске православне цркве у Далмацији* магистра историје умјетности из Бенковца Милорада Савића. Ово капитално дјело објављено је као издање издавачке установе Епархије далматинске *Истина*, а промоција је одржана у бањалучком Банском двору.

Дјело Милорада Савића представља драгоцену научни допринос историји умјетности, која по свом значају надилази подручје Далмације, истакла је универзитетска професорка др Љиљана Шево.

– Аутор је дао један иновативан приступ на основу изузетно исцрпних анализа стила и иконографије, одличног познавања архивске грађе, писаних извора. Доноси нам је сасвим нова сазнања и о времену настанка и о ауторима неких икона, представо је цјелине, врло важне цјелине, као што су манастир Крка, црква у Скрадину, као што су умјетничка дјела у Равним Котарима, неколико архивских докумената, веома важних, из скрадинске и дубровачке цркве, који говоре не са-

мо о умјетничким дјелима, него и о ширем социјалном контексту унутар којег су та дјела настајала, јер без познавања друштвено-историјског контекста ми не можемо разумјети ни сама дјела – каже Љиљана Шево, те додаје да је ова књига колико важна за ужи круг стручњака, толико је важна и за широку публику, јер ће подићи свијест о важности очувања нашег наслеђа.

Милорад Савић по образовању је историчар умјетности, а био је кустос Музеја у Бенковцу, чији је и оснивач. Након *Олује* одлази у Београд и Панчево. Магистрирао је на тему *Српско сликарство у црквама Сјеверне Далмације*. У Бенковац се вратио 2005. године, недуго након повратка обновио је кућу, а бавио се и историјом умјетности, првенствено у Дворима Јанковића у Исламу Грчком.

– Полако сам сакупљао радове које сам припремао

до тада и друге теме узимао и разрађивао, а негдје 2015. године склопим ову књигу на мој начин. Потом сам је дорађивао, тражио издаваче. Све скупа ишло је врло тешко. Било је и допуна и измјена, али то је природно за једну озбиљну књигу. Онда се нашао владика далматински Никодим, који је прихватио мој рад, али све је то трајало око двије године док су се нашли рецензенти, њихова мишљења – описује у кратким цртама Милорад Савић настанак сопствене књиге, коју многи сматрају капиталном.

Аутор истиче да је наставак ове монографије заиста велики посао, са пуно провјера, са скупљањем илустрација, којих је у књизи више од 350.

– Теме су од православне цркве и иконостаса у Задру до Дубровника, цркве и иконе Равних Котара, манастир Крка (архитектура и иконо-

стаси), три цркве у Скрадину, црква у Шибенику и наставак њеног иконостаса, потом опуси сликара који нису били познати. Сликара бенковачког иконостаса оставља траг као што је у Војводини српски барок, опуси других сликара. Онда сам се бавио појединачним иконама, као што је Света Катарина из Скрадина из 1436. године, Ел Грекова Богородица са Христом и празницима из 1570. године, затим једна необична икона Светих апостола Петра и Павла, аутора Михаила Дамаскиноса, гдје је приказана евхаристија као основна литургијска тема, али и многе друге иконе које су своје мјесто нашле у овој књизи.

У Крајишком културном центру *Свети Сава* у Бањалуци истичу задовољство што су били у прилици да организују промоцију Савићеве књиге, како би се публика у Републици Српској упознала са богатим културно-историјским наслеђем далматинских Срба, а у прилог томе говори и велика заинтересованост бањалучке публике, рекао је председник Крајишког културног центра *Свети Сава* из Бањалуке Драган Крошњар.

Промоцији књиге присуствовали су епископ бањалучки Јефрем и епископ далматински Никодим.

ВАСКА РАДУЛОВИЋ/СРБИ.ХР

Пријатељски спортски сусрет Кордунаша

У Београду су се 27. 11. 2021. године сусреле двије екипе Кордунаша, из Кљајићева и Београда. Момци из НК *Петрове торе* су на стадиону *Локомотиве* дочекали своје пријатеље из ФК *Кордун* Кљајићево. Гости су одијели побједу 4:3.

Када су се последњи пут сусрели у Кљајићеву НК *Петрова тора* је победила са 2:0. Организатор сусрета у Београду је Завичајни клуб Кордунаша.

Екипа из Кљајићева је отворила серију голова, па је у 24. минуту гол постигао Драгојевић. Домаћини су изједначили у 38. минуту по-

готком Луке Булата. Након чега су услиједила два поготка у 48. и 53. минуту сјајног Александра Козлине који су довели *Петрову тору* до вођства од 3:1. Међутим, већ након двије минуте Војислав Чешњевар даје гол. Да би Милан Драгојевић поентирао са још два гола у 55. и 57. минуту и довео ФК *Кордун* из Кљајићева до побједе.

Видно расположеном селектору НК *Петрова тора* Мирку Буњевчевићу то није скинуло осмијех са лица, већ се заједно са својим играчима топло поздравио са земљацима из Кљајићева, па су се заједно упутили у ре-

сторан *4М* гдје су их дочекали Мирослав Миливојевић, и Никола Тепавац Лаћо.

Утакмица је протекла у правој спортској атмосфери, у веселом расположењу. Играчи обе екипе приказали су само фер-плеј, иако је резултат био у другом плану

гледаоци су могли да уживају у чак седам голова.

Председник ФК *Кордун* Ивица Драгић се радује што су ове године успјели да се са *Петровом тором* сусретну два пута и нада се да ће то бити још чешће.

– Потрудићемо се да их

већ за који мјесец поново окупимо, да наставимо ову традицију, а они уједно посјете Кљајићево, своју родбину и пријатеље у Кљајићеву – рекао је Ивица Драгић председник клуба, а како каже први Личанин, да је председник ФК *Кордун*.

Председник ЗКК Слободан Шарац подијелио је са присутним новинарима позитивне утиске са гостовања у Кљајићеву за славу села Велику Госпојину и нада се да ће и гости уживати у гостопримству у Београду.

– Ко год побједи у овом сусрету радоваћу се, јер сви су они наши – Кордунаши.

Госте из Кљајићева је дочекао капитен *Петрове торе* Драган Карталија заједно са Нином Вучинићем, Жељком Маћешкићем и Мирком Карталијом. Након пића добродошлице упутили су се према стадиону гдје су их дочекали Слободан Шарац, Драган Миљковић и Душко Дејановић.

Након утакмице, у ресторану *4М* председник Удружења бораца Кордуна Ђуро Шкалац је подијелио књиге *Кордун у рату 1991–1995*. капитенима обје екипе.

Организатори се захваљују спонзору *Еурошанкитранс*.

ДРАГАНА БОКУН

НК ПЕТРОВА ГОРА–КОРДУН 3:4

Стријелци за *Петрову гору* били су Козлина два пута и Булат, Драгојевић три пута и Чешњевар за *Кордун*.

ПЕТРОВА ГОРА: Трбојевић, Никола Вучинић, Шарић, Нина Вучинић, Сучевић, Козлина, Сикирица, Д. Карталија, Булат, Пекеч, Каран, Кљуковница, Хајдин, Новаковић, М. Карталија
КОРДУН: Живковић, Боснић, Костић, Кршић, Павловић, Божовић, Цимеша, Пајић, Драгојевић, Чешњевар, Радловић, Марковић, Илић

Одржана свечана 5. Скупштина Завичајног удружења Крушево Брдо

Завичајно удружење *Крушево Брдо* организовало је свечану 5. Скупштину и дружење 13. 11. 2021. године у Шајкашу. Ови људи добре воље, великог срца и племените душе окупили су своје земљацима са заједничким циљем очувања и његовања традиције и обичаја Крушева Брда. Скуп су увеличали директор Фонда за избјегла и расељена лица и за сарадњу са Србима у региону, представници локалних органа власти како општине Жабаљ, тако и општине Котор Варош и мјесне заједнице Крушево Брдо. Такође, скупу су присуствовали и представници других завичајних удружења са којима ЗУ *Крушево Брдо* успјешно сарађује. Циљ ове манифестације је сусретање и дружење људи из свих дијелова Републике Србије и Републике Српске и том приликом су се окупили гости из Добоја, Котор Вароши, са Озрена, Бањалуке, Бијељине, Влашића и са Мањаче, али из скоро читаве Војводине.

Директор Фонда за избјегла и расељена лица и за сарадњу са Србима у региону Душко Ђутило је нагласио да је Фонд успоставио сарадњу са великим бројем завичајних удружења која функционишу на територији АП Војводине међу којима је и ЗУ *Крушево Брдо*.

– Годинама уназад реализујемо заједничке пројекте са ЗУ *Крушево Брдо* и част ми је што се данас овдје налазим. Ми смо заједнички организовали неке активности, ово удружење је било учесник и на Сајму завичаја и презентовали су свој крај на најбољи

могући начин. Један од приједлога који би био добар је да у наредној години неке од пројеката реализујемо управо у Крушево Брдо и у крајевима из којих чланови овог удружења потичу.

Председник ЗУ *Крушево Брдо* Јерко Марић се осврнуо на завичај, истакао је значај оваквих манифестација, као и планове за наредни период.

– Крушево Брдо је назив мјеста одакле ми потичемо, одакле смо дошли. Ми смо сешездесетих година двадесетог вијека почели насељавати у општини Шајкаш, а затим смо више емигрирали у општину Жабаљ, тј. у Ђурђево гдје имамо преко 150 наших домаћинстава. Сама жеља за завичајем је створила идеју да оснујемо удружење. Ми постојимо већ шест година. Прошле године нисмо могли да организујемо скупштину због епидемиолошке ситуације. Ове године нам је мини јубилеј и задовољни смо одзивом. Наше Удружење броји око 130 регистрованих чла-

нова, али је у пракси много већи број јер између 300 и 500 људи посјећује наше манифестације. На подручју Жабаља и Шајкаша имамо три регистрована удружења која његују виолину и шаргију то је наш препознатљив бренд Влашића и Озрена. Такође, имамо једно удружење у Ловћенцу. Имамо добру сарадњу и са Савезом крајинских удружења, сарађујемо са свим завичајним удружењима, а имамо велику подршку Фонда за избјегла и расељена лица и за сарадњу са Србима региону.

Марић је истакао да је један од успјеха ЗУ *Крушево Брдо* тај што су успјели да мотивишу и привуку оmlадину јер је један од циљева да се што више младих укључи у рад удружења. Као позитиван ефекат манифестација Марић је истакао то што су оне пробудиле свијест грађана о завичају. Људи су почели да се враћају у Крушево Брдо, обнављају куће, иду и лети и зими, живе и овдје и тамо.

Такође, Марић је истакао да су у току припреме за наредну скупштину која се увијек одржава у новембру, задње недјеље пред почетак Божићног поста.

Да је задовољство окупљања обострано са обје стране Дрине, говоре позитивни утисци које са собом носе представници Крушева Брда и Котор Вароши из Републике Србије, али и представници ЗУ *Крушево Брдо* из Жабаља, Ђурђева и Шајкаша након посјете Крушева Брда.

На свечаној скупштини ЗУ *Крушево Брдо* имали смо прилику да чујемо утиске из Котор Вароши од Миленке Стојановића, председника Удружења за центар и културу и развој села Крушево Брдо.

– Наше Удружење има око 220 чланова, Удружење смо основали прошле године да би наше село живјело и да би спасили једну стару школу која је саграђена 1930. године. Прошле године смо је прекирили, а ове године смо

радили подове и столарију уз помоћ наших људи из АП Војводине. Обновили смо један дом гдје смо направили смјештај због наших људи који долазе одавде два– три пута годишње, а немају гдје да остану, да би имали гдје да одсједну када дођу у обилазак завичаја. Такође, циљ нам је да развијемо потенцијал Крушева Брда, а та школа коју обнављамо ће бити наш музеј. Оно што је важно је чињеница да све више младих долази и посјећује наше село. Ми обнављамо путеве и туристичка насеља како би могли што више туриста да примимо. У плану је и оснивање етно села, а има шта да се види имамо двије реке, притоке ријекама, водопаде.

Завичајно удружење *Крушево Брдо* се у току 2020. и 2021. године ангажовало на редовним активностима које су биле отежане због епидемиолошке ситуације. Међутим, руководство и чланови Удружења нису одустајали већ су били упорни и неу-

морни. Бавили су се хуманитарним радом, одржавали су Божићно прело, учествовали су на Сајму завичаја гдје су промовисали Крушево Брдо и општину Котор Варош. Такође, Удружење је формирало фолклорну секцију и са тим пројектом ће се наставити. Следило је окупљање на зборишту за Младу недјељу, послужење софре и дочек гостију, као и организација традиционалног турнира у фудбалу уочи Видовдана. Боравети у завичају, представници ЗУ *Крушево Брдо* су покренули акцију обнове старе школе која је од великог значаја за Крушево Брдо. У току 2021. године наставило се са активностима колико је то дозвољавала епидемиолошка ситуација. Послужен је ручак за Младу недјељу, уз шаргију и виолину организован је дочек Видовдана и традиционални турнир уз све активности учешће младих. Руководство Удружења је посебно поносно на посјету високе делегације Крушева Брда јер се на тај начин испишују нове странице историје у повезивању матице са завичајем.

Након званичног дијела скупштине, услиједила је подјела захвалница свима који су подржали ову манифестацију, као и признања и поклона, а гости су потом могли да уживају уз традиционалну шаргију и виолину, као и уз пјесме музичких група *Мара* и *Дервентске лоле*, *Мачак из Биситрој* и *Йошока* и *Браћа Тривуновић*.

ДРАГАНА ШИПОВАЦ

ЦРНОГОРСКИ МИТРОПОЛИТ СПЦ (СА СЛИКЕ) КОГА СУ УБИЛИ КОМУНИСТИ (1890-1945)		КОМАД КРИШКА	НА ТАЈ НАЧИН	МЈЕСТО ЊЕГОВОГ УБИСТВА
ДЕВЕТО СЛОВО ГРЧКЕ АЗБУКЕ				
ПОСМРТНИ ЛЕЖАЈ				
НОЈЕВА БАРКА ПО БИБЛИЈИ				
ПЛЕ-МЕНИТИ ГАС, ЗНАК №				
СЕЛО У ХЕРЦЕГОВИНИ КОД ЉУБИЊА У КОЈЕ ЈЕ ЦРКВА КОЈА НОСИ ИМЕ ОВОГ СВЕШТЕНОМУЧЕНИКА	АД АКТА	МЕТАР-ТОНА-СЕКУНДА	ИСТОК-ЗАПАД МОНАХ, КАЛУЂЕР	ШЕСТО СЛОВО БИРИЛИЦЕ ЗАКОН
ЈАПАНСКИ ПИЛОТИ САМО-УБИЦЕ				
БОРАЦ УЧЕСНИК У РАТУ				ЛИТАР ФРАНЦУСКО ЈЪЕТО-ВАЛИШТЕ
ПЕТИ ВОКАЛ	РАСА, ПАСМИНА ПОГЛЕД У НЕШТО		БОР ДРВНА ИНДУСТРИЈА	
ШУМСКА УПРАВА		ВЛАДАР ТУРСКОГ ЕГИПТА КОЊ		
СРПСКА ГЛУМИЦА РАС		ЛИСИЦА ТЕЖИНА РОБЕ БЕЗ ОМОТА		
АМЕРИЧКА ПЈЕВАЧИЦА И ГЛУМИЦА ХЈУСТОН			АНДЕРС ЦЕЛЗИЈУС ПАКОСТ (ТУР.)	
ИНДУСТРИЈА ДУВАНА		ОБЛАСТ У ГРЧКОЈ СРЕДЊИ ТАЛАСИ		ТРЕБЕ СЛОВО АЗБУКЕ
ЦЕНТ	ЊЕГОВО МЈЕСТО РОБЕЊА ВОЛТ			
СЕЛО КОД ГАЦКА У ХЕРЦЕГОВИНИ				СРПСКО КОЛО

Презентација: Јота, Дарар, арка, еон, И3, њ, камимазе, ратик, л, у, сој, 50, ШУ, кетив, Ева, лија, Витли, Ал, ДИ, Емрп, ч, Столив, Автовац.

» Јереј Тадија Никчевић, проф. Алекса Касановић, Милица Мишић, Владан Јеремић, протојереј-ставрофор Јовица Вићентијевић, протојереј-ставрофор Миладин Вуковић и Јован Чакаревић

Промоција књиге *Мученици из Влајића*

Координација удружења изабјеглих и расељених лица организовала је двије промоције књиге *Мученици из Влајића – свједочанство о једном заборављеном злочину* ауторке сликарке и иконописца Милице Мишић.

Том приликом приказан је и филм на исту тему аутора проф. Алексе Каспановића 23. октобра у сали Храма Покрова Пресвете Богородице на Звездари и 24. октобра у Мјесној заједници Калуђерица.

На промоцији су говорили протојереј-ставрофор Миладин М. Вуковић, јереј Тадија Никчевић, ауторка мр Милица Мишић и проф. Алекса Каспановић аутор филма.

Милица Мишић говори о трагичном догађају који је усташка јединица учинила над недужним српским православним становништвом теслићког села Влајићи, у засеоку Долићи, 25. јануара 1943. г. Она је приредила књигу и осликала икону која свједочи о овом догађају о којем се деценијама ћутало.

Док је аутор филма проф. Алекса Каспановић уједно и предсједник СПКД *Просвјете* у Теслићу.

Сви заинтересовани књигу могу наручити на број телефона 064 178 7214.

ДРАГАНА БОКУН

ПОЕЗИЈА ЈЕЛЕНЕ КОВАЧЕВИЋ

Имена наша запамтиће Господ

Постоје тако велики ужаси за које не желимо ни да знамо и којих не желимо да се сјећамо јер откривају нешто ужасно о човјеку. Разумљиво је да и свједочи ужаса и њихови наследници желе ужас да забораве па чак и негирају, а ако је заборав и негирање усклађено са одређеним идеолошким пројектом који га оправдава, све постаје много лакше.

Посебно када тај идеолошки пројекат потомцима жељи да укине свијест да су уопште потомци, а ако и јесу они су то само по крвном, биолошком сродству, које је ваљда мање важно од вјере у неку апстрактну идеју која нам обећава свјетлију будућност.

Увјерио сам се у неколико наврата како су потомци – ако не биолошки онда етнички – јесеновачких крвника, у овом случају релативно млађи и либерално настројени људи, показивали велику пажњу и значајну обавијештеност о злочинима на територији НДХ за вријеме Другог свјетског рата, безрезервно их осуђујући, али ипак уз, од социјалистичког времена наслијеђену, склоност ка парализму злочина у овом рату, несклоност да се овај плански организовани масовни злочин именује по себи разумљивим појмом геноцида и уз немогућност да се разумију и осјете праве размјере и ужаси тог злочина. Код потомака жртава, чини се, постојало је још мање знања, мање воље за истраживањем, уз много неканалисаних емоција, али и, код забрињавајуће великог броја њих, разумијевања пуних размјера злочина.

Та подсвјесна аутоцензура почивала је и као да још у многе почива што на немању храбрости за суочавање са размјерама могућег људског зла, страху од консеквенци које би та свијест имала за миран суживот са овим просторима и наслијеђеним идеолошким матрицама, по којима се подразумијева да је народ јасеновачких жртава највећи кривац за сопствена страдања.

Окретање главе од стварности често рађа патологију, па смо били свједочи у којој мјери је, независно од његових умјетничких квалитета, филм *Дара из Јасеноваца* за многе овдје био споран самим тим што постоји. Оваквом од-

носу према умјетничкој обради колективних злочина над нашим народом само иде на руку (само)проглашени „дух времена“ који априори оспорава умјетничку вриједност представљању колективног страдања, осим ако оно није провучено кроз препознатљиве филтере цинизма, релативизације и овакве или онакве идеологизације.

Али ипак, ниједан злочин није само лична него и колективна ствар, догађај који се тиче цијеле заједнице, која има потребу да га (пре)осмисли и превлада, а то се чини најприје кроз пјесму, односно умјетност. Наш главни проблем, дакле, није толико недостатак фактографије, јер ње има за оне који траже, па чак ни политичке констелације, колико недостатак пјесме, пјевања, опјевавања колективних траума и жртава, кога нема без смјелости суочавања са граничним искуствима и без одговорности за заједницу којој се припада, односно без самог осјећања припадности заједници.

Јелена Ковачевић, потпуно несавремено, у својој збирци поезије *Страдање* (Јадовно, 2021) управо опјевава страдање свог народа у Јасеновцу и диљем НДХ, са личним болом, без поменутих кринке цинизма, али и без омаљујућег архаизма, који догађаје смјешта на безбједно временско и когнитивно растојање.

Пјесникиња личним гласом опјевава страдање заједнице, готово ритуално (али без ритуално-етнографских надовезу поштапалица), суочавајући се опет са личном патњом што је могуће већег броја конкретних, појединачних страдалица. Жртве које опјевава нису некакви колективни и симболички ентитети, него живи конкретни људи, као што су то и њихови цети, али нескривено озве-

рени, демонизовани. Јелена Ковачевић зарања у злочин и његове дубине, откривајући, опет без јефтних реторичких поштапалица, његове метафизичке размјере, својеврсну метафизику зла која је покретала убице и „осмишљавала“ њихов крвави пир.

Оно што пјева је толико страшно, да ауторка многе пјесме пропраћа документарним свједочењима о злочинима, јер неке ствари је једноставно немогуће или непристојно измишљати, али ипак предност даје пјесми, доживљају који она нуди, па тек онда фактографија која је додатно објашњава и контекстуализује.

Умјетнички смисао ове поезије који надвладава документарност је у доживљајној снази свједочења, његовој конкретности. Снага суочавања са злом и његовим размјерама је толика да не штити њежне уши савремених читалаца, али ипак оставља мјеста за ако не утјеху, оно смисао, осмишљавање, без ког је пјевање узалудно. Тај смисао не своди се на утјеху сјећања, памћења, ни на испразну религијску реторику, већ извирући из личног и дубоко људског, чије опстајање у највећим ужасима представља већ утјеху и смисао по себи, врхуни у молитвеној нади да је „имена наша запамтио Господ“, који је са нама и у највећим патњама (и посебно тада) и који нас спасава помињањем нашег имена, наше јединствене и непоновљиве личности, за нашу васкрсну вјечност и за живот свијета.

Да би се написала оваква књига, треба бити духовно и душевно здрав, а чини се да су исте особине потребне и за њено продуктивно читање, лишено било које врсте острашћености. Јелена Ковачевић је дотакла искуство колективног страдања на начин који и жртве и целате и све наше смутње именује правим именом али на нивоу који (не укида него) трансцендира идеолошке и националне идентификације, надовезујући се на велика дјела овакве књижевности каква су она Ивана Горана Ковачића, Скендера Куленовића, Бранка Ђопића, Здравка Крстановића, Мирослава Тохоља или Јована Радловића. А то је без сумње једна свијетла и одговорна традиција.

ВЛАДИМИР КОЛАРИЋ/ИСКРА

Српско срце Јоханово у Теслићу

Роман *Српско срце Јоханово*, посвећена је свим несталим и киднапованим Србима са простора Косова и Метохије. Ова истина, написана пером и изговорена устима аутора Веселина П. Целетовића, свједочена је теслићкој публици у великој сали Дома *Просвјете* у организацији СПКД *Просвјете*, на дан Светог великомученика Димитрија, по благослову епископа Фотија. Јован Чакаревић прочитао је одломке из књиге, најављујући

и описујући присутнима саму радњу догађаја. Целетовић је кроз роман приповиједао о овом страшном догађају који описује тежину живота српског народа на простору Космета. Печат и снагу ове приче, употпунили су млади музичари сиријско-јерменског поријекла Џони, Анђелина и Ђурђина Бахнан, уз звуке традиционалне српске музике на гитари, виолини и клавијатури, заједно са сестрама Савић из Врућице.

АЛЕКСАНДАР МИТРОВИЋ

ПРОМОВИСАНА КЊИГА ПЈЕСНИКИЊЕ МИЛЕНЕ СЕВЕРОВИЋ ГАШПАРИЋ У СТАРОЈ ПАЗОВИ

» Чеме и Слоба, Милена Северовић, Драгана Милаш и Гордана Мартиновић Вујановић

Кућа на Крфу – поезија која слави човјечност, хуманост и племенитост

У Библиотеци Досићеј Обрадковић у Старој Пазови 22. 11. 2021. промовисана је збирка пјесама Милене Северовић Гашпарић *Кућа на Крфу*. Инспирацију за ово дјело Северовићева проналази на Крфу, гдје је била очарана природом и људима. Те куће на Крфу су је подсјећале на њену кућу у Хрватској. На почетку присутне је поздравила директорка Библиотеке Драгана Милаш. Након чега је пјесникиња читала своје стихове који су дубоко дирнули присутну публику.

Између осталих Северовићева је прочитала пјесму *Радељевачка чийанка* о мјесту рођења њеног дјета.

– Радељево Село је мало српско село поред Копривнице. Када сам имала око 5, 6 година моју сестру и мене дјед је учио да смо ми Срби, да нисмо Југословени. Црна легија му је спалила кућу и тамо је остала читанка народних пјесама. Дјед је све те пјесме знао напамет, и учио нас је. Говорио би нам тада да никада не заборавимо одакле долазимо и ко смо, да увијек свима помогнемо, а посебно народу којем припадамо. На промоцији је говорила и проф. Гордана Мартиновић Вујановић која је Милену упознала прије неких 15 година и од тада много времена проводе заједно.

– Милена је прагматичар,

практичар и организатор у професији којом се бави, стоматологијом. Пјесме осликавају њену духовну страну. Суштина њеног стваралаштва је порука – „Не смије да се заборави!“ – рекла је Вујановићева.

Она је поздравила и присутног народног посланика Миодрага Линту истичући његов допринос у очувању културе сјећања крајишких Срба.

– Милена је писала о највећим голготама нашег народа, о Крфу, Јасеновцу, Глини, Косову, никада не оптужујући, никада не тражећи освету. То је само спознаја и упућивање на оно шта човјек може човјеку да уради. Позива нас на човјечност, хуманост и племенитост, позива нас на љубав.

Своје стихове је казивала и Гордана Мартиновић Вујановић. Да ране свога рода боље показао је и Сремац Стева Кораћ Шеле који је својим стиховима на потресан начин описао трагичне судбине које су се одиграле током хрватске злочиначке акције Олуја.

Посебном угођају на промоцији су допринијели музичари Чеме и Слоба, који су пратили Милену и Гордану тактовима на гитари док су читале стихове.

ДРАГАНА БОКУН

ВЕЧЕ У БОРОВУ ПОСВЕЋЕНО НАРОДНОЈ МУЗИЦИ

ПЕТ ГОДИНА ГРУПЕ НАШИ КОРЕНИ

Нек' се њесма зайева назив је музичке вечери која је у организацији Српског културног друштва *Просвјета* пододбор Борова, у великој сали Културног центра одржана 7. новембра, посвећена петогодишњици дјеловања пјевачке групе *Наши корени* која дјелује у оквиру наведене организације.

– Овакав вид окупљања мушких пјевача значајан је јер доприноси да приредба буде занимљивија и разноврснија – каже председница боровске *Просвјете* Радмила Латас.

Пјевачка група *Наши корени* окупља осам активних чланова који се редовно састају како би увјежбали стихове музике коју његују.

– Циљ нашег оснивања био је да се наше старе пјесме и обичаји обнове. Одржавамо редовне пробе и гдје год нас је неко пози-

вао да учествујемо на различитим манифестацијама – прича вођа групе *Наши корени* Славољуб Лазић из Борова.

С обзиром на то да су сви чланови у одмаклим годинама живота, надају се како млађе генерације неће допустити да народна музика оде у заборав и да ће им се придружити.

Поред домаћина у програму су учествовали Вуковарско српско пјевачко друштво *Јавор* које се представило и са својим подмлатком, солисткиње Јована Сердар и Катарина Лукић, као и Тамбурашки састав *Дунавске зоре* из Борова за које је ово био први наступ без тамбура гдје су им једини инструменти биле њихове гласне жице.

МАЈА МИЛАНОВИЋ / СРБИ.ХР

ОДРЖАНА РЕДОВНА ИЗБОРНА СКУПШТИНА ЗАВИЧАЈНОГ УДРУЖЕЊА

Реизабрано руководство Банијаца

У великој сали Општине Нови Београд одржана је редовна и изборна скупштина Завичајног удружења Банијаца, потомака и пријатеља Баније из Београда. Поштујући све епидемиолошке мјере, скупштину је отворио председник скупштине проф. др Душан Богичевић који је прочитао дневни ред.

Председник УО Удружења, Мирослав Ковјанић поздравио је све присутне, а посебно Душанку Лукић која је члан Удружења од самог почетка, због чега је донијета одлука да добије и званично почасни статус у Удружењу.

Ковјанић је позвао присутне да минутом ћутања одају почаст једном од оснивача Завичајног удружења Банијаца, Милану Миши Ђурићу као и свим члановима и Банијцима који су у претходној години отишли у вјечност. Година 2021. година оцијенена је као једна од најуспјешнијих од оснивања Удружења.

У хуманитарној акцији *Банија наша незаборављена*, у сарадњи са још три удружења *Банија Суботица*, *Банија Нови Сад* и *ЖПГ из Пригревице*, крајем априла испоручена је хуманитарна помоћ у потресу настрадалим Банијцима у виду бијеле технике. Том приликом помоћу је 90 породица, док је крајем августа упућена помоћ у виду колица за хендикепиране особе и гумених чизама. У ју-

» Мирослав Ковјанић и Душан Богичевић

не је одржана и хуманитарна изложба, а сав приход од продаје слика упућен је такође породицама на Банији. Удружење је ове године организовало манифестације *Умотворине и рукојворине Банијаца* у Утриновцима, Очување српске културе и обичаја у Раковици и Трећи банијски спортски вишебој у Крвачи, а учествовало је у свим значајним завичајним манифестацијама у Србији гдје су посебан допринос, а и бројне награде дали чланови женске и мушке пјевачке групе Банија.

Ковјанић је представио план за 2022. годину у коме највећу пажњу изазива пројекат под називом *Свједочења о усташким злочинима на Банији 1991–1995.*

Милош Бајић се осврнуо на српске књижевнике са Баније и њихове пројекте.

Далибор Јелић је поднио финансијски извјештај док је Жељко Продановић прочитао списак чланова Скупш-

не и Управног одбора Удружења који су једногласно изабрани да воде Удружење и у наредном периоду.

Даница Богдановић се обратила присутнима и истакла значај Удружења не само за банијску културу већ читаву српску. Замолила је присутне за минут ћутања за настрадале у потресу који је погодио Банију, а посебно Мајске Пољане из којих води поријекло.

На крају се присутнима обратио народни посланик Миодраг Линта који је истакao како је Удружење Банијаца једно од најактивнијих завичајних удружења, похвалио рад и обећао подршку.

За добру атмосферу биле су задужене женска и мушка пјевачка група *Банија*, а Даница Богдановић је декорисала простор предметима са Баније тако да су присутни, гледајући поставку, могли да се на тренутак присјете родног краја.

БАНИЈА ОНЛАЈН

У КУЛТУРНОМ ЦЕНТРУ ВЛАДА ДИВЉАН ОДЗВАЊАЛА КРАЈИШКА ПЈЕСМА

Традиција завичаја на Палилули

Удружење избјеглих, раселиних и досељених лица *Завичај* Београд, организовало је манифестацију под називом ТРАДИЦИЈА ЗАВИЧАЈА коју је подржала Градска општина Палилула. У препуној сали културног центра одзвонала је крајишка пјесма, чуле су се гусле и изводила родољубива поезија.

У програму су учествовали: пјевачка група *Плићвице*, *Гиро* Личка Калдрма – Дрвар, народни гуслари Никола Ђапић и Стојан Јанковић, етно појач Вида Зец, пјесници Весна Станојловић, Богданка Бајић, Гордана Гоца Грујић, Милена Жарковић и Миле Ромчевић.

Међу гостима је био помоћник председника Град-

» Мирјана Грујић, Раде Иветић, Ненад Абрамовић, Миодраг Жарковић и Богданка Бајић

ске општине Гроцка, Раде Иветић. На крају манифестације председник Удружења *Завичај* Ненад Абрамовић се захвалио гостима на учешћу и најавио слjedeће догађаје на другим градским општинама. Посебно је апоштрофирао ријечи „Београд

је и наш град” и уручио захвалнице градској општини Палилула, Бошкуну Мандићу и пјевачкој групи *Плићвице*, а затим позвао све на пригодан коктел. Дружење је настављено уз пјесму и хармонику којом је вјешто управљала Богданка Бајић са Баније.

БЕСПЛАТНО РЕЗЕРВИШИТЕ СРПСКО КОЛО

Уколико желите да добијете свој примјерак Српског кола позовите број дописништва у Новом Саду **021/66 13 600** Радним данима од 9 до 16

СЕЛО ПОРЕД СОМБОРА ВЕЋ СКОРО ЧИТАВ ВИЈЕК ПРЕДСТАВЉА СИГУРНУ КУЋУ ЗА ЛИЧАНЕ

Колут – мјесто гдје се чува личка традиција

Да традиција, обичаји и љубав према завичају нису нешто што припада неким прошлим архаичним временима доказ су Личани из села Колут. Док су говорили о Лици, својим селима и огњиштима по њиховом дијалекту би закључили да их је Олуја прогнала у Војводину. Истина је међутим другачија, већина њих је рођена у Колуту, у Бачкој, у Војводини. Али од свог рођења Срби – Личани.

У првој половини 1945. године у село Колут (Сомбор) досељавају се Срби из Лике. Из Кореничког, Удбинског, Лапачког, Грачачког и Оточког котара. 3. марта 1945. године досељава се 150 породица, 28. фебруара 1946. у Колут стиже 20 породица, а 2. априла 1946. године 150 породица... По завршеној колонизацији 1948. у Колут је пресељено 390 породица из Лике са укупно 2.730 чланова и 46 породица из Горског Котара са око 200 чланова домаћинства.

У Колут су колонизирани и породице личких Македонаца. Ти Личани су послије Првог свјетског рата добили добровољачку земљу у околини Скопља, али су их бугарски фашисти 1944. године протјерали за Србију. Укупно 36 личких Македонаца је колонизовано у Колут.

Наш саговорник Милан Свилар рођен је у Колуту, иако се по његовом дијалекту то никада не би рекло.

– Ми смо се трудили да сачувамо наш говор и обичаје. Вримо Лику, и данас радо одлазим тамо неколико пута годишње, у моје село Пењани. Увијек смо истицали са поносом да смо Личани, у школу у Сомбор када смо ишли није нам било странно да обучемо личку капу и вунене чарепе.

Поводом славе села Светог Илије у Колуту се одржавају Личке оке на којима је Свилар један од организатора, а и судија. Ове године су се одржале 26. Личке оке, 31. јул 2021. године.

Окупило се 12 екипа: Динарска дивизија, Чоршани, Кордун – Лика – Далмација, Дебело брдо, Крбавско поље, Курјаци, Кордунаши,

» СВЕ ПОД КОНТРОЛОМ: Страхиња Попић и водитељ Милош Мандић

Лички међеди, Бијели орлови, Личани у Јокушају, Бачки Бресјовац и Орни момци и двије екипе омладинаца Тићковић из Бачког Брега и Мали шићи орлићи из Колута.

Дисциплине су: трчање у цаку, бацање камена са рамена, трчање по брвну, пењање уз стожину, надвлачење канапа, крбање и скок у даљ.

– Изузетно смо задовољни како је протекла ова наша спортска манифестација. Забавили смо се, дружили, а такмичари су почашћени печењем и пићем, и нису морали да плаћају котизацију – рекао је Свилар додавши да је ове године судија био и његов 17-годишњи син Страхиња.

Након спортског дијела весеље је настављено уз Џимија Станића и Мому и Додир.

Судио је и Дане Басарић, док је водитељ програма Милош Мандић.

Милош Мандић је и оснивач и уредник Ликовне колоније Мандић из Колута која је ове године организовала 34. Сазив ликовне колоније Колути Мандић под називом Коло. Колонија је имала међународни карактер и на њој је учествовало 15 умјетника из Русије, Црне Горе, Словеније и Србије.

– Ове године Сазив умјетника је изузетан и презадовољан сам сликама које су овдје настале. Радили су их врхунски умјетници тако да могу рећи да је поново потврђено да је ово једна од најзначајнијих ликовних колонија у Србији.

Ликовној колонији и Личким окама је претходио Турнир у боћању 27. 7. 2021. у организацији пензионера, а поводом Дана устанка у Србу.

Многбројни су догађаји у Колуту, како за одрасле тако и за дјецу, такмичење у кувању

паприкаша, обиљежавање Дјечје недеље, Кукурузијада, изложбе слика, ручних радова...

Најчешће домаћице свих тих манифестација буду чланице Удружења жена Дуја, вредне даме које осим што праве изузетну зимницу, труде се да допринесу свом селу, да оно љепше изгледа, да се међусобно мјештани уважавају и помажу.

Како смо на почетку текста рекли да је село насељено колонистима из Лике, међутим како нам наши саговорници кажу послије Олује свака кућа је имала бар једну породицу својих протјераних рођака, па се број мјештана у једном тренутку удвостручио. Многима од њих је то била прва избјегличка станица, када су стали на своје ноге, раселили су се по другим мјестима у Србији, или отишли у иностранство.

ДРАГАНА БОКУН

» Мандић Милош, Савић Дамир, Милошевић Пеја Предраг, Миленковић Иван, Шлајф Шандор, Попадић Љубомир, Арапи Мустафа, Доловачки Василије, Мацановић Момчило, Давиденко Владимир, Круљ Зоран, Чернов Денис, Рабџајева Викторија, Масниковић Даница, Цветковић Александар, Гоцабелију Маријана, Игорњева Анет

УСПЈЕСИ ЛИКОВНЕ КОЛОНИЈЕ

Ликовна колонија Мандић има изузетну сарадњу са српским организацијама у Хрватској. Посебно са Просвјетом из Удбине, гдје су организовали двије изложбе.

– Ми смо први послије рата 2007. године, као једна српска организација, организовали у 5 градова Хрватске (Загреб, Карловац, Ријека, Пула и Удбина) изложбе под називом *Савремени српски цртеж*. Сарађујемо са Србима у Мађарској и Удружењем *Круг*, чији је председник проф. Милан Ђурић. Организовали смо велике изложбе у

Текелијануму, као и у Румунији у Араду.

Поред ликовних колонија Мандић је организовао и тематске изложбе под називом *Жена, Љепота жене, Русија* (српски сликари сликали на тему Русија), *Србија* (руски сликари сликали на тему Србија), *Америка* (како Срби виде Америку) и друга изложба под називом *Америка*, како млади српски сликари виде Америку. Изложба *Русија* је рађена у сарадњи са Амбасадом Русије, а изложба *Америка* је рађена под покровитељством Амбасаде Америке.